

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

11 ביולי 2018

1246

כ"ח בתמוז התשע"ח

עמוד

הצעת חוק שירותי תשלום, התשע"ח-2018 1154

הצעת חוק שירותי תשלום, התשע"ח-2018

פרק א': הגדרות

1. בחוק זה – הגדרות

דברי הסבר

כללי בשנים האחרונות חלה התפתחות משמעותית במערך התשלומים בישראל, בעקבות התפתחויות טכנולוגיות וגלובליות. כך למשל ההתפתחות הטכנולוגית בתחום האינטרנט והטלפונים החכמים הביאה לשינוי באופי הפעילות המסחרית, כך שחלה עלייה חדה בהיקפי פעילות המסחר האלקטרוני. התפתחות זו הביאה ליצירה ופיתוח של מגוון אמצעי תשלום חדשניים המאפשרים ללקוחות לשלם מרחוק. ואכן, לצד אמצעי התשלום המוכרים כיום – כרטיסי חיוב (כרטיסי אשראי, כרטיסי בנק, כרטיסי תשלום נטענים וכדומה), המחאות ומזומן, הופיעו אמצעי תשלום חדשים ומשוכללים, במטרה להנגיש את ביצוע התשלומים לכלל הציבור ובכך להקל עליו, בין השאר, בביצוע עסקאות דרך האינטרנט, ובהעברת תשלומים בין גורמים פרטיים ועסקיים כאחד. אמצעי תשלום שונים מתפתחים חדשות לבקרים ככל שחולף הזמן, והשימוש באמצעי התשלום המתקדמים צובר תאוצה. חברות בין-לאומיות פועלות כיום ומציעות לכלל הציבור תחליפים לאמצעי התשלום המוכרים. חלקן מציעות פלטפורמה להחזקת הכסף אצלן, בדמות חשבון תשלום ממש. אחרות, מציעות הנפקת אמצעי תשלום חלופיים, בהתבסס על פרטי חשבון או פרטי אמצעי תשלום קיימים, ובלי להזיק לחפץ או לכרטיס נוסף. ניתן לבצע כיום פעולות תשלום באמצעות רשתות חברתיות. על פי רוב מפעילות חברות אלה אפליקציות נגישות המנפיקות סיסמאות גישה והנסמכות על פרטי מידע שונים לאימות זהות המשתמש בהן, כל זאת כדי לאפשר לו לבצע תשלומים בקלות ובמהירות ובאופן בלתי תלוי בקיומו של כרטיס, חפץ או מכשיר ייעודי לביצוע האמור. לשימוש באמצעי התשלום המתקדמים יתרונות רבים – הגברת התחרות על ידי כניסה של שחקנים חדשים שיספקו שירותי תשלום; הפחתת עלויות עסקה; נוחות וזמינות ללקוח; צמצום הכלכלה השחורה, ועוד. עם זאת, לצד היתרונות האמורים, בשימוש באמצעי התשלום המתקדמים יש גם סיכונים. כך למשל הנגישות וקלות השימוש באמצעי התשלום יכולה לפגוע ברמת האבטחה של הפעולה באמצעי התשלום המתקדם, והשימוש בו יכול לחשוף את הלקוח להונאות, שימוש לרעה ועוד. לאור האמור וכדי לעודד את השימוש באמצעי התשלום המתקדמים ולקדם את התפתחותם, יש להתאים את התשתית המשפטית הקיימת לפעילות באמצעי התשלום המתקדמים. ניתן לראות כי גם בעולם חלה התפתחות בחקיקה בתחום זה. כך למשל באירופה הוסדר הנושא בשתי דירקטיבות עיקריות: האחת, Directive (EC) 2007/64 on Payment Services in the Internal Markets, וכפי שתוקנה ב-Directive

הסדרתי החקיקה המרכזיים הנוגעים לאמצעי תשלום בישראל מעוגנים בפקודת השטרות [נוסח חדש] ובחוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986 (להלן – חוק כרטיסי חיוב). עם זאת, כפי שתואר לעיל, אמצעי התשלום המתפתחים מתנתקים יותר ויותר מהממד הפיזי המובנה בשימוש בשטרות או בכרטיסי חיוב ועוברים לממד הדיגיטלי. חוק כרטיסי חיוב אשר נחקק בשנת 1981 במטרה להתמודד עם ההתפתחות שאירעה באותה תקופה בתחום אמצעי התשלום אינו מתאים עוד לעולם אמצעי התשלום המתפתח של היום ואינו מקנה ללקוחות הגנה מספקת. חוק כרטיסי חיוב מתייחס להיבט הפיזי של אמצעי התשלום וכן הוא מצומצם בהיקף התחולה שלו ובהוראות הקבועות בו. הוא מניח מציאות פשוטה יחסית של ביצוע פעולת תשלום שבה אין שרשרת ארוכה של נותני שירותי תשלום במסגרת פעולת תשלום אחת. מכאן כי התשתית המשפטית הקיימת היא תשתית חסרה, שאינה נותנת מענה להתפתחות הנוכחית והעתידית של תחום שירותי התשלום בישראל. אי לכך, בחודש מרס 2014 הוקמה ועדה בין-משרדית לקידום השימוש באמצעי תשלום מתקדמים, במטרה להסדיר תחום זה, בראשות בנק ישראל. בוועדה השתתפו נציגים ממשרד ראש הממשלה, משרד המשפטים, הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרוו, רשות המסים, רשות ההגבלים העסקיים, מערך הסייבר הלאומי, הרשות להגנת הפרטיות, משרתת ישראל ומשרד האוצר. הוועדה הוקמה בהתאם להמלצות דוח הוועדה לצמצום השימוש במזומן במשק הישראלי ("ועדת לוקר"), אשר הצביעו על הצורך בקידום השימוש באמצעי תשלום מתקדמים בישראל, כדי שיוכלו להיות חלופה לאמצעי תשלום מבוססי נייר (מזומן או המחאות (שיקים)) ובכך להגביר את התחרותיות, היעילות והבטיחות של מערך התשלומים בישראל, לצד המלחמה בכלכלה השחורה. בחודש יוני 2017 פרסמה הוועדה הבין-משרדית לקידום השימוש באמצעי תשלום מתקדמים דוח סופי (את הדוח הסופי ניתן למצוא באתר בנק ישראל בכתובת: <http://www.boi.org.il/he/NewsAndPublications/PressReleases/Pages/4-6-17.aspx>). המלצות הוועדה הצביעו, בין השאר, על הצורך בגיבוש תוכיר חוק לאסדרת שירותי תשלום, חשבון תשלום ושירותי סליקה והנפקה, ובהתאמת התשתית המשפטית הקיימת לפעילות באמצעי התשלום המתקדמים.

“אמצעי תשלום” – רצף פעולות שעל משלם לבצע לשם מתן הוראת תשלום, בין שהוא כולל שימוש בחפץ או בפרט אימות ובין שאינו כולל שימוש כאמור;

ד ב ר י ה ס ב ר

כיום על מנפיקי כרטיסי חיוב ומתמקד באמצעי תשלום מסוג כרטיס חיוב בלבד. ככזה, ההגנות הצרכניות אשר נקבעו במסגרת חלות על היחסים שבין מנפיק כרטיס החיוב לבין הלקוח. לעומת זאת, תחולתו של החוק המוצע רחבה יותר: ראשית, הוראותיו יחולו על כלל אמצעי התשלום המתקדמים, ובכלל זה כרטיסי חיוב כמשמעותם בחוק כרטיסי חיוב, אך לא רק. ההגדרה של “אמצעי תשלום” הורחבה כך שהיא צופה פני עתיד והתפתחויות טכנולוגיות וכוללת כל רצף פעולות שעל משלם לבצע לשם מתן הוראת תשלום, בין שהוא כולל שימוש בחפץ או בפרט אימות ובין שאינו כולל שימוש כאמור. ההנחה היא שאין הצדקה להבחין בין אמצעי תשלום הכולל שימוש בחפץ או בפרט אימות לבין אמצעי תשלום שאינו כולל שימוש כאמור, לעניין תחולת הוראות החוק וההגנות הצרכניות הקבועות בו. בהתאם להגדרה המוצעת, ההוראות החלות על אמצעי תשלום יחולו גם על בנקים ומנהלי חשבון תשלום אחרים וכן על מפעילי ארנקים אלקטרוניים, המעמידים לרשות המשלם רצף פעולות שמאפשרות לו לתת הוראות תשלום לגבי הכספים שלו המנוהלים בחשבון או בארנק האלקטרוני. כך למשל הוראות כמו אלה הקבועות בהסדר האחריות לשימוש לרעה שנעשה בכרטיס אשראי שהיו קיימות בחוק כרטיסי חיוב, מוחלות כעת גם על שימוש לרעה שנעשה באמצעי תשלום שהנפיק לו הבנק או מנהל חשבון תשלום אחר, גם שלא באמצעות כרטיס אשראי, כמו העברה בנקאית באפליקציית הבנק. כך גם הוראות שחלו בעבר רק על כרטיס חיוב מסוג כרטיס אשראי – סעיפים העוסקים בכישלון תמורה ובחדלות פירעון של המוטב – יורחבו לכל פעולות התשלום שיש בהן הבטחת תשלום, בלא תלות בסוג אמצעי התשלום; שנית, הוראות החוק המוצע יחולו על כלל סוגי נותני שירותי התשלום, ולא רק על מנפיק כרטיס חיוב כהגדרתו כיום בחוק כרטיסי חיוב. בכלל זה, חברות נותנות שירותי תשלום בדרך של ניהול חשבון תשלום, הנפקת אמצעי תשלום או סליקת תשלומים בעבור הלקוח, הכול בהתאם להגדרות המוצעות. בהמשך לכך החוק המוצע יחול גם על מערכת היחסים שבין נותן שירותי תשלום למוטב, לבין המוטב. חוק כרטיסי חיוב מתייחס באופן חלקי מאוד למוטב (מקבל התשלום) שהוא בהכרח בית עסק המספק מוצר או שירות. לעומת זאת, החוק המוצע רואה לנגד עיניו את שלל סוגי המוטבים, לרבות במקרה שבו מדובר בהעברות תשלומים בין אנשים פרטיים או בהפקדה ומשיכה של אדם מחשבונו. לפיכך, במסגרת התפיסה הכוללת של הרחבת תחולת החוק ויצירת מערך אסדרה שלם למערך התשלומים בכל הנוגע לקשר בין נותן שירותי התשלום לבין הלקוח, מוצע להסדיר גם את היחסים החוזיים של המוטב עם נותן שירותי התשלום. נוסח חוק כרטיסי חיוב הקיים כנוסחו ערב פרסומה של הצעת חוק זו מובא בנספח לדברי ההסבר.

בחודש מרס 2016 הוקמה ועדת משנה, בראשות בנק ישראל, ובהשתתפות משרד המשפטים, משרד האוצר ורשות ההגבלים העסקיים. מטרת ועדת המשנה היתה לגבש אסדרה רוחבית ואחידה של כלל שירותי התשלום (ניהול חשבונות, הנפקה וסליקה של אמצעי תשלום), באופן שיתאים להתפתחות הטכנולוגית בתחום זה, יעניק הגנה צרכנית מלאה ורחבה ויאפשר תחרות בין נותני שירותי התשלום השונים. אסדרה זו נועדה בין השאר להבטיח הגינות ולהגביר את אמון הציבור באותם אמצעי תשלום מתקדמים, ובכך להגביר את השימוש בהם. במסגרת עבודתה של ועדת המשנה הוחלט להמליץ על ביטול חוק כרטיסי חיוב, וגיבוש חקיקה חדשה אשר תסדיר באופן מקיף, אחיד וחדשני את נושא שירותי התשלום ואמצעי התשלום, באופן המתאים למציאות הדינמית והמתפתחת בנושא. מכאן הצעת החוק שלהלן.

אסדרת נושא שירותי התשלום ואמצעי התשלום מורכבת משני רבדים: האחד, עוסק בהיבטי רישוי ופיקוח של הגופים הנותנים שירותי תשלום (שכן על חלקם לא חל כיום משטר של פיקוח). השני, עוסק באסדרת היחסים החוזיים בין נותן שירותי תשלום לבין לקוח, במנותק משאלת הרישוי והפיקוח, בדומה לחוק כרטיסי חיוב. עניינה של הצעת חוק זו ברובד השני, קרי, הסדרת היחסים החוזיים וההגנות הצרכניות שיחולו במסגרת מתן שירותי תשלום, בין נותן שירותי התשלום לבין לקוח, כאשר הלקוח הוא צד לעסקה נושאת התשלום – “משלם” או “מוטב” (מקבל התשלום בעסקה), לפי העניין. זאת, במנותק מהיחסים החוזיים שבין המשלם לבין המוטב במסגרת עסקת היסוד שנעשתה ביניהם. בהתאם לכך, הצעת החוק מבקשת להסדיר שתי מערכות חוזיות עיקריות: מערכת אחת היא בין נותן שירות תשלום (המנפיק אמצעי תשלום או מנהל חשבון תשלום) לבין המשלם, ומערכת שנייה היא בין נותן שירות תשלום (הסולק או מנהל חשבון תשלום) לבין המוטב. הצעת החוק גם מבקשת לקבוע הוראות כלליות לעניין הוראות תשלום וביצוע פעולות תשלום, והסדרי אחריות הנוגעים להן.

הצעת החוק מבוססת על חוק כרטיסי חיוב וכן על האסדרה האירופית בנושא, בהתאם לעקרונות שנקבעו ב־PSD (הדירקטיבה האירופית לעניין שירותי תשלום). עיקרון מרכזי בגיבוש הצעת החוק היה התאמתו לעולם המתפתח, תוך שמירה על ניטרליות טכנולוגית, באופן שיעודד התפתחויות עתידיות בתחום אמצעי התשלום וימנע היווצרות של ואקום משפטי בכל הנוגע להגנות הצרכניות על רקע ההתפתחויות הצפויות. לאור כל האמור לעיל, החוק המוצע קובע כמה חידושים מרכזיים:

(1) ביטול חוק כרטיסי חיוב והחלת הסדר מקיף וכולל על כלל אמצעי התשלום – מוצע לבטל את חוק כרטיסי חיוב ולהחליפו בחוק המוצע. כאמור לעיל, חוק כרטיסי חיוב חל

ד ב ר י ה ס ב ר

שירותי התשלום למוטב היה מוכן לשאת בסיכון בהתאם לחוזה שבינו לבין המוטב;

(4) הוראות הנוגעות לביצוע הוראות תשלום – הוראת תשלום” היא הוראה של משלם לנותן שירותי תשלום שלו, לבצע פעולת תשלום (העברת כספים מחשבונו של המשלם לחשבונו של המוטב, הפקדה או משיכה). ההוראה ניתנת באמצעות אמצעי תשלום, ואף יכולה להינתן באמצעות המוטב. במסגרת החוק מוצע לקבוע הוראות שונות הנוגעות לביצוע הוראת תשלום: מועדים לביצועה; המועד לחיוב חשבונו של המשלם; הוראות בעניין הפסקת ביצוע של הוראת תשלום והאחריות לביצועה, כמפורט להלן;

(5) הסדרי אחריות לביצוע פעולת התשלום – בעולם התשלומים המודרני, מאחורי פעולת תשלום אחת עומדת שרשרת של נותני שירותי תשלום וגורמים נוספים הפועלים בתיאום לשם ביצועה. עניין זה מחדד את החשיבות בקביעת הסדרי אחריות ברורים של כל אחד מהגורמים האלה כלפי לקוחות הקצה, המשלם והמוטב. כמו כן, כיוון שכל לקוח (משלם או מוטב) מכיר רק את נותן שירותי התשלום שעמו הוא התקשר, מוצע לקבוע הסדר שיפוי ופיצוי, אשר לפיו כל נותן שירותי תשלום ישפה או יפצה את לקוחו, אף אם הכשל לא אירע אצלו. כמו כן, יכולים להיות מצבים שבהם לקוח מתקשר עם כמה נותני שירותי תשלום ביחס לאותה פעולת תשלום. כך למשל, כאשר משלם נותן הוראת תשלום באמצעות כרטיס אשראי. במקרה זה, המשלם מתקשר עם שני אלה: חברת כרטיסי האשראי, והבנק שבחשבונו ניתנה ההרשאה לחיוב לפי דרישת חברת כרטיסי האשראי. היה ונגרם נזק למשלם, מוצע לקבוע כי כל נותן שירותי תשלום אחראי כלפי לקוחו לחוד, וזאת, כדי להימנע ממצב של העברת האחריות מנותן שירותי תשלום אחד למשנהו המעורב אף הוא בפעולת התשלום. הסדר זה מבטיח כי הלקוח יוכל להיות מופצה על נזקו באופן פשוט ויעיל ובלו שיטורטר בין נותן שירותי תשלום אחד לאחר. ברור כי אין הדבר גורע מזכותו של נותן שירותי התשלום לתבוע פיצוי או שיפוי מהגורם האחראי באופן מהותי לנזק שנגרם, ויש להניח כי בחלק מהמצבים הנשוא יוסדר בחושים ובהסכמי שיפוי הדדיים בין נותני שירותי התשלום השונים.

(6) עונשין ואכיפה מינהלית – מוצע לעדכן את הוראות העונשין בחוק כרטיסי חיוב ולהתאימן לאסדרה המוצעת. כמו כן, מוצע לקבוע הוראות בעניין עיצומים כספיים על הפרה של הוראות החוק על ידי גופים מפוקחים בהתאם למנגנוני הטלת העיצומים הכספיים החלים עליהם כיום. כאמור לעיל, בעתיד מתוכננת אסדרה של נושא הרישוי של כלל נותני שירותי התשלום אשר אינם מפוקחים כיום. במסגרת זו ייוספו עיצומים כספיים גם לגבי אלה.

סעיף 1 מוצע להגדיר, בפרק א', את המונחים השונים הרלוונטיים להוראות החוק. כפי שיפורט להלן, הגדרת המונחים העומדים בבסיס החוק, ביניהם ”הוראת תשלום”, ”אמצעי תשלום”, ”פעולת תשלום”, ”שירותי

(2) אסדרת נושא הרשאה לחיוב – במסגרת החוק מוצע לייחד פרק לנושא הרשאה לחיוב חשבון תשלום או אמצעי תשלום. במסגרת אמצעי תשלום זה מתאפשר למשלם לתת הרשאה לחיוב חשבון התשלום שלו או לחיוב אמצעי התשלום שלו על פי דרישת המוטב. כך, כאשר תתקבל אצל נותן שירותי התשלום למשלם דרישה לתשלום מאת המוטב אשר עומדת בתנאי ההרשאה לחיוב, יחייב נותן שירותי התשלום למשלם את המשלם בהתאם לדרישה, וזאת בלי שנדרשת הסכמה נוספת וספציפית של המשלם לחיוב כאמור. במובן זה, דומה הרשאה לחיוב ל”שיק פתוח” שנותן המשלם למוטב, ולפיכך יש צורך בקביעת הגנות צרכניות במסגרת שימוש בה. עניין זה אינו מקבל מענה מספק כיום. חוק כרטיסי חיוב כולל הוראה אחת שעניינה האפשרות להפסיק חיוב בעסקה שהתשלום בעבורה נגבה באמצעות הרשאה לחיוב כרטיס (סעיף 101 לחוק). כמו כן, קיימת הוראת נוהל בנקאי תקין מס’ 439 שעניינה ”חיובים על פי הרשאה” שחלה על הבנקים, המסדירה הרשאות לחיוב חשבון. מתוך הכרה כי המדובר בכלי יעיל ונפוץ בשוק התשלומים, הטומן בחובו סיכונים ומצריך התייחסות נפרדת לאור מאפייניו, מוצע לקבוע פרק ייעודי לנושא זה, שיחול באופן אחיד הן על הרשאות לחיוב חשבון והן על הרשאות לחיוב אמצעי תשלום ובאופן אחיד על כלל נותני שירותי התשלום. יובהר כי אין באסדרה זו כדי לחייב נותן שירותי תשלום לאפשר ללקוח (משלם או מוטב) לעשות שימוש באמצעי תשלום זה או לכבד דרישת תשלום;

(3) הגנה על מוטבים – כאמור לעיל, חוק כרטיסי חיוב אינו מתייחס למערכת היחסים שבין המוטב לבין נותן שירותי התשלום שלו באופן ישיר. לעומת זאת, החוק המוצע רואה לנגד עיניו את שלל סוגי המוטבים, לרבות במקרה שבו מדובר בהעברות תשלומים בין אנשים פרטיים או הפקדה ומשיכה של אדם מחשבונו. לפיכך, במסגרת התפיסה הכוללת של תחולה, הרחבה ויצירת אסדרה מקיפה למערך התשלומים בכל הנוגע לקשר בין נותן שירותי התשלום לבין הלקוח, מוצע להסדיר גם את היחסים החוזיים שבין המוטב לבין נותן שירותי התשלום. אחד החידושים המשמעותיים בהצעת החוק נועד להגביל את אפשרותו של נותן שירותי תשלום לחייב את המוטב, בכספים שאותם השיב נותן שירותי התשלום למשלם בשל שימוש לרעה באמצעי התשלום של המשלם. כדי להגן על בתי עסק ולהבטיח כי נותני שירותי התשלום לא ישתמשו בכוחם העודף ויחייבו את בתי העסק בחיובים שנוצרים עקב הכחשות עסקה של משלמים, מוצע להגבילם מלעשות כן במקרים שבהם לבתי העסק לא היתה יכולת אובייקטיבית למנוע את השימוש לרעה. זאת, כאשר בתי העסק דרשו בפועל שימוש בפרט אימות המאמת את זיהויו של המשלם ברמת ודאות גבוהה, או שלא התאפשר להם לדרוש שימוש בפרט אימות כאמור. התפיסה שעומדת בבסיס הצעת החוק היא שככל שהדבר אינו נתון לשליטת המוטב, יישא בסיכון נותן שירותי התשלום, ולא המוטב. כמו כן, מוצע לקבוע כי אחריותו של המוטב כאמור לא תחול במקרה שבו נותן

“בעל רישיון הנפקה” – מי שבידו רישיון הנפקה כהגדרתו בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים;

“בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי” – מי שבידו רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי כהגדרתו בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים;

“גוף פיננסי מפקח” – כל אחד מאלה:

- (1) תאגיד בנקאי;
 - (2) תאגיד עזר;
 - (3) סולק;
 - (4) בנק הדואר;
 - (5) בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי;
 - (6) בעל רישיון הנפקה;
- “הוראות מאסדר” – כמפורט להלן, לפי העניין:

(1) לעניין המפקח על הבנקים – הוראות שניתנו לפי סעיף 5(ג1) לפקודת הבנקאות;

ד ב ר י ה ס ב ר

שהמשלם יוכל לתת הוראת תשלום (כמו למשל העמדת מסופון שדרכו משודרת הוראת התשלום, תחזוקת אתר האינטרנט שדרכו ניתן לתת הוראת תשלום וכדומה).

להגדרה “בנק הדואר” – מוצע להפנות להגדרה “החברה הבת” בחוק הדואר, התשמ”ו–1986 (להלן – חוק הדואר). הגדרה זו נוספה במסגרת תיקונים שנעשו בחוק הדואר (תיקון מס’ 11), התשע”ב–2012, אשר צפויים להיכנס לתוקף בחודש יולי 2018. עד כניסתם לתוקף מוצע לקבוע הוראת שעה ולפיה ההגדרה “בנק הדואר” תפנה להגדרה “החברה” הקיימת בחוק הדואר כיום (ר’ דברי ההסבר לסעיף 79 המוצע).

להגדרה “גוף פיננסי מפקח” – ההגדרה מונה רשימה של גופים פיננסיים הנותנים שירותי תשלום ומפקחים לעניין מתן שירותי התשלום כבר היום. בהמשך, עם חקיקת החוק העוסק ברישוי של נותני שירותי התשלום, צפויה רשימה זו להתרחב ולכלול גם נותני שירותי תשלום נוספים אשר אינם מפקחים לעניין זה כיום.

להגדרות “הוראות מאסדר” ו”מאסדר” – החוק המוצע נועד לחול באופן רחב על גופים שונים במהותם, הנותנים שירותי תשלום, ובכלל זה גופים פיננסיים מפקחים. לגבי האחרונים, כאמור, כבר עתה קיימים “מאסדרים”, קרי – גופי פיקוח האמונים על אסדרתם. ההגדרה “מאסדר” המוצעת מונה, ביחס לכל גוף פיננסי מפקח, מיהו המאסדר שלו. בהתאמה, מוצע להגדיר “הוראות המאסדר” כהוראות שאותן הוסמך כל מאסדר, במסגרת החוק שמכוחו הוא פועל, לקבוע בנוגע לגוף הפיננסי המפקח על ידו. בעתיד, לכשתושלם החקיקה המסדירה את הרישוי והפיקוח של נותני שירותי תשלום שאינם מפקחים כיום, תורחב כאמור ההגדרה “גוף פיננסי מפקח”, ותירדש התאמה וקביעת “מאסדר” של כל גוף פיננסי שיווסף לרשימה.

תשלום, ו”רכיב חיוני”, באמצעי תשלום, נעשתה באופן רחב המתייחס למכנה המשותף הבסיסי ביותר בתהליכי התשלום בעולם המודרני, בהווה ובעתיד לבוא ככל שניתן לצפות כבר עתה, שלגביהם נועדה האסדרה המוצעת לחול.

להגדרה “אמצעי תשלום” – אחד השינויים המשמעותיים בחוק זה לעומת חוק כרטיסי חיוב נוגע להגדרת “אמצעי תשלום”. כחלק מההתאמות להתפתחות הטכנולוגית, ההגדרה המוצעת של אמצעי תשלום מתנתקת מהממד הפיזי כרכיב הכרחי (“לוחית או חפץ”, כקבוע בהגדרה בחוק כרטיסי חיוב). במקום זאת, מוצע להגדיר אמצעי תשלום, על סוגיו השונים, כרצף של פעולות שעל משלם (מי שמבקש להעביר כסף למוטב) לבצע לשם מתן הוראת תשלום. רצף פעולות כאמור יכול כמובן לכלול גם שימוש בחפץ או בפרט אימות, אך אין הדבר הכרחי. מעבר להתנתקות מהממד הפיזי, ההגדרה מבטאת את תחולתו הרחבה יותר של החוק המוצע, על כלל אמצעי התשלום, במטרה ליצור אסדרה אחידה על כל אלה: אמצעי תשלום מסוג כרטיסי חיוב (כרטיס אשראי, כרטיס בנק, כרטיס תשלום) כמקובל היום, וכן כל רצף פעולות אחר שתכליתו ביצוע תשלומים. בכלל זה, כניסה לישומון (אפליקציה) והקשת קוד אישי או רצף של תווים, שיחה טלפונית לשם מתן הוראת תשלום או מתן הרשאה לחיוב חשבון בסניף של נותן שירותי התשלום. השלכה נוספת של הגדרה רחבה זו היא החלת הוראות החוק על מנפיקי אמצעי התשלום, אשר חוק כרטיסי חיוב אינו חל עליהם כיום. ביניהם, כל אותם גופים המפעילים ארנקים אלקטרוניים ואפליקציות להעברת תשלומים ורכישות, בהיותם מנפיקי אמצעי תשלום, כהגדרתו הרחבה. יודגש כי אמצעי התשלום מתייחס לרצף הפעולות שעל המשלם לבצע, בשונה מהפעולות שעל נותן שירותי התשלום (למשל חברת כרטיסי האשראי, הבנק או מנהל היישומון) לבצע כדי

(2) לעניין המפקח על נותני שירותים פיננסיים – הוראות שניתנו לפי סעיף 4 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים;

(3) לעניין המפקח לענייני השירותים הכספיים – הוראות שניתנו לפי סעיף 88 לחוק הדואר;

“הוראת תשלום” – הוראה של משלם לנותן שירותי תשלום למשלם לבצע פעולת תשלום, הניתנת באמצעות אמצעי תשלום, לרבות אם היא ניתנת באמצעות אחר ובכלל זה המוטב;

“הנפקה”, של אמצעי תשלום – העמדה של אמצעי תשלום לרשות המשלם והתחייבות לבצע הוראת תשלום שניתן באמצעותו;

“הקפאת שימוש”, באמצעי תשלום – הקפאת השימוש באמצעי תשלום לפי סעיפים 22 או 23;

“הרשאה לחיוב” – הרשאה שנותן המשלם לנותן שירותי תשלום למשלם לבצע פעולת תשלום מחשבון התשלום שלו או באמצעות אמצעי התשלום שלו, לפי דרישת המוטב ובכפוף לתנאים שנקבעו בהרשאה;

“חווה שירותי תשלום”, “חווה” – כמשמעותו בסעיף 2;

ד ב ר י ה ס ב ר

מתן הוראת התשלום ונקבעו לגביה הוראות מותאמות במקרים הרלוונטיים, כפי שיפורט בהמשך.

להגדרה “הנפקה”, של אמצעי תשלום – בהתאם להגדרת “אמצעי תשלום”, מוצע להגדיר את פעולת ההנפקה של אמצעי התשלום כהעמדת אמצעי התשלום למשלם, קרי – העמדת רצף הפעולות הנדרשות לשם מתן הוראת תשלום, למשלם, וכן התחייבות לפני המשלם לביצוע הוראות התשלום שיינתנו באמצעות אמצעי התשלום. “התחייבות המנפיק” בהקשר הזה מתייחסת לאפיון השירות הניתן על ידו בעת הנפקת אמצעי התשלום, וברי כי אין מדובר בהתחייבות בלתי מוגבלת, הכול בהתאם ליחסים החוזיים בינו לבין המשלם ובכפוף להוראות החוק המוצע.

להגדרה “הרשאה לחיוב” – הגדרה זו מתייחסת למקרים שבהם המשלם נותן מראש הרשאה לנותן שירותי התשלום שלו, להעביר למוטב מסוים כספים מחשבונו, או באמצעות אמצעי התשלום שלו, הכול על פי דרישה שתגיע מהמוטב וביוזמת המוטב, חד-פעמית או מעת לעת, ובהתאם לתנאים שנקבעו בהרשאה. השימוש העיקרי המוכר כיום בהרשאות לחיוב, הוא לתשלום לפי צריכה בגין שירות הניתן לתקופה מתמשכת, כאשר המשלם והמוטב אינם יודעים את הסכום לחיוב מראש. לדוגמה, תשלום חשבונות שוטפים – מים או חשמל, בסכום משתנה. תהליך ביצוע התשלומים במקרה הזה נעשה ביוזמת החברות נותנות השירות (חברת החשמל, תאגיד המים), המעבירות דרישה לביצוע פעולת תשלום לנותני השירותים של המשלמים, בהתאם לסכום החיוב התקופתי, והכול על פי הרשאה לחיוב שניתנה מבעוד מועד על ידי המשלם לנותן שירותי התשלום שלו, כאמור. הרשאה לחיוב יכולה להינתן גם בתנאים, למשל לעניין גובה הסכום המקסימלי שניתן לחייב באמצעות ההרשאה או לעניין תקופת ההרשאה. ההגדרה המוצעת מתייחסת גם לעניין זה.

להגדרה “הוראת תשלום” – בהתאם להגדרה המוצעת, הוראת תשלום היא הוראה של משלם לנותן שירותי תשלום למשלם לבצע פעולת תשלום, הניתנת באמצעות אמצעי תשלום, לרבות אם היא ניתנת באמצעות אחר ובכלל זה המוטב. הגדרה זו מתייחסת להוראה הקונקרטי של המשלם לתת לנותן שירותי התשלום שלו ועל בסיסה מתבצעת פעולת התשלום. הוראה כאמור יכול שתינתן בדרכים שונות. למשל, באופן אלקטרוני, טלפונית, בדרך של התייצבות אצל נותן שירותי התשלום, באמצעים שונים שהועמדו לזכות המשלם לצורך מתן הוראות תשלום, ועוד. בכל מקרה, מתן הוראת התשלום ייעשה באמצעות אמצעי תשלום כלשהו, כהגדרתו הרחבה המוצעת. הוראת תשלום יכולה להינתן גם באמצעות אחר, לרבות באמצעות שלוח של המשלם או המוטב עצמו. ההגדרה המוצעת מתייחסת לשתי אפשרויות למתן הוראת התשלום: האחת, כאשר הוראת התשלום ניתנת על ידי המשלם במישרין לנותן שירותי התשלום שלו; השנייה, כאשר המשלם נותן את הוראת התשלום אך בפועל היא מועברת או משודרת לנותן שירותי התשלום למשלם באמצעות אחר, ובכלל זה המוטב. דוגמה לכך היא חיוב כרטיס אשראי בבית עסק, כאשר המוטב (בית העסק), מעביר את כרטיס האשראי במסופון המקושר לנותן שירותי התשלום. במקרה זה, הוראת התשלום עדיין ניתנת, במקור, על ידי המשלם, לנותן שירותי התשלום למשלם, אך הלכה למעשה מבוצעת באמצעות המוטב.

יובהר כי יש להבחין בין ביצוע הוראת תשלום באמצעות אחר לבין הרשאה לחיוב. הרשאה לחיוב, כפי שיפורט להלן, מתייחסת למצב שבו ההוראה לבצע את פעולת התשלום ניתנת על ידי המוטב (להבדיל מנתינתה על ידי המשלם, באמצעות המוטב), בהתאם להרשאה שנתן לו המשלם מראש. הרשאה לחיוב שונה מבחינת תהליך

- "חוק הבנקאות (רישוי)" – חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981¹;
- "חוק הדואר" – חוק הדואר, התשמ"ו-1986²;
- "חוק הגנת הצרכן" – חוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981³;
- "חוק העונשין" – חוק העונשין, התשל"ז-1977⁴;
- "חוק הפיקוח על הביטוח" – חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981⁵;
- "חוק הפיקוח על קופות גמל" – חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005⁶;
- "חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים" – חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו-2016⁷;
- "חשבון תשלום" – חשבון המיועדה בין השאר, לביצוע פעולות תשלום;
- "יום עסקים" – כפי שנקבע בחוזה שירותי תשלום;
- "לקוח" – משלם או מוטב;
- "מאסדר" – כמפורט להלן, לפי העניין:
- (1) לעניין תאגיד בנקאי, תאגיד עזר וסולק – המפקח על הבנקים;
 - (2) לעניין בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי ובעל רישיון הנפקה – המפקח על נותני שירותים פיננסיים;
 - (3) לעניין בנק הדואר – המפקח לענייני השירותים הכספיים;

ד ב ר י ה ס ב ר

מוצע שלא להגדיר "יום עסקים" באופן אחד וגורף כלפי כולם. עם זאת, חלה חובה על נותן שירותי התשלום לקבוע בחוזה ההתקשרות עמו את ימי העסקים שלו. לפיכך מוצע לקבוע כי יום העסקים כפי שייקבע בחוזה, הוא שייחשב יום העסקים לעניין הוראות החוק. יובהר כי מתן האפשרות לנותן שירותי התשלום להגדיר לעצמו את יום העסקים שלו, אינו בא להתגבר על הוראות אחרות החלות לפי דין על נותן שירותי התשלום בעניין זה, ככל שישנן.

להגדרה "לקוח" – לקוח הוא מי שמקבל שירותי תשלום מנותן שירותי התשלום. בשל מבנה העברת הכספים בין שני הצדדים לפעולת התשלום, אשר כל אחד מהם קשור בנפרד בחוזה מול נותן שירותי תשלום (אחד או יותר), הרי שלקוח יכול להיות הן ה"משלם" והן ה"מוטב" בפעולת התשלום, כהגדרותיהם המוצעות. יודגש כי הגדרה זו שונה מההגדרה "לקוח" בחוק כרטיסי חיוב, הכוללת רק צד אחד לעסקה, שהוא הצד המשלם ("מי שכרטיס חיוב הונפק לשימוש").

להגדרה "חשבון תשלום" – מוצע להגדיר חשבון תשלום באופן רחב, כחשבון המיועדה בין השאר, לביצוע פעולת תשלום. להגדרה הרחבה, בדומה להגדרה "אמצעי תשלום", השפעה על תחולתו הרחבה של החוק. הדגש בחשבון תשלום הוא על האפשרות לביצוע התשלומים, משיכות הכספים או ההפקדות ממנו או אליו. זאת, להבדיל מחשבונות אחרים המנוהלים, למשל, לשם החזקת כספים כפיקדון וצבירת ריבית, או לניהול תיקי השקעות בדרך של רכישה, החזקה ומכירה של ניירות ערך וכדומה. חשבונות אלה אינם חשבונות תשלום שכן הם אינם מיועדים לביצוע פעולות תשלום. יובהר כי ייתכן מצב שבו בחשבון אחד מתנהלות כמה פעילויות פיננסיות. במצב זה, די בכך שאת מהפעילויות הפיננסיות האמורות עניינה ביצוע פעולות תשלום, כדי שהחשבון ייחשב חשבון תשלום וייכנס לתחולת החוק.

להגדרה "יום עסקים" – בשל השונות בין נותני שירותי התשלום השונים, ובכלל זה בימי הפעילות העסקית שלהם,

¹ ס"ח התשמ"א, עמ' 252.

² ס"ח התשמ"ו, עמ' 79.

³ ס"ח התשמ"א, עמ' 248.

⁴ ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

⁵ ס"ח התשמ"א, עמ' 208.

⁶ ס"ח התשס"ח, עמ' 889.

⁷ ס"ח התשע"ו, עמ' 1098.

"מוטב" – מי שהכספים המועברים במסגרת פעולת תשלום מיועדים אליו או מי שלטובתו מנוהל חשבון תשלום שניתן להעביר אליו כספים כאמור;

"מסמך" – לרבות פלט כהגדרתו בחוק המחשבים, התשנ"ה-1955⁸;

"המפקח לענייני השירותים הכספיים" – כמשמעותו בסעיף 88 לחוק הדואר;

"המפקח על הבנקים" – כמשמעותו בסעיף 5 לפקודת הבנקאות;

"המפקח על נותני שירותים פיננסיים" – כמשמעותו בסעיף 2 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים;

"משלם" – משלם הכספים המועברים במסגרת פעולת תשלום, מי שלטובתו מנוהל חשבון תשלום שניתן להעביר ממנו כספים כאמור או מי שהונפק לשימוש אמצעי תשלום;

"נכס" – מקרקעין, מיטלטלין או זכויות;

"סולק" – כהגדרתו בסעיף 36 לחוק הבנקאות (רישוי);

"סליקה", של פעולת תשלום – קליטה של פעולת תשלום ועיבודה לשם זיכוי המוטב בכספים המועברים במסגרתה, וכן זיכוי המוטב;

"עסקת יסוד" – עסקה בין משלם למוטב למכירת נכס או למתן שירות;

"פעולת תשלום" – העברת כספים ממשלם למוטב כמפורט להלן, ולעניין זה אין נפקא מינה אם המשלם והמוטב הם אותו אדם;

ד ב ר י ה ס ב ר

(סעיפים 17 ו-18 להצעת החוק). בהתאם לכך, מוצע להגדיר "נכס" כמקרקעין, מיטלטלין או זכויות. הגדרה זו נשענת על ההגדרה "נכס" בחוק כרטיסי חיוב. עם זאת, לעומת ההגדרה בחוק כרטיסי חיוב, ההגדרה המוצעת משמטיה את ההתייחסות ל"כסף", שכן המונחים "מיטלטלין" או "זכויות" כוללים זאת ממילא. כמו כן הושמטה ההתייחסות ל"שירותים", שכן עניין זה נכלל במפורש בהגדרה "עסקת יסוד" המוצעת.

להגדרה "סליקה", של פעולת תשלום" – הגדרה זו מתייחסת ליחסים החוזיים שבין מוטב לבין מי שנותן לו שירותי תשלום מסוג סליקה. סליקת פעולת תשלום היא שירות תשלום הניתן למוטב, שבמסגרתו נותן שירותי התשלום קולט פעולת תשלום ומעבד אותה לשם העברת הכספים במסגרתה למוטב, וכן מעביר בפועל למוטב (או לחשבון תשלום של המוטב המנוהל על ידי אחר) את הכספים שהתקבלו בעבורו. לעניין החוק המוצע, "סליקה" כוללת הן מצב שבו נותן שירותי התשלום למוטב התחייב בחוזה כי יעביר למוטב כספים לפי פעולת תשלום, וזאת אף אם בפועל כספים כאמור טרם התקבלו אצל נותן שירותי התשלום (מאת המשלם או מאת נותן שירותי התשלום למשלם). והן מצב שבו אין התחייבות כזו, והסולק מעביר את הכספים כאמור רק אם אלה הועברו אליו מאת המשלם או נותן שירותי התשלום למשלם.

להגדרה "פעולת תשלום" – מוצע להגדיר פעולת תשלום כהעברת כספים ממשלם למוטב, אף אם המשלם והמוטב הם אותו אדם. בהתאם להגדרה המוצעת, "פעולת תשלום"

להגדרות "מוטב", "משלם" "עסקת יסוד" ו"נכס" – הגדרות אלה עוסקות בצדדים לפעולת התשלום ובעסקת היסוד שנעשתה ביניהם, אשר עומדת בבסיס פעולת התשלום המבוצעת מול נותני שירותי התשלום בהתאם להוראות החוק המוצע. חוק כרטיסי חיוב נקט מונחים של לקוח וספק בשביל לתאר את הצדדים לעסקת היסוד. הצעת החוק מעבירה את הדגש מעסקת היסוד לפעולת התשלום, כאשר ההוראות המוצעות בה נועדו להבטיח את הוודאות והמהימנות של פעולת התשלום, במטרה לקיים את התחייבויות הצדדים בעסקת היסוד באופן תקין. בהתאם לכך, הצעת החוק נוקטת מונחים שמתארים את הצדדים לפעולת התשלום, כלומר, להעברת הכספים ביניהם: "מוטב", על פי המוצע, הוא מי שהכספים המועברים מיועדים להגיע אליו או מי שלטובתו מנוהל חשבון תשלום שניתן להעביר אליו את הכספים; "משלם", על פי המוצע, הוא מי שמשלם את הכספים המועברים במסגרת פעולת התשלום, מי שלטובתו מנוהל חשבון תשלום שניתן להעביר ממנו כספים כאמור, או מי שהונפק לשימוש אמצעי תשלום. ההגדרה רחבה במובן זה שהיא כוללת גם את מי שמשלם במסגרת פעולת תשלום מסוימת, וגם את מי שיש לו אפשרות לזיום פעולת תשלום בשל כך שהונפק לו אמצעי תשלום או שמנוהל בעבורו חשבון תשלום. את עסקת היסוד מוצע להגדיר כעסקה למכירת נכס או למתן שירות, שנעשתה בין "משלם" לבין "מוטב". הגדרת עסקת היסוד נדרשת בעיקר לצורך הסעיפים בהצעת החוק שעניינם הפסקת ביצוע פעולת תשלום מובטחת, בשל אי-אספקת נכס או שירות במסגרת עסקת היסוד או בשל חלולת פירעון

⁸ ס"ח התשנ"ה, עמ' 366.

- (1) העברת כספים המופקדים בחשבון אחד לחשבון אחר, ובלבד שאחד החשבונות לפחות הוא חשבון תשלום;
- (2) הפקדת מזומן בחשבון תשלום;
- (3) משיכת מזומן מחשבון תשלום;

"פעולת תשלום מובטחת" – פעולת תשלום שבה נותן שירותי תשלום למשלם מתחייב, במישרין או בעקיפין, כלפי נותן שירותי תשלום למוטב להעביר לו את הכספים במסגרת פעולת התשלום, בלי תלות בקבלת הכספים בפועל מהמשלם ובכפוף לתנאים שנקבעו ביניהם;

"פקודת הבנקאות" – פקודת הבנקאות, 1941⁹;

"פרט אימות" – פרט ייחודי למשלם שנועד לאמת את זיהויו;

"פרט אימות מוגבר" – פרט אימות המאמת את זיהויו של המשלם ברמת ודאות גבוהה;

ד ב ר י ה ס ב ר

לידיו את הכספים שלהם הוא זכאי בשל עסקת היסוד. מודל זה מצוי כיום בשימוש באמצעי תשלום מסוג כרטיסי אשראי. בשל הייחודיות שבהבטחת התשלום, קבע חוק כרטיסי חיוב הוראות מסוימות הנוגעות, בהקשרים אלה, לחוזה כרטיס אשראי בלבד. הוראות אלה ביקשו לצמצם את אפשרות הלקוח (המשלם) לבטל חיוב מכוח הוראת תשלום שניתנה באמצעות כרטיס האשראי. במסגרת הצעת החוק מוצע לכלול הוראות כאמור, שיתייחסו באופן רחב לפעולת תשלום מובטחת.

להגדרות "פרט אימות" ו"פרט אימות מוגבר" – מונחים אלה מתייחסים לפרט מידע, קוד, צופן, אמצעי ביומטרי (טוקן, כרטיס) וכדומה, אשר הוא ייחודי למשלם, ואשר המשלם נדרש להציגו במסגרת מתן הוראת תשלום לנותן שירותי התשלום שלו, בין אם הוראת התשלום ניתנה על ידו במישרין ובין אם ניתנה באמצעות אחר. פרט האימות נועד לזהות את המשלם, ולהבטיח כי אכן הוא שנתן את הוראת התשלום. פרט אימות מוגבר הוא כזה שיש בו כדי לאמת את זיהויו המשלם ברמת ודאות גבוהה. למשל, צירוף של כמה פרטי אימות, אשר כל אחד מהם בנפרד אינו כזה שמבטיח זיהוי ברמת ודאות גבוהה אך צירופם יחד כן מבטיח זאת. הדרישה לשימוש בפרט אימות או בפרט אימות מוגבר בעת מתן הוראת תשלום נתונה לשיקול הדעת של נותני שירותי התשלום, ולעתים גם לשיקול הדעת של המוטב, שבאמצעותו ניתנת הוראת התשלום, וככלל תיקבע בהתאם למודל ניהול הסיכונים של נותני שירותי התשלום מול לקוחותיהם. זאת, בכפוף להוראות סעיף 10 לחוק המוצע, המסמיכות את הגורמים הרלוונטיים בממשלה לקבוע הוראות לעניין חובת נותן שירותי תשלום למשלם לאמת את זיהויו של משלם באמצעות פרט אימות מסוים לצורך מתן הוראת תשלום באמצעות אמצעי תשלום מסוים שהנפיק לו.

היא פעולה שביסודה העברת כספים אל חשבון שהוא מסוג חשבון תשלום, או מתוך חשבון כאמור; ההגדרה המוצעת כוללת גם פעולות שעניינן הפקדת מזומן לחשבון תשלום או משיכת מזומן מחשבון כאמור. כמפורט לעיל, "חשבון תשלום" הוא חשבון המיועד לביצוע פעולות תשלום – העברות כספים, משיכות והפקדות באופן שוטף. זאת, לעומת חשבונות אחרים, לדוגמה חשבון פיקדון או חשבון לניהול השקעות בניירות ערך, אשר הפעולות המבוצעות בהם ייחודיות למאפיינים של חשבונות אלה (הפקדה לפיקדון, רכישת ניירות ערך וכדומה). משכך, נקודת המוצא להגדרה "פעולת תשלום" היא קיומו של חשבון מסוג "חשבון תשלום" בבסיסה. פעולת התשלום נוגעת להיבטים הקשורים להעברת כספים מהזווית של שירות התשלום, והיא מנותקת מההתחייבויות ומהזכויות המהותיות שבין המשלם למוטב לפי עסקת היסוד שנעשתה ביניהם. כך למשל, גם אם למשלם יש זכות ביטול של עסקת היסוד מכוח דיני הגנת הצרכן, ככלל אין בכך כדי לשנות את אופן ההתנהלות של נותני שירותי התשלום ביחס להוראת התשלום ואופן ביצוע פעולת התשלום, וזאת למעט בסעיפים מיוחדים הנוגעים לעסקת היסוד (סעיפים 17 ו-18 להצעת החוק), או מכוח חובות אחרות ככל שנקבעו לגביו בדין. יובהר כי פעולת התשלום יכול שתיעשה באמצעות שלוח מטעמו של המשלם.

להגדרה "פעולת תשלום מובטחת" – הכוונה לפעולת תשלום אשר בצדה התחייבות של נותן שירותי התשלום למשלם כלפי נותן שירותי התשלום למוטב, כי יעביר לו את הכספים לפי פעולת התשלום באופן בלתי תלוי בקבלתם בפועל (מאת המשלם) ובהתאם לתנאים שנקבעו ביניהם. על בסיס התחייבות זו יכול נותן שירותי התשלום למוטב להתחייב באופן דומה כלפי המוטב. בכך מתאפשר למוטב לספק למשלם את המוצר או השירות, אף אם טרם קיבל

⁹ ע"ר 1134, תוס' 1, עמ' (ע) 69, (א) 85.

"רכיב חיוני", באמצעי תשלום – רכיב באמצעי התשלום, הייחודי למשלם, ובכלל זה החפץ או פרט האימות שנעשה בו שימוש כחלק מאמצעי התשלום, או צירוף של רכיבים כאמור, שבעל הגישה לרכיב או לצירוף הרכיבים כאמור יכול לתת באמצעותו הוראת תשלום, ובלבד שהרכיב או צירוף הרכיבים כאמור פורט בחוזה שירותי התשלום בין נותן שירותי התשלום למשלם לבין המשלם;

"שימוש לרעה", באמצעי תשלום – שימוש באמצעי תשלום או ברכיב חיוני שלו בידי מי שאינו זכאי לכך לפי חוזה שירותי התשלום;

"שירותי תשלום" – שירותי תשלום למשלם או שירותי תשלום למוטב;

"שירותי תשלום למוטב" – כל אחד מאלה:

(1) סליקה של פעולת תשלום;

(2) ניהול חשבון תשלום לטובת המוטב;

"שירותי תשלום למשלם" – כל אחד מאלה:

(1) הנפקה של אמצעי תשלום;

(2) ניהול חשבון תשלום לטובת המשלם;

"השר" – שר המשפטים;

"תאגיד בנקאי" ו"תאגיד עזר" – כהגדרתם בחוק הבנקאות (רישוי).

ד ב ר י ה ס ב ר

עצמו או פרטיו (מספר ותוקף), המספיקים לעתים בעת ביצוע עסקת מכר מרחוק, לעומת זאת, בעבר, מי שביקש למשוך כסף מזומן באמצעות כרטיס בנק, נדרש הן להציג את הכרטיס והן להקליד את הקוד הסודי שניתן לו לשם כך. לפיכך, בדוגמה זו שני הרכיבים יחד היוו את הרכיב החיוני באמצעי התשלום (כיום ניתן למשוך כסף מזומן אף בלא הצגת כרטיס, ועל כן הרכיב החיוני יכול להיות הקוד הסודי בלבד). על פי ההגדרה המוצעת, ולמען הבהירות מבחינת הלכות, נותן שירותי התשלום יידרש לפרט בחוזה למתן שירותי התשלום מהו אותו רכיב (או צירוף רכיבים) המהווים רכיב חיוני באמצעי התשלום.

להגדרה "שימוש לרעה", באמצעי תשלום" – לצורך ההוראות האופרטיביות המוצעות במסגרת הצעת החוק העוסקות בשימוש לרעה באמצעי תשלום (ר' פרק 1' להצעת החוק, ודברי ההסבר לסעיפים 24 עד 32 הנכללים בו), מוצע להגדיר מהו שימוש לרעה באמצעי תשלום. על פי ההגדרה המוצעת, שימוש לרעה כאמור הוא שימוש באמצעי תשלום או ברכיב חיוני שלו בידי מי שאינו זכאי לכך לפי חוזה שירותי תשלום. ההגדרה המוצעת מתייחסת באופן רחב הן לאמצעי תשלום "פזיזים" והן לאמצעי תשלום אחרים, לגביהם יוגדר רכיב חיוני במסגרת החוזה למתן שירותי התשלום.

להגדרות "שירותי תשלום", "שירותי תשלום למוטב" ו"שירותי תשלום למשלם" – מוצע להגדיר את שירותי התשלום שעליהם חלות הוראות החוק המוצע. שירותי התשלום ניתנים הן ללקוח שהוא משלם והן ללקוח שהוא מוטב, ומוצע להגדירם ביחס לכל אחד מהם. לעניין לקוח שהוא משלם, מוצע להגדיר את שירותי התשלום

להגדרה "רכיב חיוני", באמצעי תשלום" – כמפורט לעיל, מוצע להגדיר "אמצעי תשלום" באופן רחב, הכולל כל רצף פעולות שעל משלם לבצע כדי לתת הוראת תשלום. רצף פעולות זה כולל פעולות אשר במהותן הן אינן ייחודיות למשלם (למשל הורדת יישומון למכשיר הנייד), וכן פעולות שבמהותן הן כן ייחודיות למשלם (דרישת שימוש בפרט אימות, למשל הקשת קוד או צופן שניתן למשלם בלבד; שימוש בפרט אימות ביומטרי; הצגת כרטיס אשראי שהונפק לשימוש אישי, וכדומה). הגדרת "אמצעי תשלום" באופן רחב כ"רצף של פעולות", המתנתקת מהממד הפיזי ("לוחית או חפץ") של חוק כרטיסי חיוב, מעלה את הצורך בקביעה כיצד להגדיר או לאפיין אופן של אמצעי תשלום, גניבה שלו, נטילתו, החזקתו או שימוש לרעה בו. לצורך זה, מוצע להגדיר "רכיב חיוני", באמצעי תשלום". ההגדרה המוצעת של "רכיב חיוני" באמצעי התשלום כוללת שני חלקים: הראשון מתייחס לרכיב באמצעי התשלום שהוא ייחודי למשלם (ובכלל זה פרט אימות, או חפץ שנעשה בו שימוש כחלק מאמצעי התשלום), או צירוף של כמה רכיבים כאלה; השני, מתייחס לכך שמי שיש לו גישה לרכיב או לצירוף הרכיבים כאמור, יכול לתת באמצעותו הוראת תשלום (וזאת אף אם הדבר כרוך בביצוע פעולות נוספות אשר אינן ייחודיות למשלם). כלומר, ההגדרה המוצעת מבודדת את אותם רכיבים ייחודיים אשר הגישה אליהם מאפשרת מתן הוראת תשלום בשם המשלם, אף שלא בהרשאתו (יחד עם הפעולות שאינן ייחודיות, כאמור). דוגמה לרכיב חיוני בכרטיס אשראי, לעומת כרטיס בנק (כרטיס המיועד למשיכת כסף ממכשירי בנק ממוכנים): לגבי כרטיס אשראי, מאחר שלא נדרש שימוש בקוד הסודי שהונפק לבעליו כדי לבצע בו עסקאות, הרי שהרכיב החיוני יהיה הכרטיס

פרק ב': חוזה שירותי תשלום

2. (א) חוזה שירותי תשלום הוא חוזה בין נותן שירותי תשלום לבין לקוח, למתן שירותי תשלום.
- (ב) חוזה שירותי תשלום יכול שיהיה לשירותי תשלום הניתנים לגבי פעולת תשלום בודדת או לגבי כמה פעולות תשלום.
- (ג) חוזה שירותי תשלום ייערך בכתב; הסכמת הלקוח לכריתת החוזה תינתן במפורש ותתועד בידי נותן שירותי התשלום.
- (ד) לפני כריתת חוזה שירותי תשלום, יזהה נותן שירותי התשלום את הלקוח וייתן לו הזדמנות סבירה לעיין בחוזה לפני כריתתו; בסמוך לאחר כריתת החוזה ימסור נותן שירותי התשלום ללקוח עותק מהחוזה שנכרת הכולל את התנאים הייחודיים ללקוח וכן עותק מתייעוד הסכמתו לפי סעיף קטן (ג).
- (ה) חוזה שירותי תשלום שלא התקיימו לגביו התנאים שבסעיפים קטנים (ג) או (ד) – בטל.
- (ו) השר רשאי לקבוע, לגבי נותן שירותי תשלום שאינו גוף פיננסי מפקח, הוראות לעניין אופן קבלת הסכמת המשלם ותייעודה לפי סעיף קטן (ג), ולעניין אופן זיהוי המשלם לפי סעיף קטן (ד).

דברי הסבר

שיימסר ללקוח לאחר כריתתו יכלול, נוסף על התנאים הכלליים שבחוזה גם את התנאים הייחודיים להתקשרות שבין נותן שירותי התשלום לבין הלקוח המסוים, ובין השאר: תקופת החוזה; תאריך כריתת החוזה; המחיר שהוסכם שהלקוח ישלם בעבור השירות, ועוד. בהקשר הזה יובהר כי הן דרישת הכתב והן דרישת המסירה ללקוח יכולות להתקיים גם באמצעות שימוש באמצעים דיגיטליים.

הוראות אלה דומות במהותן לקבוע בסעיף 2(א) לחוק כרטיסי חיוב, אך שונות ממנו בשני מובנים: האחד, בהתאם למוצע, יחולו הוראות אלה על כל לקוח – הן על משלם והן על מוטב, כל אחד מול נותן שירותי התשלום שלו. בהקשר הזה יש לחדד כי יכול שאותו לקוח יהיה גם משלם וגם מוטב מול נותן שירותי התשלום שלו. כך למשל, כאשר מדובר בחשבון תשלום המשמש את הלקוח הן לצורך העברת כספים המופקדים בחשבונו לאח, והן לצורך קבלת כספים מאחר (למשל, חשבון "עובר ושב" בבנק). השני, וכחלק מההתפתחות הטכנולוגית, מוצע להתנתק מדרישת החתימה הקבועה בסעיף 2(א) לחוק כרטיסי חיוב, ולקבוע כמה דרישות, כמפורט לעיל, המבטיחות כי כריתת החוזה תיעשה בהסכמת הלקוח. עוד מוצע לקבוע (בסעיף קטן (ה)) כי חוזה שלא התקיימו לגביו התנאים האמורים יהיה בטל. לבסוף, במקרה של צורך בקביעת הוראות נוספות הנוגעות לאופן קבלת הסכמת המשלם, תיעודה או זיהויו של המשלם כמפורט לעיל, מוצע להסמיך את שר המשפטים לעשות כן לגבי נותני שירותי תשלום שאינם גופים פיננסיים מפקחים (לעומת המפוקחים אשר בעניינם קיימת סמכות כאמור למאסדרים) (סעיף קטן (ו) המוצע).

כשירותים הכוללים הנפקה של אמצעי תשלום או ניהול חשבון תשלום לטובתו. לעניין לקוח שהוא מוטב, מוצע להגדיר את שירותי התשלום כשירותים הכוללים סליקה של פעולת תשלום וניהול חשבון תשלום לטובתו. לעניין זה, ר' הגדרות "הנפקה" של אמצעי תשלום ו"סליקה", של פעולת תשלום" כמפורט לעיל.

סעיף 2 סעיף 2 המוצע מגדיר מהו חוזה שירותי תשלום, וקובע הוראות ביחס לכריתתו. בהתאם לסעיף קטן (א) המוצע, חוזה כאמור הוא חוזה בין נותן שירותי תשלום לבין לקוח – משלם או מוטב – למתן שירותי תשלום (ניהול חשבון תשלום, הנפקת אמצעי תשלום או סליקת פעולות תשלום, לפי העניין; לעניין זה ר' דברי ההסבר להגדרה "שירותי תשלום" המוצעת). בסעיף קטן (ב) מוצע לקבוע כי חוזה כאמור יכול שיהיה לשירותי תשלום שניתנים לגבי פעולת תשלום בודדת או לגבי כמה פעולות תשלום. במובן זה, גם לקוח מודמן, שמגיע לביצוע פעולה חד-פעמית אצל נותן שירותי תשלום מסוים – למשל הפקדת מזומן לחשבון תשלום של לקוח אחר בבנק הדואר – הריהו מקבל שירות תשלום, ובינו לבין נותן שירות התשלום – בנק הדואר במקרה הזה, נכרת חוזה שירותי תשלום.

בסעיפים קטנים (ג) ו-(ד) מוצע לקבוע הוראות לעניין כריתת החוזה: מוצע לקבוע כי החוזה ייערך בכתב, לפי הסכמה מפורשת של הלקוח, אשר תועד בידי נותן שירותי התשלום; עוד מוצע לקבוע הוראות בעניין חובת זיהויו של הלקוח בידי נותן שירותי התשלום ומתן זכות עיון ללקוח בחוזה טרם כריתתו, וכן מסירת עותק ממנו ואת תיעוד הסכמתו – לאחר כריתת החוזה. על פי המוצע, החוזה

- צורת החוזה 3. (א) נתן שירותי תשלום הנותן ללקוח שירותים נוספים שאינם חלק משירותי התשלום, יפריד בחוזה ההתקשרות עם הלקוח בין שירותי התשלום לבין השירותים הנוספים כאמור.
- (ב) השר רשאי לקבוע, לגבי נתן שירותי תשלום שאינו גוף פיננסי מפקח, הוראות נוספות לעניין צורת החוזה.
- גישה לחוזה 4. נתן שירותי תשלום יבטיח מתן גישה ללקוח לחוזה שירותי התשלום ולתנאיו, במהלך תקופת החוזה, וכן במהלך תקופה סבירה לאחריה שלא תפחת משבע שנים.
- הוראות מיוחדות לעניין חוזה שירותי תשלום למשלם 5. (א) נקבע בחוזה בין נתן שירותי תשלום למשלם לבין המשלם כי בתום תקופת החוזה יהיה ניתן לחדשו בלא כריתת חוזה חדש בהתאם להוראות סעיף 2, ובתום תקופת החוזה העמיד נתן שירותי התשלום לרשות המשלם אמצעי תשלום בלא כריתת של חוזה חדש כאמור, יראו כאילו חודש החוזה הקודם באותם תנאים.
- (ב) חיוביו של המשלם לפי חוזה שירותי תשלום ייכנסו לתוקף במועד העמדת אמצעי התשלום לרשותו באופן המאפשר לו לתת הוראת תשלום באמצעותו; נטל ההוכחה שאמצעי התשלום הועמד לרשות המשלם כאמור בסעיף קטן זה הוא על נתן שירותי התשלום למשלם.

ד ב ר י ה ס ב ר

מכן. הלקוח יכול להיזקק לתנאי החוזה בהקשרים שונים – השוואת תנאי החוזה להצעות מטיבות אחרות, בדיקה אם נתן שירותי התשלום עומד בתנאי החוזה, תביעה משפטית ועוד. הסעיף נועד להקל על הלקוח ולהבטיח שהמידע הנדרש יהיה לפניו בעת הצורך.

סעיף 5 מוצע לקבוע הוראות מיוחדות לעניין חוזה שירותי תשלום למשלם, בהתבסס על הוראות סעיף 2 (ב) לחוק כרטיסי חיוב. ההוראות המוצעות נוגעות לאפשרות חידוש חוזה שירותי תשלום, חלף כריתתו מחדש, בדרך של העמדת אמצעי תשלום חדש לרשות המשלם בתום תקופת החוזה. משכך הוראות אלה רלוונטיות ליחסים שבין נתן שירותי התשלום לבין המשלם בלבד. בסעיף קטן (א) מוצע לקבוע כי ככל שנקבע בחוזה שירותי תשלום כי בתום תקופת החוזה יהיה ניתן לחדשו בלא כריתת של חוזה חדש, ובתום התקופה האמורה העמיד נתן שירותי התשלום לשימוש המשלם אמצעי תשלום חדש, יראו כאילו חודש החוזה הקודם באותם תנאים. הדרישה להעמדת אמצעי תשלום חדש מתאימה את הוראת חוק כרטיסי חיוב, בעניין דרישת מסירת כרטיס חיוב חדש, לטרמינולוגיה הרחבה של החוק המוצע, המגדירה "אמצעי תשלום" כרצף של פעולות (ר' הגדרת "אמצעי תשלום" לעיל), ומתנתקת מהרכיב הפיזי שבהגדרות חוק כרטיסי חיוב. בסעיף קטן (ב) מוצע לקבוע כי חיוביו של משלם לפי חוזה שירותי תשלום ייכנסו לתוקף במועד העמדת אמצעי התשלום לרשותו, באופן המאפשר לו לתת הוראת תשלום באמצעותו. כמו כן מוצע לקבוע כי נטל ההוכחה כי הועמד אמצעי התשלום כאמור לרשות המשלם מוטל על נתן שירותי התשלום. הוראות אלה מבוססות על סעיף 3 לחוק כרטיסי חיוב, תוך התאמת הטרמינולוגיה לניתוק מהרכיב הפיזי כאמור לעיל.

סעיף 3 הסעיף המוצע עוסק בצורת החוזה וקובע כי במקרים שבהם נתן שירותי תשלום ללקוחותיו שירותים נוספים שאינם חלק משירותי תשלום, עליו להפריד בין שני סוגי השירותים במסגרת חוזה ההתקשרות עם הלקוח. יובהר כי אין חובה לכרות שני חוזים נפרדים, אך בחוזה ההתקשרות שבו ניתנים שירותים נוספים על שירותי התשלום, יש להציג את ההוראות הנוגעות לשירותי תשלום בנפרד, במסגרת אותו חוזה. שירות תשלום, אשר במהותו הוא שירות העברת כספים מחשבון תשלום או לחשבון תשלום, הוא שירות שיש בו משום סיכון ללקוח, ובפרט למשלם אשר מחשבונו מועברים הכספים. בהתחשב בכך שנתני שירותי תשלום יכולים לתת שירותים נוספים שאינם חלק משירותי התשלום, וחלקם יכולים לתת גם שירותים שהם כלל אינם שירותים פיננסיים, חשוב להציג לפני הלקוח את כלל השירותים הניתנים לו, ובאופן נפרד וברור את שירותי התשלום. הצורך בקביעת ההוראה המוצעת בעניין זה התחדר על רקע תלונות רבות שהוגשו בעבר כנגד חברות הסלולה, אשר לצד שירותי התקשורת, אפשרו לספקי תוכן חיצוניים לגבות כספים מלקוחות באמצעות ההרשאות לחיוב שנתנו להם הלקוחות לצורך שירותי התקשורת. בכך היוו חברות התקשורת מנפיקי אמצעי תשלום (ואף ביצעו פעולת סליקה בעבור ספקי התוכן), בלי שהלקוחות הבינו שזה חלק מהשירות שניתן להם. נוסף על כך, ובדומה להוראת סעיף 2(ו) המוצעת, מוצע בסעיף קטן (ב) להסמיך את שר המשפטים לקבוע הוראות נוספות בנוגע לצורת החוזה, לגבי נתני שירותי תשלום שהם אינם גופים פיננסיים מפקחים.

סעיף 4 מוצע לקבוע חובה על נתן שירותי התשלום, להבטיח גישה של הלקוח לחוזה שירותי התשלום, בכל תקופת החוזה וכן שבע שנים לפחות לאחר

6. (א) לקוח רשאי לסיים חוזה שירותי תשלום, בכל עת, בהודעה לנותן שירותי התשלום; הודיע לקוח על סיום החוזה כאמור יהיה מועד הסיום כמפורט להלן, לפי העניין, אלא אם כן ביקש הלקוח, בהתאם לתנאי החוזה, לסיים את החוזה במועד מאוחר יותר:

(1) לגבי סיום חוזה בכל הנוגע למתן שירות של הנפקת אמצעי תשלום או סליקת פעולת תשלום – בתום יום העסקים שלאחר מועד מסירת ההודעה;

(2) לגבי סיום חוזה בכל הנוגע למתן שירות של ניהול חשבון תשלום – בתום חמישה ימי עסקים מהמועד שבו השלים הלקוח את הפעולות הדרושות לסגירת החשבון כפי שנקבעו בחוזה; המאסדר יקבע בהוראות מאסדר הוראות לעניין הפעולות שרשאי נותן שירותי תשלום שהוא גוף פיננסי מפקח לקבוע בחוזה כתנאי לסגירת חשבון; השר יקבע בתקנות הוראות כאמור לגבי נותן שירותי תשלום שאינו גוף פיננסי מפקח.

(ב) בלי לגרוע מהוראות כל דין, נותן שירותי תשלום רשאי לסיים חוזה שירותי תשלום, בכל עת, בהודעה בכתב ללקוח; הודיע נותן שירותי התשלום על סיום החוזה כאמור יהיה מועד הסיום בתום 45 ימים מיום מסירת ההודעה אלא אם כן מתקיים אחד מאלה:

(1) נותן שירותי התשלום ביקש, בהתאם לתנאי החוזה, לסיים את החוזה במועד מאוחר יותר;

(2) התקיימו נסיבות חריגות המצדיקות סיום חוזה שירותי התשלום באופן מיידי.

ד ב ר י ה ס ב ר

כאשר לקוח מבקש לסיים חוזה שירותי תשלום הכולל שני סוגי שירותים (הנפקה של אמצעי תשלום או סליקת פעולות תשלום, וכן ניהול חשבון תשלום), הרי שהמועד לסיום של כל שירותי תשלום יחול בהתאם להוראה הנורמטיבית המוצעת לגבי.

לעניין סיום חוזה שירותי תשלום על ידי נותן שירותי תשלום (סעיף קטן ב)) – מוצע לקבוע כי סיום החוזה ייעשה בדרך של הודעה בכתב ללקוח, וסיום החוזה יהיה בתום 45 ימים מיום מסירת ההודעה. לגבי נותן שירותי תשלום, נוסף על האמור לעיל, מוצע לקבוע כי יוכל לסיים את החוזה גם באופן מיידי אם התקיימו נסיבות חריגות המצדיקות זאת, למשל בשל פעילות אשר נותן שירותי התשלום מזהה אותה כהפרה של דיני איסור הלבנת הון ומימון טרור. בסעיף קטן ג) מוצע להבהיר כי הזכות של נותן שירותי תשלום לסיים את החוזה בכל עת אינה גורעת מהוראות כל דין. כך למשל, תאגיד בנקאי המבקש לסגור חשבון של לקוח כפוף גם להוראות סעיף 2 לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981 (להלן – חוק הבנקאות (שירות ללקוח)), אשר קובע כי תאגיד בנקאי לא יסרב סירוב בלתי סביר לפתוח ולנהל חשבון במטבע ישראלי וביתרת זכות בעבור לקוח. דוגמה נוספת נוגעת לתנאים להעמדה לפירעון מיידי של אשראי שניתן בחשבון לפי הוראות סעיף 8 לחוק הסדרת הלוואות חוץ בנקאיות (תיקון מס' 5), התשל"ז-2017 (שפורסם ביום 9 באוגוסט 2017 וייכנס לתוקפו בנובמבר 2018). עוד מוצע להבהיר בסעיף קטן ג) כי ככל שהצדדים קבעו בחוזה הוראות הנוגעות להסדרת היחסים ביניהם לאחר סיום החוזה, הרי שאין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מהן. כך למשל, ביחס להסדר בין הצדדים הנוגע להשלמת

סעיף 6 הסעיף המוצע קובע הוראות לעניין סיום חוזה שירותי תשלום. מוצע לקבוע כי הן לקוח והן נותן שירותי תשלום רשאים בכל עת לסיים חוזה שירותי תשלום, בהתאם להוראות המוצעות בסעיף. כמו כן מוצע לקבוע את המועדים הסטטוטוריים לסיום החוזה, וזאת כל עוד לא ביקש הצד שמסיים את החוזה, בהתאם לחוזה, כי מועד הסיום יהיה מאוחר יותר: לעניין סיום חוזה שירותי תשלום על ידי לקוח (סעיף קטן א)) – מוצע לקבוע כי סיום החוזה ייעשה בדרך של הודעה לנותן שירותי התשלום, ומועד הסיום ייקבע לפי סוג העניין המוסדר בחוזה: לגבי סיום חוזה בכל הנוגע למתן שירות של ניהול חשבון תשלום – בתום חמישה ימי עסקים מהמועד שבו השלים הלקוח את הפעולות הדרושות לסגירת החשבון, כפי שנקבעו בחוזה. כך כל נותן שירותי תשלום רשאי, בחוזה ההתקשרות עמו, לקבוע כמה פעולות שעל הלקוח לבצע כתנאי לסיום החוזה עמו. בהקשר הזה, מוצע להסמיך את שר המשפטים או את המאסדרים, ביחס לנותני שירותי התשלום השונים, לפי העניין, לקבוע הוראות לעניין הפעולות שניתן לקבוע בחוזה כתנאי לסגירת חשבון. ההבדל בין המועדים לסיום נובע מכך שככלל, סגירת חשבון תשלום היא מורכבת יותר שכן במסגרת חשבון התשלום יכולים להינתן גם שירותים נוספים (למשל מסגרת אשראי לחשבון), ולסיום החוזה השלכות גם על כך. יצוין כי נושא סגירת חשבון בתאגיד בנקאי מוסדר כיום בהוראת ניהול בנקאי תיקון מס' 432 "העברת פעילות וסגירת חשבון של לקוח". עוד יובהר כי

(ג) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מהתחייבויות הצדדים לפי חוזה שירותי התשלום שתכליתן להסדיר את היחסים בין נותן שירותי התשלום לבין הלקוח לאחר סיום החוזה.
(ד) השר, בהסכמת שר האוצר ונגיד בנק ישראל, רשאי לקבוע חובות שיחולו על נותן שירותי תשלום לשם הסדרת חיובים או זיכויים של הלקוח מכוח חוזה שירותי התשלום, שמועדם חל לאחר סיום החוזה.

פרק ג': גילוי נאות ואיסור הטעיה

7. גילוי נאות (א) נותן שירותי תשלום חייב לגלות ללקוח כל פרט מהותי לגבי תוכנו, היקפו, תנאיו ומחירו של שירות שהוא נותן והסיכונים הכרוכים בו ואת דבר האפשרות לבטל את החוזה ודרכי ביטולו.

(ב) השר רשאי לקבוע לגבי נותן שירותי תשלום שאינו גוף פיננסי מפקח פרטים שעליו לציין בחוזה או בכל פרסום שלו בדבר שירותיו או באופן אחר שיקבע, לשם הבטחת גילוי נאות ללקוחותיו.

8. איסור הטעיה (א) נותן שירותי תשלום לא יעשה דבר העלול להטעות לקוח בכל עניין מהותי בעסקה למתן שירותי תשלום, והכול במעשה או במחדל, בכתב או בעל פה או בכל דרך אחרת, לרבות לאחר מועד כריתת חוזה שירותי התשלום; בלי לגרוע מכלליות האמור יראו עניינים אלה כמהותיים בעסקה:

(1) זהות נותן שירותי התשלום;

(2) המהות והטיב של השירות;

ד ב ר י ה ס ב ר

כי הוראות דומות ומפורטות קיימות ביחס לנותני שירותי תשלום שהם גופים פיננסיים מפקחים, לדוגמה, בחוק הבנקאות (שירות ללקוח) ובחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ז-2016 (להלן – חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים).

סעיף 8 במסגרת סעיף קטן (א) מוצע לקבוע הוראה בדבר איסור הטעיה שתחול על נותן שירותי תשלום ביחס לכל עניין מהותי בעסקה, כמפורט בסעיף, וזאת, בין במעשה ובין במחדל, בין בעל פה ובין בכתב, בין לפני כריתת החוזה ובין לאחריו. בלי לגרוע מכלליות האיסור ולמען הבהירות והוודאות בהקשר הזה, מוצע למקד במסגרת סעיף קטן זה עניינים הנחשבים בכל מקרה מהותיים בעסקה, וביניהם: זהות נותן שירותי התשלום; מהות וטיב השירות; רצף הפעולות המהווה את אמצעי התשלום ואופן השימוש בו; מועדים הנוגעים למתן שירות התשלום (הכוונה למועדים הקשורים למועד ביצוע פעולת התשלום, לאפשרות לבטל הוראת התשלום וכדומה); תקופת ההתקשרות בחוזה; כל התשלומים שעל הלקוח לשלם בעד השירות, ועוד (כמפורט בנוסח הסעיף המוצע). בסעיף קטן (ב) מוצע לקבוע הוראות ספציפיות לעניין הטעיה בפרסומת, המייחסות את האחריות להטעיה לגורמים נוספים פרט לנותן שירותי התשלום; מי שמטעמו נעשתה הפרסומת, הגורם המפרסם, ואף את המפיץ או מי שהחליט בפועל על הפרסום ככל שהפרסומת היתה מטעה על פניה או שהיתה להם ידיעה על כך. יצוין כי הוראות דומות קיימות ביחס לנותני שירותי תשלום שהם גופים פיננסיים מפקחים (ר' למשל סעיף 6 לחוק הבנקאות (שירות ללקוח)).

עסקה בתשלומים שנעשתה לפני מועד סיום החוזה, או ביחס לזיכויים עתידיים שמגיעים לאמצעי התשלום או לחשבון התשלום לאחר מועד סיום החוזה. בעניין זה אף מוצע להסמיך את שר המשפטים, בהסכמת שר האוצר ונגיד בנק ישראל, לקבוע חובות שיחולו על נותן שירותי תשלום לשם הסדרת חיובים או זיכויים של הלקוח מכוח חוזה שירותי התשלום שמועדם חל לאחר סיום החוזה (סעיף קטן (ו) המוצע). הסמכה זו נועדה לאפשר מתן הוראות אחידות שיחולו על כלל נותני שירותי התשלום תוך תיאום בין הרגולטורים השונים המפקחים עליהם ותוך התחשבות בהסדרים קיימים בנושא זה, למשל הוראות סעיפים 5ב ו-15ב לחוק הבנקאות (שירות ללקוח). המסדירות מעבר של לקוח בין תאגידים בנקאיים, ומאפשרת ללקוח לאשר לבנק קולט לנהל בעבורו את ההליכים הקשורים במעבר, לרבות סיוע בהעברת חיובים עתידיים בכרטיס החיוב של הלקוח לפירעון בבנק הקולט. יצוין כי סעיף 6 המוצע מתבסס על הוראות סעיף 4 לחוק כרטיסי חיוב, שעניינו "סיום חוזה כרטיס חיוב", אשר קבע הסדר חלקי בנושאים שאותם מוצע להסדיר כאמור.

סעיף 7 מוצע לקבוע הוראות לעניין חובת נותן שירותי תשלום לגלות ללקוחו כל פרט מהותי לגבי שירות התשלום הניתן על ידו, כמפורט בנוסח הסעיף המוצע. כמו כן מוצע להסמיך את שר המשפטים, ביחס לנותני שירותי תשלום שאינם גופים פיננסיים מפקחים (כהגדרתם המוצעת בסעיף 1), לקבוע פרטים שעליו לציין בחוזה, בכל פרסום שלו או באופן אחר שיקבע השר בדבר השירותים הניתנים על ידו, לשם הבטחת גילוי נאות ללקוחות. יצוין

- (3) לעניין לקוח שהוא המשלם – רצף הפעולות המהווה את אמצעי התשלום ואופן השימוש בו;
- (4) תקופת ההתקשרות בחוזה שירותי התשלום, דרכי חידושו וביטולו;
- (5) מועדים הנוגעים למתן השירות;
- (6) כל התשלומים שעל הלקוח לשלם בעד השירות ושיעורם;
- (7) תנאי האחריות לשירות;
- (8) עניין אחר שקבע השר בהסכמת שר האוצר ונגיד בנק ישראל.
- (ב) היתה הטעיה בפרסומת, יראו כמפירים את הוראות סעיף קטן (א) –
- (1) את מי שמתעמו נעשתה הפרסומת ואת האדם שהביא את הדבר לפרסום וגרם בכך לפרסומו;
- (2) אם היתה הפרסומת מטעה על פניה או שהם ידעו שהיא מטעה – אף את המפיץ או מי שהחליט בפועל על הפרסום.

פרק ד': פעולת תשלום – ביצועה, הפסקתה והאחריות לה

סימן א': ביצוע פעולת תשלום

9. נותן שירותי תשלום למשלם יבצע פעולת תשלום רק אם ניתנה לו הוראת תשלום מאת המשלם.
10. השר, בהסכמת ראש הממשלה, שר האוצר ונגיד בנק ישראל, רשאי לקבוע הוראות לעניין חובת נותן שירותי תשלום למשלם לאמת את זיהויו של המשלם באמצעות פרט אימות כפי שיקבע, לצורך מתן הוראת תשלום באמצעות אמצעי תשלום מסוים שהנפיק לו.
11. (א) נותן שירותי תשלום למשלם לא יחייב את המשלם בשל פעולת תשלום, לפני מועד קבלת הוראת התשלום מאת המשלם; נתן המשלם הוראת תשלום לביצוע עתידי, לא יחייב נותן שירותי התשלום את המשלם לפני מועד הביצוע העתידי.

ביצוע פעולת תשלום על פי הוראת תשלום

אימות וזיהוי

המועד לחיוב המשלם בשל פעולת תשלום

דברי הסבר

שבהם יימצא לנכון לקבוע חובת זיהוי כאמור, בין השאר כדי להתמודד עם סוגיות של גניבת זהות והונאות. משכך מוצע להסמיך את שר המשפטים, בהסכמת שר האוצר, נגיד בנק ישראל וראש הממשלה, לקבוע הוראות בעניין חובת נותן שירותי תשלום לאמת את זיהויו של משלם באמצעות פרט אימות בעת שימוש באמצעי תשלום מסוים.

סעיף 11 בהמשך לסעיף 9 המוצע, ולפיו לא ניתן לבצע פעולת תשלום אלא אם כן ניתנה הוראת תשלום,

מוצע בסעיף 11 לקבוע הוראות לעניין המועד לחיוב המשלם בשל פעולת התשלום. מוצע לקבוע כי המועד לחיוב של המשלם לא יהיה לפני מועד קבלת הוראת התשלום ממנו. לעניין זה, בסעיף קטן (ב) מוצע לקבוע כי המועד של קבלת הוראת התשלום הוא המועד שבו הוראת התשלום התקבלה בפועל אצל נותן שירותי התשלום למשלם. כמו כן מוצע לקבוע הוראות המתייחסות למקרים שבהם הוראת התשלום ניתנה שלא במהלך יום עסקים או בסמוך לסיומו. במקרים כאלה מוצע כי מועד קבלת הוראת התשלום יהיה ביום העסקים הסמוך שלאחר מכן (לגבי הוראת תשלום שניתנה בסמוך לסיום יום העסקים, יקבל עניין זה ביטוי בחוזה). עוד מוצע לקבוע (בסעיף קטן (א)) כי

סעיף 9 מוצע לקבוע הוראה בסיסית ולפיה נותן שירותי תשלום למשלם יבצע פעולת תשלום רק אם ניתנה לו הוראת תשלום מאת המשלם. זאת, לאור ההגדרה "פעולת תשלום" המוצעת בסעיף 1 להצעת החוק, אשר לכאורה עומדת בפני עצמה ובאופן בלתי תלוי במתן הוראת תשלום טרם ביצועה. עם זאת, ברי כי נותן שירותי התשלום אינו רשאי לבצע פעולת תשלום על דעת עצמו, אם לא ניתנה לו הוראה לעשות כן מאת המשלם. משכך מוצע לעגן עניין זה במפורש.

סעיף 10 ככלל, הצעת החוק איננה כוללת חובה על נותן שירותי תשלום, המנפיק אמצעי תשלום ללקוח, להתנות את השימוש באמצעי התשלום (מתן הוראת תשלום באמצעותו) בהצגת פרט אימות במטרה לזהות את הלקוח. עניין זה נתון לשיקול דעתו של נותן שירותי התשלום בהתאם למודל ניהול הסיכונים שלו, ונלקח בחשבון במסגרת הסדרי האחריות המוצעים במסגרת החוק (בפרק ג') לעניין אחריות לביצוע פעולת תשלום – ר' דברי ההסבר לסעיף 21 המוצע, ובפרק ו' לעניין שימוש לרעה באמצעי תשלום – ר' דברי ההסבר לסעיף סעיף 32 המוצע). עם זאת, בשוק אמצעי התשלום המתפתח, ייתכנו מצבים

(ב) לעניין סעיף קטן (א) יראו את המועד שבו הוראת התשלום התקבלה בפועל אצל נותן שירותי התשלום למשלם כמועד קבלת הוראת התשלום, ואולם אם התקבלה הוראת התשלום אצל נותן שירותי התשלום למשלם שלא במהלך יום העסקים, יראו אותה כאילו התקבלה ביום העסקים הראשון שלאחר מכן; נותן שירותי תשלום למשלם רשאי לקבוע בחוזה שירותי התשלום פרק זמן בסמוך לפני סיום יום העסקים, אשר הוראות תשלום שיתקבלו במהלכו יראו אותן כאילו התקבלו ביום העסקים שלאחריו.

12. מידע על מועד העברת הכספים לזכות המוטב
נתן המשלם הוראת תשלום לנותן שירותי תשלום למשלם, במישורין, ימסור לו נותן שירותי התשלום, במועד קבלת הוראת התשלום כמשמעותו בסעיף 11(ב), מידע על המועד שבו יועברו הכספים לזכות המוטב, במסגרת פעולת התשלום.

13. תיעוד מועדים
נותן שירותי תשלום יתעד את המידע בדבר המועדים הנוגעים לקבלת הוראת תשלום ולביצוע פעולת התשלום על פיה, הנמצא בידי, ויאפשר ללקוחו גישה סבירה למידע האמור, לפי בקשת הלקוח.

14. הגבלה על ניכוי עמלה
(א) נותן שירותי תשלום יעביר את מלוא הכספים שלגביהם ניתנה הוראת התשלום, ולא ינכה מהם עמלה או כל חיוב אחר.

(ב) נותן שירותי התשלום למוטב והמוטב רשאים להתנות בחוזה שביניהם על הוראות סעיף קטן (א); התנו כאמור, יפרט נותן שירותי התשלום למוטב, בדיווח לפי סעיף 46(ב), את סכום מלוא הכספים לטובת המוטב, המועברים במסגרת כל פעולת תשלום, ואת הסכומים שנוכו על ידו.

ד ב ר י ה ס ב ר

התשלום לא בוצעו כנדרש לעניין המועדים (למשל, אם חויב משלם במועד מוקדם יותר מהמועד שנקבע לביצוע עתידי של הוראת תשלום, או אם זוכה מוטב במועד מאוחר ממה שנקבע בחוזה, על אף שנותן שירותי התשלום למוטב קיבל לידי את הכספים בזמן). הוראה זו רואה את נותן שירותי התשלום כגורם אשר ראוי להטיל עליו את נטל התיעוד ושמירת המידע לאור השירותים הניתנים על ידו, לעומת המידע החלקי הנתון בידי הלקוח.

14 סעיף עניינו של הסעיף המוצע בהגבלות שיחולו על נותן שירותי תשלום בכל הנוגע לניכוי עמלות, בעת ביצוע פעולת תשלום. מוצע לקבוע כי נותן שירותי תשלום יעביר את מלוא הכספים שלגביהם ניתנה הוראת התשלום בלי לנכות מהם עמלה או כל חיוב אחר. הוראה זו נועדה אף היא להבטיח את קיום עסקת היסוד באופן תקין. במצב שבו משלם מבקש להעביר למוטב סכום כסף בגין עסקת היסוד, ונותן שירותי התשלום, האחראי להעברת הכספים, מנכה עמלה מסכום הכסף האמור, הרי שבסופו של התהליך יקבל המוטב סכום כסף נמוך יותר ממה שאמור היה לקבל, דבר העשוי להצמיח לו טענות כלפי המשלם, למשל בדבר הפרת חוזה. לפיכך יש חשיבות רבה שהכסף שלגביו ניתנה הוראת התשלום יועבר במלואו. עמלות או חיובים אחרים, ככל שהוסכמו בחוזה, ייגבו מאת הלקוח בנפרד. עם זאת, בסעיף קטן (ב) מוצע לאפשר לנותן שירותי תשלום למוטב ולמוטב עצמו להתנות על הוראה זו. ככל שהמוטב, הזכאי לכסף, מסכים שעמלות או חיובים אחרים ינוכו מהסכומים שלהם הוא זכאי במסגרת פעולת התשלום, הרי שהוא מודע לכך ואינו יכול לבוא למשלם בטענות לעניין זה. עוד מוצע לקבוע כי במקרים שבהם התנו הצדדים כאמור, נותן שירותי התשלום למוטב יפרט,

את נתן המשלם הוראת תשלום לביצוע עתידי, נותן שירותי התשלום לא יחייבו לפני המועד לביצוע העתידי.

12 סעיף מוצע להטיל חובה על נותן שירותי התשלום למשלם למסור למשלם, אשר נתן לו הוראת תשלום במישורין, מידע על המועד שבו יועברו הכספים לזכות המוטב, במסגרת פעולת התשלום. כאמור בדברי ההסבר לסעיף ההגדרות, ההוראות בחוק המוצע נועדו להבטיח את הוודאות והמהימנות של פעולת התשלום, במטרה לקיים את התחייבויות הצדדים בעסקת היסוד באופן תקין. הוראה זו נועדה להבטיח כי כאשר המשלם נותן את הוראת התשלום לנותן שירותי התשלום שלו באופן ישיר, הוא ידע מתי הכספים אכן יועברו לזכות המוטב, וזאת, בין השאר, כדי שידע שהוא עומד בהתחייבויות הנוגעות לעסקת היסוד שבווצעה בינו לבין המוטב. לעומת זאת, כאשר הוראת התשלום ניתנת באמצעות המוטב, הרי שהיא מבוססת על התקשרות שיש בין המוטב לבין נותן שירותי התשלום, ובמצב דברים זה המוטב יודע מתי הכספים יועברו לרשותו. על כן אין צורך בהוראה דומה בנסיבות אלה.

13 סעיף מוצע לקבוע חובה על נותן שירותי תשלום לתעד את המידע הנמצא בידי בכל הנוגע למועדי קבלת הוראת תשלום וביצוע פעולת תשלום, ולאפשר ללקוח גישה סבירה למידע זה, לפי בקשתו. הוראה זו מכוונת הן לנותן שירותי תשלום למשלם והן לנותן שירותי תשלום למוטב – כל אחד לפי המידע הנמצא בידי. הוראה זו יש חשיבות רבה כדי לאפשר למשלם להתמודד עם טענות של המוטב ולפיהן הכספים לא הועברו אליו במועד, ולספק בסיס ראיתי בידי המשלם או בידי המוטב, כלפי נותני שירותי התשלום שלהם, לפי העניין, אם פעולות

15. (א) נותן שירותי תשלום לא יסרב לבצע פעולת תשלום מטעמים בלתי סבירים. סירוב לבצע פעולת תשלום
- (ב) סירב נותן שירותי תשלום לבצע פעולת תשלום יודיע על כך ללקוח, בכתב, בתוך זמן סביר בנסיבות העניין; בהודעה כאמור יפרט נותן שירותי תשלום את הטעמים לסירוב ואת האופן שבו הלקוח יכול לתקן את הפגם שהביא לסירוב, אם ישנו, אלא אם כן פירוט כאמור עלול לסכל את המטרה שלשמה נדרש הסירוב.

סימן ב': הפסקת הביצוע של פעולת תשלום

16. (א) המשלם רשאי לבטל הוראת תשלום בהודעה לנותן שירותי התשלום למשלם, כל עוד באפשרות נותן שירותי התשלום להפסיק את ביצוע הוראת התשלום בהתאם למגבלות הטכנולוגיות הסבירות החלות עליו או בהתאם להוראות חוזה שירותי התשלום.
- (ב) קיבל נותן שירותי תשלום למשלם הודעה לפי סעיף קטן (א) ומתקיימים התנאים שבאותו סעיף קטן, יפסיק את ביצוע הוראת התשלום ואת חיוב המשלם מכוחה, מיד עם קבלת ההודעה.
- (ג) בחוזה שירותי התשלום יפרט נותן שירותי התשלום למשלם את המועד שעד אליו ניתן להודיע לו על ביטול הוראת תשלום לפי סעיף קטן (א).

ד ב ר י ה ס ב ר

אם ישנו. זאת, כדי לאפשר ללקוח, ככל שהדבר אפשרי, לחזור ולתת הוראת תשלום מתוקנת ולהשלים את תהליך התשלום שהתחייב בו מול המוטב. עם זאת, מוצע לסייג את דרישת פירוט המידע בהודעה ללקוח, וזאת כאשר פירוט כאמור עלול לסכל את המטרה לשמה נדרש הסירוב, למשל, מטעמים הנוגעים לדיני איסור הלבנת הון ומימון טרור.

סעיף 16 עניינו של הסעיף המוצע באפשרותו של משלם לבטל הוראת תשלום שכבר נתן. מוצע לאפשר למשלם לבטל הוראת תשלום כאמור, וזאת כל עוד יש באפשרותו של נותן שירותי התשלום – מבחינה טכנולוגית או לפי תנאי החוזה – להפסיק את ביצועה. לפי סעיף קטן (ג) המוצע, על נותן שירותי התשלום להגדיר בחוזה במפורש מהו המועד שעד אליו רשאי המשלם להודיע לו על ביטול הוראת תשלום. בסעיף קטן (ב) מוצע לקבוע כי אם קיבל נותן שירותי תשלום למשלם הודעת ביטול בפרק הזמן הרלוונטי כאמור לעיל, יפסיק את ביצוע הוראת התשלום ואת חיוב המשלם מכוחה, מיד עם קבלת ההודעה. יובהר כי ביטול הוראת תשלום יכול שיהיה ביחס להוראת תשלום חד-פעמית, או ביחס להוראת תשלום מתמשכת. לגבי הוראת תשלום מתמשכת, הרי שהביטול יחול רק ביחס לחיובים העתידיים מכוחה, ולא על חיובים שכבר בוצעו קודם להוראת הביטול.

במסגרת הדיווח לפי סעיף 46(ב) המוצע, הן את סכום מלוא הכספים לטובת המוטב המועברים במסגרת כל פעולת תשלום והן את הסכומים שנוכו על ידו. באופן זה מובטח כי המוטב יראה שהמשלם עמד בהתחייבויותיו ביחס לעסקת היסוד, ויוכל גם לבדוק כי הניכויים אשר בוצעו על ידי נותן שירותי התשלום שלו הם הניכויים אשר הוסכמו במסגרת היחסים החוזיים ביניהם.

סעיף 15 מוצע לקבוע כי נותן שירותי תשלום לא יסרב לבצע פעולת תשלום מטעמים בלתי סבירים. לעניין זה יובהר כי סירוב לביצוע פעולת תשלום החורגת מתנאים רלוונטיים בחוזה ייחשב כסירוב מטעם סביר. כך למשל אם תנאי החוזה מאפשרים לבצע פעולת תשלום בסכום שנמוך מתקרת סכום מסוימת, אזי סירוב לביצוע פעולת תשלום בגובה שעולה על אותו סכום ייחשב סירוב סביר. סעיף קטן (ב) המוצע קובע כי במקרה שבו סירב נותן שירותי תשלום לבצע פעולת תשלום, עליו להודיע על כך ללקוח, בכתב, בתוך זמן סביר בנסיבות העניין. הזמן הסביר יכול להיגזר בין השאר מאופן ביצוע הפעולה (באופן ממוכן או לא) וממועד ביצועה (במהלך יום העסקים או לאחרי). במסגרת יידוע הלקוח על אודות הסירוב, מוצע לקבוע כי נותן שירותי התשלום יפרט את הטעמים לסירוב ואת האופן שבו הלקוח יכול לתקן את הפגם שהביא לסירוב,

17. (א) על אף הוראות סעיף 16, נעשתה עסקת יסוד בין משלם למוטב ובשלה נתן המשלם הוראת תשלום לביצוע פעולת תשלום מובטחת, יפסיק נותן שירותי התשלום למשלם את ביצוע הוראת התשלום ואת חיוב המשלם מכוחה אם הודיע המשלם לנותן שירותי התשלום למשלם כי מתקיימים שניים אלה:

- (1) הנכס או השירות שנרכש בעסקת היסוד לא סופק אף שחלף מועד האספקה שעליו הוסכם בין המשלם לבין המוטב, ואם מועד האספקה כאמור טרם חלף – המוטב הפסיק, דרך קבע, לספק נכסים או שירותים מסוגו של הנכס או השירות שנרכש בעסקה;
- (2) המשלם ביטל את עסקת היסוד.

(ב) קיבל המוטב כספים במסגרת פעולת תשלום מובטחת שבשלהם טרם חויב המשלם ונותן שירותי התשלום למוטב אינו יכול להיפרע מהמוטב בדרך של קיזוז, לא יחולו הוראות סעיף קטן (א) לגבי החיוב בשל כספים אלה.

(ג) אין בהוראות סעיף קטן (א) כדי לגרוע מזכותו של נותן שירותי התשלום למשלם לחזור ולחייב את המשלם על פי הוראת התשלום, אם נוכח שלא התקיימו התנאים שבסעיף קטן (1) ו-(2); נותן שירותי התשלום למשלם ימסור למשלם הודעה המפרטת את הנימוקים לחיוב, 15 ימים לפחות לפני החיוב בפועל, וימסור למשלם, לפי דרישתו, עותקי מסמכים שבידו לעניין זה.

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 17 מוצע לקבוע (בסעיף קטן (א)) כי אם הודיע המשלם לנותן שירותי התשלום שלו כי מתקיימים שני התנאים שבסעיף, יפסיק נותן שירותי התשלום את ביצוע הוראת התשלום ואת חיוב המשלם מכוחה. התנאי הראשון שעליו צריך המשלם להודיע הוא שהנכס או השירות שנרכש בעסקת היסוד לא סופק על אף שחלף המועד לאספקתו, או שהמוטב הפסיק דרך קבע לספק נכסים או שירותים מהסוג שנרכש בעסקה. התנאי השני עליו צריך המשלם להודיע הוא שהמשלם ביטל את עסקת היסוד. הודיע המשלם כאמור יפסיק נותן שירותי התשלום את ביצוע הוראת התשלום ואת חיוב המשלם, בהסתמך על הודעת המשלם כאמור, ואינו נדרש לוודא כי מבחינה מהותית אכן נתקיימו התנאים האמורים. סעיף זה, המבוסס על הוראות סעיף 10 לחוק כרטיסי חיוב, נועד להבטיח כי המשלם לא יידרש להמשיך ולשלם בעבור מוצר או שירות שכלל לא סופק לו או שניתן להניח שלא יסופק לו בעקבות הפסקתו של המוטב לספק מוצרים או שירותים מהסוג שרכש המשלם, ובעקבות נסיבות אלה אף ביטל המשלם את העסקה עם המוטב. כחריג לאמור מוצע לקבוע (בסעיף קטן (ב)) כי ההוראה בדבר הפסקת ביצוע הוראת התשלום וחיוב המשלם לא תחול במקרה שבו המשלם טרם חויב, אך נותן שירותי התשלום למוטב כבר העביר את הכספים למוטב, והוא אינו יכול להיפרע מהמוטב בדרך של קיזוז (בהתאם ליחסים החוזיים ביניהם), וזאת בדומה לקבוע בסעיף 10(2א) לחוק כרטיסי חיוב. בהתאם לנוסח הסעיף, מוצע למחוק את ההבהרה לעניין מתן האשראי הקבועה ברישה של סעיף 10(2א) לחוק כרטיסי חיוב. האחריות להפסיק את ביצוע הוראת התשלום בהתאם להודעת המשלם מוטלת במפורש על נותן שירותי התשלום למשלם, ולעניין זה אין רלוונטיות לשאלה מי נתן את האשראי

סעיפים 17 ו-18 המוצעים, עניינם בזכותו של משלם להפסיק ביצוע של פעולת תשלום מובטחת. האפיון של פעולת תשלום מובטחת הוא כזה אשר מרגע מתן הוראת התשלום לגביה, היא אינה ניתנת לביטול על ידי המשלם. על סמך זה מתחייב כל גורם בשרשרת העברת הכספים כי יעביר את הכספים לחולייה הבאה: נותן שירותי התשלום למשלם מתחייב כלפי נותן שירותי התשלום למוטב כי יעביר לו את הכספים לפי הוראת התשלום, ונותן שירותי התשלום למוטב מתחייב התחייבות כאמור כלפי המוטב. שרשרת התחייבויות זו נועדה לאפשר למוטב לספק למשלם את הנכס או את השירות עוד לפני שקיבל לזכותו את תמורתם לפי עסקת היסוד. בחוק כרטיסי חיוב, מודל הבטחת התשלום מיוחס לאמצעי תשלום מסוג כרטיס אשראי בלבד. סעיפים 10 ו-10א לחוק כרטיסי חיוב, החלים על כרטיסי אשראי בלבד, מכירים בכך שיש מצבים שבהם למרות הבטחת התשלום הגלומה בשימוש בכרטיס אשראי, קיימות נסיבות המצדיקות את קיומה של זכות ביטול ללקוח ביחס להוראת תשלום שכבר ניתנה. הנסיבות שבהן הכיר חוק כרטיסי חיוב קשורות במוטב – כאשר אינו מספק את הנכס או את השירות לפי עסקת היסוד, או כאשר הוא חדל פירעון. מוצע לעגן הוראות אלה בסעיפים 17 ו-18 להצעת החוק, ולהתאימן לתפיסה הרחבה של אמצעי התשלום המתנתק מהממד הפיזי שלו, באופן שיחולו על כל פעולת תשלום מובטחת (בדומה לפעולת תשלום המבוצעות באמצעות כרטיס אשראי). על פעולת תשלום מובטחת, יחול הכלל המוצע בסעיף 16 לעיל, שלפיו המשלם רשאי לבטל הוראת תשלום כל עוד באפשרות נותן שירותי התשלום להפסיק את ביצועה, בהתאם למגבלות טכנולוגיות סבירות או בהתאם לתנאי החוזה.

(ד) סופק הנכס או השירות, במסגרת עסקת היסוד, באופן חלקי, יחולו הוראות סעיף זה, בשינויים המחויבים, ביחס לחלק שלא סופק, ובלבד שהחוב בעד הנכס או השירות שלא סופק ניתן להפרדה.

(ה) נותן שירותי תשלום למשלם לא יהיה אחראי לנוק אם פעל בתום לב ובלא התרשלות על פי הודעת המשלם כאמור בסעיף קטן (א).

18. (א) בלי לגרוע מהוראות סעיף 16, נעשתה עסקת יסוד בין משלם למוטב ובשלה נתן המשלם הוראת תשלום לביצוע פעולת תשלום מובטחת, והובא לידיעת נותן שירותי התשלום למשלם או נותן שירותי התשלום למוטב כי הוגשה לבית המשפט, לגבי המוטב, בקשה למתן צו לכינוס נכסים או צו פירוק או כי הוגשה לגביי בקשה לצו לפתיחת הליכים לפי חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018¹⁰, והבקשה לצו כאמור פורסמה לפי דין או הומצאה לנותן שירותי התשלום, יפסיק נותן שירותי התשלום להעביר למוטב את הכספים האמורים להיות משולמים במסגרת פעולת התשלום החל במועד שבו נודע לו על הגשת הבקשה עד למועד ההחלטה בה (בסעיף זה – תקופת הפסקת הזיכוי).

ד ב ר י ה ס ב ר

ביום כ"ח באדר התשע"ח (15 במרס 2018) ותחילתו ביום ט"ו באלול התשע"ט (15 בספטמבר 2019).

לסעיף קטן (א)

מוצע לקבוע כי נותן שירותי תשלום למשלם או למוטב, שהובא לידיעתו כי הוגשה לגבי מוטב בקשה למתן צו כינוס נכסים, צו פירוק או צו לפתיחת הליכים לפי חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, ובקשה כאמור הומצאה לו – יחדל מלהעביר למוטב את הכספים המגיעים לו במסגרת פעולת התשלום, וזאת החל במועד שבו נודע לו על הגשת הבקשה כאמור כנגד המוטב, ועד למועד ההחלטה בבקשה האמורה ("תקופת הפסקת הזיכוי"). סעיף זה נועד להבטיח כי המשלם לא יידרש להמשיך ולשלם בעבור מוצר או שירות אשר סביר להניח כי לא יסופק לו בשל חדלות פירעון של המוטב (ר' לענין זה דברי ההסבר לסעיף 10א לחוק כרטיסי חיוב, במסגרת תיקון מס' 4 לחוק האמור בהצ"ח הממשלה, התשס"ז, עמ' 578). נוסח הסעיף המוצע רחב יותר מסעיף 10א לחוק כרטיסי חיוב במובן זה שמוצע להחילו הן לגבי נותן שירותי התשלום למשלם והן לגבי נותן שירותי התשלום למוטב, בעוד שחוק כרטיסי חיוב מתייחס רק לצד אחד – הצד שהנפיק את אמצעי התשלום ללקוח (המקביל לנותן שירותי התשלום למשלם). הוראת הסעיף בדבר הפסקת ביצוע הוראת התשלום המובטחת נבדלת מהוראת סעיף 17 המוצע: בעוד שבסעיף 17 מוצע כי בהתקיים הנסיבות האמורות בו יפסיק נותן שירותי תשלום את ביצוע הוראת התשלום המובטחת ואת חיוב המשלם מכוחה, הרי שסעיף 18 המוצע אינו מורה על הפסקת חיוב המשלם, אלא על הפסקה של העברת הכספים האמורים להיות משולמים במסגרת פעולת התשלום, למוטב (הפסקת זיכוי המוטב). זאת, במקביל להמשך חיוב המשלם.

למשלם לצורך ביצוע העסקה. בנוסף, מוצע לעגן (בסעיף קטן (ג)) את הוראת סעיף 10(ג) לחוק כרטיסי חיוב, לפיה אין בהוראת הסעיף כדי לגרוע מזכותו של נותן שירותי התשלום למשלם לחזור ולחייב את המשלם על פי הוראת התשלום, אם נוכח שלא התקיימו שני התנאים שבסעיף, וכי במקרה זה יהיה עליו לשלוח הודעה מתאימה למשלם לפני החיוב בפועל.

שינוי משמעותי שמוצע במסגרת סעיף קטן (ד), לעומת הוראות חוק כרטיסי חיוב, הוא הרחבת תחולת סעיף 17 המוצע גם במקרה של "כישלון תמורה חלקי" (קרי, כאשר הנכס או השירות סופקו באופן חלקי), ביחס לחלק שלא סופק, ובלבד שהחוב בעד הנכס או השירות שלא סופק ניתן להפרדה. סוגיה זו נדונה בפסיקה ומוצע להסדירה מפורשות במסגרת הוראות הסעיף, באופן המרחיב את ההגנה על הלקוח. זאת, מתוך תפיסה כי אין סיבה להבחין בין כישלון תמורה מלא לבין כישלון תמורה חלקי, ובלבד שניתן לייחס באופן פשוט את החלק היחסי בחיוב שאותו מבקש הלקוח להפסיק, לחלק הנכס או השירות שלא סופק. לבסוף, בדומה לקבוע בסעיף 10(א) לחוק כרטיסי חיוב, מוצע לקבוע הגנה על נותן שירותי תשלום למשלם, ולפיה הוא לא יהיה אחראי לנוק אם פעל בתום לב ובלא התרשלות על פי הודעת הלקוח.

סעיף 18 בדומה לקבוע בסעיף 10א לחוק כרטיסי חיוב, מוצע לקבוע הוראות לעניין הפסקת ביצוע פעולת תשלום מובטחת בנסיבות שבהן הובא לידיעת נותן שירותי התשלום (למשלם או למוטב) כי המוטב בהליכי חדלות פירעון. בהקשר הזה, הנוסח המוצע מתאים את המינוחים שבסעיף 10א לחוק כרטיסי חיוב, לנוסחם הערכני לפי חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018 (להלן – חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי), אשר פורסם

¹⁰ ס"ח התשע"ח, עמ' 310.

(ב) ניתן לגבי המוטב צו כאמור בסעיף קטן (א) למעט צו לפתיחת הליכים המורה על הפעלת מוטב שהוא תאגיד לשם שיקומו הכלכלי, נותן שירותי התשלום למשלם, ישיב למשלם, בהקדם האפשרי אך לא יאוחר משבעה ימי עסקים מיום מתן הצו, את הכספים שחויב בהם המשלם במסגרת אותה פעולת תשלום מובטחת במהלך תקופת הפסקת הזיכוי; נדחתה בקשה לצו כאמור בסעיף קטן (א) או ניתן צו המורה על הפעלת מוטב שהוא תאגיד לשם שיקומו הכלכלי, יחזור ויעביר נותן שירותי התשלום למשלם או נותן שירותי התשלום למוטב, לפי העניין, למוטב, את הכספים במסגרת פעולת התשלום המובטחת.

(ג) בית משפט המוסמך לדרון בהליכים כאמור בסעיף קטן (א), רשאי להורות כי נותן שירותי התשלום למשלם או נותן שירותי התשלום למוטב יחזור ויעביר את הכספים למוטב במסגרת פעולת התשלום המובטחת, אם שוכנע שהנכס או השירות שנרכשו בעסקת היסוד סופקו למשלם או כי אין במתן צו כאמור כדי לפגוע במשלם; בית המשפט רשאי לשמוע לעניין זה את עמדתו של הממונה על הגנת הצרכן והסחר ההוגן, כמשמעותו בחוק הגנת הצרכן.

(ד) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מזכותו של נותן שירותי התשלום למשלם או נותן שירותי התשלום למוטב לחזור ולהעביר את הכספים למוטב במסגרת פעולת התשלום המובטחת, אם נוכח שהנכס או השירות שנרכשו בעסקת היסוד סופקו למשלם; נותן שירותי התשלום ימסור למשלם הודעה המפרטת את הנימוקים לזיכוי המוטב, 15 ימים לפחות לפני הזיכוי בפועל, וימסור למשלם, לפי דרישתו, עותקי מסמכים שבידו לעניין זה.

ד ב ר י ה ס ב ר

לסעיף קטן (ב)

הפסקת זיכוי המוטב, בתקופת הפעלתו לשם שיקומו הכלכלי – יש בה כדי לסכל את תכליתו של הצו ואת אפשרותו של התאגיד לצלוח את התהליך. לכן, מוצע כי בנסיבות אלה לא תחול ההוראה בדבר הפסקת זיכוי המוטב לפי סעיף קטן (א) האמור, וכי בהינתן צו המורה על הפעלת מוטב שהוא תאגיד לצורך שיקומו הכלכלי – יחזור נותן שירותי התשלום ויעביר למוטב את הכספים שהפסיק את העברתם טרם מתן הצו.

לסעיפים קטנים (ג) ו-(ד)

סעיפים מוצעים אלה מעגנים, בהתאמות נוסח, את הוראות סעיפים 10א(ב) ו-(ג) לחוק כרטיסי חיוב. בסעיף קטן (ג) מוצע להסמיך את בית המשפט אצלו מתנהלים הליכי חדלות הפירעון של המוטב, להורות לנותן שירותי התשלום שהפסיק את העברת הכספים למוטב, לשוב ולהעבירם, אם שוכנע כי הנכס או השירות שנרכשו בעסקת היסוד סופקו למשלם, או כי אין במתן צו כאמור כדי לפגוע במשלם, ובעניין זה יהיה בית המשפט רשאי לשמוע את עמדתו של הממונה על הגנת הצרכן והסחר ההוגן; בסעיף קטן (ד) מוצע לעגן את המנגנון הקיים בסעיף 10א(ג) לחוק כרטיסי חיוב, ולפיו אין בהוראות הסעיף כדי לגרוע מזכותו של נותן שירותי התשלום לחזור ולהעביר את הכספים למוטב אם נוכח שהנכס או השירות שנרכשו בעסקת היסוד סופקו למשלם, וכן על חובת שליחת הודעה מתאימה למשלם לפני הזיכוי בפועל.

בדומה לקבוע בסעיף 10א לחוק כרטיסי חיוב, ובהתאמה לשינויים שבוצעו בחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, מוצע לקבוע כי אם ניתן לגבי המוטב צו לכינוס נכסים, צו פירוק או שהוא בהליכי חדלות הפירעון, נותן שירותי התשלום למשלם ישיב למשלם את הכספים שחויב בהם במהלך תקופת הפסקת הזיכוי, בתוך 7 ימי עסקים (לעומת 10 ימים כקבוע בסעיף 10א לחוק כרטיסי חיוב). מוצע להחריג מכלל זה צו לפתיחת הליכים המורה על הפעלת מוטב שהוא תאגיד לשם שיקומו הכלכלי, ולקבוע כי אם ניתן צו כאמור, או שנדחתה בקשה למתן צו, יידרש נותן שירותי התשלום שמחזיק אצלו את הכספים המיועדים למוטב במסגרת פעולת התשלום המובטחת, לחזור ולהעבירם למוטב. במובן זה, דחיית הבקשה שומטת את הרציונל שבבסיס ההגנה על המשלם ואין הצדקה שלא לזכות את המוטב. לגבי צו לפתיחת הליכים המורה על הפעלת מוטב שהוא תאגיד לשם שיקומו הכלכלי – כאמור, מוצע כי הפסקת זיכוי המוטב לא תחול אף אם ניתן צו כאמור. כשמו, צו לשיקום כלכלי נועד להביא לשיקומו הכלכלי של תאגיד ולחזרתו לפעולה במהלך עסקים רגיל. צו כאמור מקנה לבעל תפקיד המתמנה בהליך הנדרש להפעיל את התאגיד, סמכויות נרחבות הנחוצות לו כדי שיוכל לכנס את כלל האינטרסים השונים לטובת הפעלת התאגיד ושיקומו, לעתים אף כנגד אינטרס של גורם אחר המצוי ביחסים חוזיים עם התאגיד. משכן, הוראה שעניינה

(ה) סופק הנכס או השירות במסגרת עסקת היסוד, באופן חלקי, רשאי בית המשפט, בהתאם להוראות סעיף קטן (ג), להורות לנותן שירותי התשלום, לחזור ולהעביר את הכספים למוטב בשל החלק שסופק, ורשאי נותן שירותי התשלום, בהתאם להוראות סעיף קטן (ד), לחזור ולהעביר את הכספים למוטב בשל החלק האמור, והכול ובלבד שהזיכוי בשל החלק האמור ניתן להפרדה.

סימן ג': האחריות לביצוע פעולת תשלום

אחריות נותן שירותי תשלום בביצוע פעולת תשלום

19. (א) נותן שירותי תשלום למשלם יהיה אחראי כלפי המשלם לביצוע של הוראת התשלום במדויק כל עוד לא קיבל נותן שירותי התשלום למוטב את הכספים המועברים במסגרת פעולת התשלום.

(ב) קיבל נותן שירותי התשלום למוטב את הכספים המועברים במסגרת פעולת התשלום יהיה נותן שירותי התשלום למוטב אחראי כלפי המוטב לביצוע העברת הכספים אליו במדויק ובאופן מיידי, בכפוף להוראות סעיף 14.

(ג) בלי לגרוע מהוראות סעיפים קטנים (א) ו-(ב), נתן המשלם הוראת תשלום באמצעות המוטב או דרש המוטב לבצע פעולת תשלום מכוח הרשאה לחיוב, ומתן הוראת התשלום או הדרישה כאמור נעשו באמצעות נותן שירותי התשלום למוטב, יהיה נותן שירותי התשלום למוטב אחראי כלפי המוטב, להעברה של הוראת התשלום או הדרישה כאמור, לפי העניין, במדויק, לנותן שירותי התשלום למשלם.

(ד) פנה לקוח לנותן שירותי התשלום שעמו התקשר בחוזה בעניין פגם בביצוע פעולת תשלום ובכלל זה אי-ביצועה, יברר נותן שירותי התשלום את העניין ויידע את לקוחו בנוגע לתוצאות הברור בתוך זמן סביר בנסיבות העניין.

ד ב ר י ה ס ב ר

לסעיף קטן (ה)

אחד מהשני בהתאם לאחריות בפועל ולהסדרים אשר ייקבעו ביניהם.

לסעיפים קטנים (א) ו-(ב)

בסעיף קטן (א) מוצע לקבוע כי נותן שירותי תשלום למשלם יהיה אחראי כלפי המשלם לביצוע של הוראת התשלום במדויק, כל עוד לא קיבל נותן שירותי התשלום למוטב את הכספים במסגרת פעולת התשלום. בסעיף קטן (ב) מוצע לקבוע הוראה משלימה לסעיף קטן (א), ולפיה מרגע שקיבל נותן שירותי התשלום למוטב את הכספים, הוא יהיה אחראי כלפי המוטב לביצוע העברת הכספים אליו במדויק.

לסעיף קטן (ג)

מוצע לקבוע כי נוסף על האחריות לפי סעיפים קטנים (א) ו-(ב), נותן שירותי תשלום למוטב יהיה אחראי כלפי המוטב להעברה מדויקת של הוראת תשלום או דרישת תשלום מכוח הרשאה לחיוב שהועברה באמצעותו, לנותן שירותי התשלום למשלם. סעיף קטן זה נועד להבטיח כי באותם מקרים שבהם המשלם אינו נותן את הוראת התשלום באופן ישיר לנותן שירותי התשלום שלו, אלא באמצעות המוטב, יהיה נותן שירותי התשלום למוטב אחראי כלפי המוטב להעברה מדויקת של הוראת התשלום.

לסעיפים קטנים (ד) ו-(ה)

סעיף קטן (ד) המוצע נוגע למקרים שבהם נפל פגם בביצוע פעולת תשלום, והלקוח פונה לנותן שירותי

בדומה לסעיף קטן (ד) המוצע, גם כאן מוצע להתייחס למצב של אספקה חלקית של הנכס או השירות. מוצע לקבוע כי במקרים של אספקה חלקית, הרי שבית המשפט, לפי סעיף קטן (ג) המוצע, יהיה מוסמך להורות לנותן שירותי התשלום לחזור ולהעביר למוטב כספים שעצר אצלו, ונותן שירותי התשלום יהיה אף הוא רשאי לעשות כן בהתאם להוראת סעיף קטן (ד) המוצע, הכול בהתייחס לחלק שכן סופק בעסקה, ובלבד שהזיכוי בשל החלק האמור ניתן להפרדה.

סעיף 19 סעיף 19 המוצע מסדיר את האחריות של נותן שירותי תשלום בגין ביצוע פעולות תשלום, ורובו מבוסס על הסדר האחריות הקבוע ב-PSD. בעולם התשלומים המודרני, מאחורי פעולת תשלום אחת עשויה להיות שרשרת של נותני שירותי תשלום וגורמים נוספים הפועלים בתיאום לשם ביצועה. עניין זה מחדד את החשיבות בקביעת הסדרי אחריות ברורים של כל אחד מהגורמים האלה כלפי לקוחות הקצה, המשלם והמוטב. ההוראות המוצעות להלן נועדו להבטיח שהלקוח לא יינזק כתוצאה מריבוי הגורמים העומדים מאחורי פעולת התשלום, מתוך תפיסה כי אין לצפות ממנו להתמודד עם נותני שירותי תשלום שאינם מכיר ואין לו היחסים חוזיים עמם. הסדר האחריות המוצע נועד להבטיח ללקוח ודאות באשר לגורם שאליו עליו לפנות לצורך קבלת סעד. ההסדר המוצע מקנה לכל לקוח – משלם או מוטב – זכות לסעד מנותן שירותי התשלום שלו. מתוך תפיסת נותני שירותי התשלום כגופים המסוגלים להסדיר את היחסים שביניהם ולקבוע הסדרי שיפוי או פיצוי, הרי שהם יוכלו להיפרע

(ה) נודע לנותן שירותי תשלום, בעקבות ברור לפי סעיף קטן (ד) או בדרך אחרת, כי נפל פגם כאמור באותו סעיף קטן וכי הוא אחראי לפגם, יתקן את הפגם במועד שבו נודע לו עליו; לא היה נותן שירותי התשלום אחראי לפגם ינקוט אמצעים סבירים כדי שנותן שירותי התשלום האחראי לפגם יתקנו כאמור.

(ו) נותן שירותי תשלום יפצה או ישפה את לקוחו בשל נזק או הוצאה אשר נגרמו לו בשל פגם כאמור בסעיף קטן (ד). גם אם אינו אחראי לו; אין בהוראות סעיף קטן זה כדי לגרוע מזכותו של נותן שירותי התשלום האמור לתבוע פיצוי או שיפוי מנותן שירותי התשלום האחראי לפגם.

(ז) כל סכום שלקוח מחויב או מזוכה בו בשל תיקון פגם כאמור בסעיף זה, יהיה לפי ערכו ביום שבו היה נעשה החיוב או הזיכוי אלמלא הפגם.

נתנו כמה נותני שירותי תשלום שירותים לאותו לקוח במסגרת אותה פעולת תשלום, חייב כל אחד מנותני שירותי התשלום בנפרד כלפי לקוחו לגבי כל פעולת התשלום.

ד ב ר י ה ס ב ר

אם הכשל היה אצל נותן שירותי התשלום למוטב. עם זאת, נותן שירותי התשלום למשלם זכאי לתבוע פיצוי או שיפוי מנותן שירותי התשלום למוטב, האחראי לטעות.

לסעיף קטן (ז)

מוצע לקבוע הוראה ביחס לשמירת ערכו של סכום הכסף בהתאם לתנאי הוראת התשלום המקוריים, אילו בוצעה מלכתחילה בלא פגם. על פי המוצע, כל סכום שהלקוח מחויב או מזוכה בו בשל תיקון טעות כאמור יהיה לפי ערכו ביום שבו היה נעשה החיוב או הזיכוי אלמלא הפגם.

סעיף 20 בהמשך להסדר האחריות המוצע בסעיף 19, מוצע לקבוע בסעיף 20 כי כל מי שנותן שירותי תשלום ללקוח במסגרת אותה פעולת תשלום, יהיה אחראי בנפרד כלפי הלקוח, לגבי כל פעולת התשלום. נוסח הסעיף המוצע מכיר בכך שבמסגרת פעולת תשלום אחת יכול לקוח להתקשר עם כמה נותני שירותי תשלום, וקובע כי ללקוח יש זכות מול כל אחד מהם בנפרד. דוגמה לריבוי נותני שירותי תשלום בפעולת תשלום אחת, למשל, היא כאשר נותן שירותים אחד מנהל חשבון תשלום ללקוח, ונותן שירותים שני מנפיק לו אמצעי תשלום המקושר לחשבון האמור. דוגמה נוספת, היא כאשר לקוח משתמש באפליקציית תשלום המאפשרת מתן הוראת תשלום באמצעות כרטיס אשראי, והחייבים בכרטיס האשראי נגבים מחשבון התשלום של הלקוח, באמצעות הרשאה לחיוב. במצב זה הלקוח התקשר הן עם מפעיל אפליקציית התשלום, הן עם חברת כרטיסי האשראי והן עם מנהל חשבון התשלום. כדי למנוע מצב שבו, במקרה של פגם בביצוע פעולת התשלום, כל נותן שירותי תשלום יפנה את הלקוח לנותן שירותי תשלום אחר שעמו התקשר הלקוח לצורך ביצוע אותה פעולת תשלום, בטענה כי הוא הגורם שאליו הלקוח צריך לפנות, מוצע לקבוע כי כל אחד מנותני שירותי התשלום יהיה חייב בנפרד כלפי הלקוח. באופן זה הלקוח יוכל לבחור ממי להיפרע בגין הנזק שנגרם לו, ונותני שירותי התשלום יסדירו ביניהם את אופן הפיצוי או השיפוי.

התשלום עמו התקשר בחוזה לצורך ברור העניין. פגם בביצוע פעולת תשלום הוא, למשל, טעות בסכום הכספים שהועברו או אפילו אי-ביצוע של הפעולה בכלל, על אף שניתנה הוראת תשלום, או ביצוע מוקדם שלה. מוצע לקבוע חובה על נותן שירותי התשלום לברר את העניין וליידע את הלקוח (כל נותן שירותי תשלום ביחס ללקוח שלו) בנוגע לתוצאות הברור בתוך זמן סביר בנסיבות העניין. בסעיף קטן (ה) מוצע לקבוע את חובתו של נותן שירותי התשלום, אם נודע לו בעקבות הברור האמור, או בדרך אחרת, כי הוא אחראי לפגם שנפל, לתקנו באופן מיידי; אם לא הוא היה אחראי לפגם, מוצע לקבוע הוראה ולפיה יהיה עליו לנקוט אמצעים סבירים כדי שנותן שירותי התשלום האחראי לפגם יתקנה באופן מיידי. מאחר שללקוח אין את הידע או היכולת לברר מה מקור הפגם ומי אחראי לו, מוצע להטיל חובה על נותן שירותי התשלום שלו לערוך את הברור בעבורו ולעדכן בנוגע לתוצאות הבדיקה, בהיותו הגורם המתאים בעל הידע והאמצעים לברור ואיתור מקור הפגם ולנקיטת אמצעים סבירים לתיקון הפגם.

לסעיף קטן (ו)

כחלק ממימוש התכליות של הגברת ההגינות והאמינות של אמצעי התשלום, ומכיוון שכל לקוח (משלם או מוטב) מכיר רק את נותן שירותי התשלום שעמו הוא התקשר, כאמור לעיל, מוצע לקבוע בסעיף קטן (ו) הסדר שיפוי ופיצוי ולפיו כל נותן שירותי תשלום אחראי לשפות ולפצות את לקוחו, בשל נזק או הוצאה שנגרמו לו בשל טעות בביצוע פעולת התשלום, וזאת אף אם הטעות לא ארעה אצלו ולא מוטלת עליו האחריות המהותית לה. עוד מוצע להבהיר כי אין בכך כדי לגרוע מזכותו של נותן שירותי תשלום לתבוע פיצוי או שיפוי מנותן שירותי תשלום האחראי לטעות. כך למשל, במקרה שבו מוטב לא קיבל את הכספים שלגביהם ניתנה הוראת התשלום במועד שהוסכם עליו עם המשלם, ובשל כך גבה מהמשלם ריבית בגין הפיגור בתשלום. במקרה הזה, מי שיפצה או ישפה את המשלם יהיה נותן שירותי התשלום למשלם, וזאת אף

21. (א) בסעיף זה, "קוד זיהוי ייחודי" – צירוף של אותיות, מספרים, סמלים או פרט מזהה ייחודי אחר, שנותן שירותי התשלום קבע שעל הלקוח למסור כדי לזהות באופן ודאי אותו או לקוח אחר או את חשבון התשלום של מי מהם, לצורך ביצוע פעולת תשלום.

(ב) פעולת תשלום שבוצעה על סמך קוד זיהוי ייחודי של המוטב שמסר לקוח, בין שנמסר לבדו ובין שנמסר עם פרטים נוספים, תיחשב כפעולה שבוצעה כנדרש, לעניין זהות המוטב.

(ג) היה קוד הזיהוי הייחודי שמסר הלקוח שגוי, לא יישאו נותן שירותי התשלום למשלם ונותן שירותי התשלום למוטב שהסתמכו על קוד הזיהוי האמור באחריות בשל אי-ביצוע פעולת התשלום או בשל פגם בביצועה ובלבד שאי-הביצוע או הפגם כאמור נגרמו בשל אותה הסתמכות, ואולם נותן שירותי התשלום למשלם ונותן שירותי התשלום למוטב יעשו מאמצים סבירים להשיב למשלם את הכספים שהועברו במסגרת פעולת התשלום, ככל שהועברו, ובכלל זה ימסור נותן שירותי התשלום למוטב לנותן שירותי תשלום למשלם כל מידע הנוגע לעניין; לא ניתן להשיב למשלם את הכספים כאמור, נותן שירותי התשלום למשלם, יעביר למשלם, לפי בקשתו, כל מידע שקיים ברשותו הנוגע לפעולת התשלום שבוצעה, שיכול לסייע לו בהשבת הכספים.

ד ב ר י ה ס ב ר

ברשות חברתיות שונות. השאלה אם נתונים מזהים כאמור נחשבים "קוד זיהוי ייחודי" תיבחן בהתאם לנסיבותיו של שירות התשלום אשר מבקש לעשות בהם שימוש. עם זאת, עצם השימוש בקוד זיהוי ייחודי יש בו כדי להקנות ודאות ביחס לזהות הלקוח. מוצע לבטא עניין זה במסגרת הסדרי האחריות לביצוע פעולת תשלום שנעשתה תוך שימוש בקוד זיהוי ייחודי. מוצע לקבוע כי אם משלם או מוטב מסרו קוד זיהוי ייחודי של מוטב, ונותן שירותי התשלום ביצע פעולת תשלום בהסתמך על אותו קוד זיהוי ייחודי, אזי הפעולה תיחשב ככזו שבוצעה כנדרש, ולא יהיה ניתן לטעון כלפי נותן שירותי התשלום כי הוא טעה בזהות המוטב של פעולת התשלום, וזאת גם אם הלקוח מסר פרטים נוספים אחרים כמו שם המוטב, באופן שלא תאם את קוד הזיהוי הייחודי של המוטב. כאמור, שם המוטב הוא אינו מזהה חד-ערכי ופעמים רבות יכול שתיפול טעות בשם שמסר הלקוח (שגויאת כתיב, קיצור שם ועוד).

לסעיף קטן (ג)

מוצע להסדיר מצב שבו הלקוח מסר קוד זיהוי ייחודי שגוי. כך למשל, מצב שבו הלקוח טעה בספרה, או שהמשלם נתן קוד זיהוי ייחודי של מוטב אחר. במצב דברים זה, מוצע לקבוע כי ככל שנותן שירותי התשלום הסתמך על קוד הזיהוי הייחודי שנתן הלקוח, הוא לא יישא באחריות בשל הפגם בביצוע הפעולה. עם זאת מוצע לקבוע כי נותן שירותי התשלום יידרש לעשות מאמצים סבירים להשיב למשלם את הכספים שהועברו וכן למסור כל מידע הנוגע לעניין בהתאם להוראות הסעיף.

סעיף 21 מוצע לקבוע הסדר אחריות המתייחס לפעולת תשלום שבוצעה על סמך קוד זיהוי ייחודי.

לסעיף קטן (א)

מוצע להגדיר מהו אותו "קוד זיהוי ייחודי" שנותן שירותי התשלום קבע שעל הלקוח למסור כדי לזהות באופן ודאי את הלקוח או לקוח אחר, או את חשבון התשלום של מי מהם לצורך ביצוע פעולת תשלום. לצורך העניין, שמו של אדם לא יכול להיות קוד זיהוי ייחודי, משום שיתכנו כמה אנשים בעלי אותו שם. לעומת זאת, מספר ה-IBAN, המורכב, לפי סטנדרטים בין-לאומיים, מצירוף של מספר חשבון בנק, סניף, סימון המדינה, ושתי ספרות ביקורת – עונה להגדרה "קוד זיהוי ייחודי" המוצעת, שכן הוא מזהה את חשבון הלקוח באופן חד-ערכי, כך שאין שני חשבונות בנק בעלי אותו מספר IBAN.

לסעיף קטן (ב)

מוצע לקבוע כי פעולת תשלום שבוצעה בהסתמך על קוד זיהוי ייחודי של המוטב, שמסר לקוח, בין אם הלקוח הוא המשלם ובין אם הוא המוטב, תיחשב כפעולה שבוצעה כנדרש לעניין זהות המוטב. בעולם התשלומים המתקדם יש מגוון רחב של פלטפורמות המאפשרות לתת הוראות תשלום, והתחרות היא גם על הפשטות שבה ניתן לתת את אותן הוראות תשלום, לרבות לעניין הגדרת המוטב שאליו מיועדים הכספים במסגרת פעולת התשלום. כבר היום ניתן לראות פלטפורמות תשלום שבהן ניתן להגדיר את המוטב באמצעות מספר הטלפון הנייד שלו או פרופיל משתמש שלו

פרק ה': הקפאת השימוש באמצעי תשלום

22. המשלם רשאי, בכל עת, לבקש מנותן שירותי תשלום להקפיא את השימוש באמצעי התשלום; ביקש המשלם כאמור, יקפיא נותן שירותי התשלום את השימוש באמצעי התשלום באופן מידי לתקופה שביקש המשלם ושלא תעלה על 14 ימים, אלא אם כן ביקש המשלם בהתאם לחוזה שירותי התשלום, תקופה ארוכה יותר.
23. (א) נותן שירותי תשלום למשלם רשאי להקפיא את השימוש באמצעי התשלום, אם הדבר נדרש בהתאם להוראות כל דין וכן, אם הוסכם כך בחוזה שירותי התשלום, מטעמים סבירים; לעניין זה יראו מטעמים סבירים, בין השאר, חשש לפגיעה באבטחת אמצעי התשלום, חשש לשימוש לרעה באמצעי התשלום או מרמה, ואם התשלום מקורו באשראי שניתן בידי נותן שירותי התשלום למשלם – חשש ממשי כי המשלם לא יקיים את התחייבותו כלפי נותן שירותי התשלום לפרוע את האשראי.
- (ב) ביקש נותן שירותי תשלום למשלם להקפיא את השימוש באמצעי התשלום כאמור בסעיף קטן (א), יודיע על כך למשלם ויפרט את הטעמים להקפאה, לפני ההקפאה.
- (ג) על אף הוראות סעיף קטן (ב), נותן שירותי תשלום למשלם רשאי להקפיא את השימוש באמצעי התשלום גם בלא הודעה או בלא פירוט הטעמים להקפאה, לפי הסעיף הקטן האמור, אם מסירת ההודעה או פירוט הטעמים כאמור, לפי העניין, עלולים לסכל את המטרה שלשמה נדרשת ההקפאה, ובלבד שההודעה או פירוט הטעמים כאמור יימסרו בהקדם האפשרי לאחר מכן.

ד ב ר י ה ס ב ר

- סעיפים 22 ו-23** לקוח שהוא משלם, וכן את אפשרותו של נותן כללי שירותי תשלום למשלם, להקפיא את השימוש באמצעי התשלום. האפשרות להקפיא את השימוש באמצעי תשלום, להבדיל מביטול, מאפשרת לחזור ולהשתמש באותו אמצעי תשלום עם סיום ההקפאה. הקפאת שימוש באמצעי תשלום נועדה להקטין סיכונים מבחינת המשלם, או מבחינת נותן שירותי התשלום, לפי העניין, במקרים שבהם מתעורר חשש בנוגע לשימוש באמצעי התשלום, כמפורט להלן.
- סעיף 22** הסעיף המוצע מתייחס לזכותו של משלם לבקש מנותן שירותי תשלום להקפיא את השימוש באמצעי התשלום, כדי לצמצם סיכונים מבחינתו, למשל בעת נסיעה לחו"ל או בעת קיומו של חשש לאבדן אמצעי התשלום. מוצע לקבוע כי אם המשלם ביקש זאת, נותן שירותי התשלום יקפיא את השימוש באמצעי התשלום באופן מידי ולתקופה שביקש המשלם אשר לא תעלה על 14 ימים, אלא אם כן ניתן, לפי חוזה שירותי התשלום, להקפיא את אמצעי התשלום לתקופה ארוכה יותר. ההגבלה לפרק זמן של עד 14 ימים (אלא אם כן נקבעה בחוזה תקופה ארוכה יותר) נובעת מכך שבפרק זמן זה גם נותן שירותי התשלום חשוף לסיכונים ולחובות שונות. לכן, ייתכן כי מבחינתו, ככל שמדובר בתקופה ארוכה יותר, יעדיף לסיים את חוזה שירותי התשלום. יצוין כי ללקוח גם נתונה האפשרות לסיים בכל עת את חוזה שירותי התשלום, אם ירצה להפסיק את השימוש באמצעי התשלום לתקופה ארוכה יותר, בהתאם לסעיף 6 המוצע.
- סעיף 23** הסעיף המוצע עוסק בזכותו של נותן שירותי התשלום להקפיא את השימוש באמצעי התשלום.
- בסעיף קטן (א) מוצע לקבוע כי כדי שנותן שירותי תשלום יוכל לעשות שימוש בזכות זו עליו לעגן את זכותו לכך במסגרת חוזה שירותי התשלום, וכן כי הקפאת השימוש צריכה להיות מטעמים סבירים בלבד. לעניין זה, מוצע כי יראו מטעמים סבירים, בין השאר, חשש לפגיעה באבטחת אמצעי התשלום, חשש לשימוש לרעה או מרמה, ואם התשלום מקורו באשראי – חשש ממשי כי המשלם לא יקיים את התחייבותו לפרוע את האשראי. הסיפה של הסעיף, בעניין חשש לפירעון האשראי, דומה לזכותו של מנפיק לפי סעיף 7(ד) לחוק כרטיסי חיוב להשעות את השימוש בכרטיס חיוב. עם זאת, בעוד שבחוק כרטיסי חיוב נוקט סעיף 7(ד) את מונח "חשש סביר" של המנפיק כי הלקוח לא יוכל לשלם את התמורה במועד המוסכם, כאן מוצע לקבוע כי נדרש קיומו של "חשש ממשי" לאי-עמידה בהתחייבויות כאמור. הקפאה של אמצעי תשלום עלולה לגרום נזק רב למשלם ולהשפיע על ההתנהלות היומיומית שלו. לפיכך מוצע לצמצם את אפשרות נותן שירותי התשלום לבצע הקפאה, למקרים של חשש ממשי כאמור. עוד מוצע להבהיר כי נותן שירותי תשלום למשלם רשאי להקפיא את השימוש באמצעי תשלום אם הדבר נדרש בהתאם להוראות כל דין.
- בסעיף קטן (ב) מוצע לקבוע כי על נותן שירותי תשלום למשלם להודיע על כוונתו להקפיא את אמצעי התשלום ולפרט את הטעמים להקפאה, לפני ביצוע ההקפאה. עם זאת, סעיף קטן (ג) המוצע מאפשר לנותן שירותי תשלום

(ד) הודיע נתן שירותי תשלום למשלם על הקפאת אמצעי התשלום בעל פה, ישלם על כך הודעה למשלם גם בכתב.

(ה) הקפאת נתן שירותי תשלום למשלם את השימוש באמצעי תשלום לפי סעיף זה, יסיר את ההקפאה או יעמיד לרשות המשלם אמצעי תשלום חלופי בהקדם האפשרי לאחר שחלפו הטעמים שהביאו להקפאה, ויודיע על כך למשלם.

פרק ו': שימוש לרעה באמצעי תשלום

24. (א) בסעיף זה, "הודעה" – הודעה של המשלם לנותן שירותי תשלום למשלם על גניבה או אבדן של רכיב חיוני באמצעי תשלום או על שימוש לרעה באמצעי תשלום.

הגבלת אחריות לשימוש לרעה בשל מסירת הודעה

(ב) המשלם לא יהיה אחראי לשימוש לרעה באמצעי תשלום שנעשה לאחר שנמסרה הודעה.

(ג) המשלם יהיה אחראי לשימוש לרעה באמצעי תשלום שנעשה לפני שנמסרה הודעה, לפי הסכום הנמוך מבין אלה:

דברי הסבר

של נתן שירותי תשלום דרך מחשב. דוגמה נפוצה כיום ניתן למצוא באמצעי תשלום המתבססים, בין השאר, על שימוש במכשיר הסלולרי של הלקוח. במקרים אלה, השימוש במכשיר הסלולרי הוא חלק מרצף הפעולות שעל משלם לבצע לשם מתן הוראת התשלום. בדומה לכרטיס חיוב, המכשיר הסלולרי גם הוא נמצא בתפוצה רחבה וקל לניוד. עם זאת, ובשונה מכרטיס חיוב אשר כל מהותו הוא לשמש כאמצעי תשלום, המכשיר הסלולרי מצוי באופן תדיר ויומיומי בשימוש שאינו נוגע להיותו אמצעי תשלום (כמו שיחות טלפון, מסרונים, קבלה ושלוחה של מיילים ועוד). הוא אינו שמור בארנק והשימוש התדיר והמוחצן שלו הוא שימוש סביר ואינהרנטי למכשיר הסלולרי. נותני שירותי התשלום נהנים מהנגישות והזמינות של המכשיר הסלולרי כפלטפורמה נוחה למתן שירותי תשלום, ומפיקים מכך תועלת. לצד תועלת זו קיימים גם סיכונים שונים הנובעים מאותה נגישות וזמינות. לפיכך, הסדרי האחריות שנועדו להתמודד עם סיכונים אלה, צריכים לחול גם במקרה הזה, ובכלל ביחס לאמצעי התשלום המתקדמים. מעבר לאמור, גם הדרכים לפריצה או לגניבה של הרכיב החיוני באמצעי התשלום התפתחו והשתכללו. "גניבה של רכיב חיוני", לעומת גניבה של כרטיס חיוב, עשויה להיעשות בדרכים שונות שאינן בהכרח בדרך של נטילה והחזקת הכרטיס הפיזי (החפץ). מהאמור לעיל עולה כי עולם התשלומים המודרני מזמן מקרים מורכבים יותר, החורגים מהממד הפיזי של אמצעי התשלום, ולגביהם, ובפרט לעניין שימוש לרעה בהם, נדרש לקבוע ולהגדיר הסדרי אחריות ברורים. עניין זה הובא בחשבון בעת קביעת הסדרי האחריות לשימוש לרעה המוצעים להלן, בהסתמך על ההסדרים הקבועים בחוק כרטיסי חיוב בהקשרים האלה.

כפי שנכתב בחלק הכללי, אחת התכליות המרכזיות של הצעת החוק היא הגברת אמון הציבור באמצעי התשלום המתקדמים ובכך הגברת השימוש בהם. הרחבת הסדרי האחריות לשימוש לרעה ביחס לכלל אמצעי התשלום מהווה נדבך משמעותי בהגשמת תכלית זו. יצוין כי הסדר האחריות המוצע בחוק זה, המבוסס על חוק כרטיסי חיוב, שונה מהסדר האחריות הקבוע ב-PSD, והוא מיטיב יותר עם הצרכן. הסדר האחריות הקבוע בחוק

למשלם להקפאת את השימוש באמצעי התשלום גם בלא הודעה או בלא פירוט הטעמים להקפאה, אם מסירה של אלה עלולה לסכל את המטרה שלשמה נדרשת ההקפאה, ובלבד שההודעה או פירוט הטעמים ימסרו בהקדם האפשרי לאחר מכן. כך למשל בנסיבות הנוגעות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור.

בסעיף קטן (ד) מוצע לקבוע כי אם ההודעה על ההקפאה ניתנה בעל פה, נתן שירותי התשלום ישלח הודעה עליה גם בכתב. לאור ההשפעה המשמעותית שיש להקפאת אמצעי התשלום בידי נתן שירותי התשלום על ההתנהלות של משלם, מוצע בסעיף קטן (ה) לקבוע כי על נתן שירותי התשלום למשלם להסיר את ההקפאה או להעמיד לרשות המשלם אמצעי תשלום חלופי בהקדם האפשרי לאחר שחלפו הטעמים שהביאו להקפאה, ולהודיע על כך למשלם.

סעיפים פרק ו' המוצע כולל הוראות הנוגעות לכל 24 עד 32 המצבים המוכרים בחוק כרטיסי חיוב שבהם נעשה שימוש לרעה באמצעי תשלום, ולהסדרי האחריות שיחולו בהקשרים האלה: שימוש לרעה והאחריות לו לפי סעיפים 5 ו-6 לחוק כרטיסי חיוב; שינוי בלא הרשאה לפי סעיף 6א לחוק האמור, ועסקה במסמך חסר (שלא בוצעה על ידי הלקוח או שבמסגרתה בוצע שינוי בלא הרשאה) לפי סעיף 9 לחוק האמור. ההוראות המוצעות בהקשר הזה, מבוססות על הסעיפים האמורים בחוק כרטיסי חיוב, אך תחולתן רחבה ומתייחסת לכלל אמצעי התשלום. כמו כן מוצעים שינויים והתאמות ביחס להוראות חוק כרטיסי חיוב, כפי שיפורט בהמשך.

הסדרי האחריות לשימוש לרעה בחוק כרטיסי חיוב מותאמים למאפיינים המיוחדים של כרטיס החיוב: תפוצה רחבה, קל לניוד, נמצא בשימוש תדיר ויומיומי, העדר שליטה של הלקוח על האוחז בכרטיס, ועוד. מאפיינים אלה קיימים אף ביתר שאת בעולם התשלומים המודרני, המבוסס על אמצעי תשלום מקוונים, מבוססי תהליכים וירטואליים ורצפי פעולות אשר לא בהכרח מעורב בהם רכיב פיזי, למשל, הוראת תשלום שניתנת באתר האינטרנט

- (1) סכום קבוע של 75 שקלים חדשים בתוספת של 30 שקלים חדשים לכל יום מהמועד שבו נודע למשלם על הגניבה או האבדן של הרכיב החיוני באמצעי התשלום או על השימוש לרעה באמצעי התשלום, עד למועד מסירת ההודעה; על אף האמורה, מסר המשלם את ההודעה בתוך 30 ימים מיום שנעשה לראשונה שימוש לרעה, לא יהיה אחראי לסכום העולה על 450 שקלים חדשים; יום ההודעה לא יכלול במניין הימים לפי פסקה זו, אם ההודעה נמסרה באותו יום שבו נודע למשלם על האבדן או הגניבה של הרכיב החיוני או על השימוש לרעה באמצעי התשלום; השר, בהסכמת שר האוצר ונגיד בנק ישראל, רשאי לקבוע, בצו, סכומים שונים מהסכומים הקבועים בפסקה זו;
- (2) סכום פעולות התשלום שבוצעו בפועל תוך כדי השימוש לרעה.

(ד) על אף הוראות סעיף קטן (ג), המשלם יהיה אחראי לשימוש לרעה באמצעי תשלום שנעשה לפני שנמסרה הודעה, והגבלת האחריות לפי הסעיף הקטן האמור לא תחול עליו, אם השימוש באמצעי התשלום נעשה לאחר שהמשלם העמיד את הרכיב החיוני באמצעי התשלום לרשותו של אדם אחר, והכול בין אם השימוש נעשה בידיעת המשלם ובין אם נעשה שלא בידיעתו; הוראות סעיף קטן זה לא יחולו בהתקיים אחד מאלה:

ד ב ר י ה ס ב ר

ההוראה הראשונה בהסדר האחריות המוצע לעניין שימוש לרעה קובעת, בסעיף קטן (ב), כי המשלם לא יהיה אחראי לשימוש לרעה באמצעי תשלום שנעשה לאחר שנמסרה ההודעה. זאת בדומה לסעיף (ג) לחוק כרטיסי חיוב. ההנחה היא שמרגע שנותן שירותי תשלום למשלם יודע על האבדן או הגניבה, או על כך שנעשה שימוש לרעה באמצעי תשלום, הוא זה שיכול וצריך לפעול כדי למנוע שימוש לרעה עתידי (אם באמצעות הקפאת אמצעי התשלום, הנפקת אמצעי תשלום חדש או כל אמצעי אחר).

לגבי שימוש לרעה באמצעי תשלום שנעשה לפני מסירת ההודעה, מוצע בסעיף קטן (ג) להטיל על המשלם אחריות מוגבלת בסכום, בדומה לסעיף (ג) לחוק כרטיסי חיוב, אם נודע לו על האבדן, הגניבה או השימוש לרעה באמצעי התשלום, ולא יידע את נותן שירותי התשלום (או החיוב בסכום קבוע של 75 ש"ח ועוד סכום שייקבע לפי הנמוך מבין שני אלה: סכום של 30 ש"ח בעבור כל יום החל מהיום שבו נודע לו על הגניבה, האבדן או השימוש לרעה ועד למועד מסירת ההודעה, או סכום פעולות התשלום שבוצעו בפועל במסגרת השימוש לרעה). זאת, במטרה להפחית את החשש לסיכון מוסרי של המשלם, ולעודד משלמים למסור הודעה בסמוך למועד בו נודע להם על הגניבה, האבדן או השימוש לרעה, ולא להתמהמה. אין מדובר באחריות מלאה אלא בחיוב בסכומים קצובים, אשר במהותם דומים ל"דמי השתתפות עצמית", שייגבו ממשלם, כמפורט לעיל ובכפוף לתקרת חיוב של 450 ש"ח במקרה של מסירת ההודעה בתוך 30 ימים ממועד השימוש לרעה. במסגרת הסעיף מוצע להסמיך את שר המשפטים, בהסכמת שר האוצר ונגיד בנק ישראל, לקבוע סכומים שונים מהנקובים בסעיף.

לסעיף קטן (ד)

כחריג מכלל האחריות המוגבלת שבסעיף קטן (ג) האמורה, מוצע לקבוע כי בנסיבות שבהן המשלם העמיד את

כרטיסי חיוב, והמוצע להלן, הוא הסדר ביטוחי שחורג מדיני הנזיקין הכלליים, ומטיל את עיקר האחריות על נותן שירותי התשלום, בתוספת מעין השתתפות עצמית ללקוח, כדי להקטין את החשש לסיכון מוסרי של לקוחות (Moral Hazard). ההצדקה להטיל את עיקר האחריות על נותן שירותי התשלום, כפי שצוינה עוד בדברי ההסבר להצעת חוק כרטיסי חיוב, נובעת מכך שהוא זה שיכול לפעול לצמצום השימוש לרעה באמצעי התשלום באופן רחב לאור שליטתו בעיצוב אמצעי התשלום, וכן לפזר את הנזק בין כלל המשתמשים בכרטיסי חיוב. זאת לעומת הלקוח, אשר אם יישא לבדו באחריות הוא עשוי להיות צפוי לנזקים בלתי סבירים.

סעיף 24 עניינו של הסעיף המוצע בהגבלת האחריות של משלם לשימוש לרעה שנעשה באמצעי תשלום שלו, בשל מסירת ההודעה, בדומה לקבוע בסעיף 5 לחוק כרטיסי חיוב. בסעיף קטן (א) מוצע להגדיר את "ההודעה", כ"הודעה של המשלם לנותן שירותי תשלום למשלם על גניבה או אבדן של רכיב חיוני באמצעי תשלום או על שימוש לרעה באמצעי תשלום". הגדרה זו מתבססת על ההגדרה הקיימת בסעיף 5(א) לחוק כרטיסי חיוב, בשינויי נוסח ובהתאמות לאמצעי התשלום המודרניים, כך שאבדן או גניבת אמצעי תשלום יתבטא בגניבה או באבדן של הרכיב החיוני באמצעי התשלום, הכולל רק את הרכיבים הייחודיים של המשלם אשר הגישה אליהם מאפשרת מתן הוראת תשלום. התאמה זו נדרשת לאור ההגדרה הרחבה של "אמצעי תשלום", הכוללת את כל רצף הפעולות שעל המשלם לבצע כדי לתת הוראת תשלום. מסירת ההודעה, כפי שיפורט להלן, למעשה מסמנת את גבולות האחריות של המשלם: מרגע מסירתה הוא לא יהיה אחראי לשימוש לרעה שנעשה לאחר מכן, ובהתאם אף תיגזר חובתו לשאת בעלויות "השתתפות עצמית". משכך יש חשיבות ליצירת ודאות משפטית ביחס לשאלה מה ייחשב גניבה או אבדן של אמצעי התשלום לעניין ההודעה כאמור.

(1) הרכיב החיוני הועמד לרשותו של האדם האחר בנסיבות סבירות למטרת שמירה בלבד או שהועמד לרשותו של מוטב לצורך מתן הוראת תשלום באמצעות המוטב;

(2) השימוש לרעה נעשה לאחר שהרכיב החיוני שהועמד לרשות האדם האחר אבד לאותו אדם או נגנב ממנו.

(ה) על אף הוראות סעיפים קטנים (ג) ו-(ד) המשלם לא יהיה אחראי לשימוש לרעה באמצעי התשלום לפי הסעיפים הקטנים האמורים אם נותן שירותי התשלום למשלם לא איפשר לו למסור הודעה או להקפיא את השימוש באמצעי התשלום, בכל עת, באופן סביר.

25. (א) סיים המשלם את חוזה שירותי התשלום לפי סעיף 6 או הוחזר אמצעי התשלום לרשותו של נותן שירותי התשלום למשלם, לא יהיה המשלם אחראי לשימוש לרעה שנעשה באמצעי התשלום לאחר מועד הסיום או ההחזרה כאמור.

(ב) הוקפא השימוש באמצעי התשלום לא יהיה המשלם אחראי לשימוש לרעה שנעשה בתקופת ההקפאה כאמור.

26. פעל המשלם בכוונת מרמה בקשר עם שימוש לרעה באמצעי תשלום, יהיה אחראי מרמה לשימוש לרעה ולא תחול עליו הגבלת האחריות לפי פרק זה.

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 25 סעיף 25 המוצע קובע הוראות לעניין הגבלת האחריות של משלם לשימוש לרעה שנעשה באמצעי תשלום בשל סיום חוזה, החזרת אמצעי תשלום או הקפאת השימוש בו. בסעיף קטן (א) מוצע לקבוע כי המשלם לא יהיה אחראי לשימוש לרעה שנעשה באמצעי התשלום לאחר החזרת אמצעי התשלום לרשותו של נותן שירותי התשלום. זאת בדומה לקבוע בסעיף 5(ה) לחוק כרטיסי חיוב. עוד מוצע להרחיב הוראה זו ולקבוע כי המשלם לא יישא באחריות גם לאחר מועד סיום חוזה שירותי התשלום. בעולם התשלומים המקודרני, אמצעי תשלום יכול להיות גם רצף פעולות הכולל שימוש בשם משתמש וסיסמה בלבד. במקרים אלה אין רלוונטיות לפעולה שעניינה החזרה פיזית של אמצעי תשלום לרשות נותן שירותי התשלום ("החזרת הכרטיס"). עם זאת, מבחינה מהותית, ניתן לזהות את מועד סיומו של חוזה שירותי התשלום כמועד הרלוונטי אשר ממנו ואילך למשלם לא תהיה עוד אחריות לשימוש לרעה שנעשה באמצעי התשלום. בדומה להחזרת הכרטיס, גם סיום החוזה מפיקע מהמשלם את זכויותיו באמצעי התשלום, שאמור להיחסם על ידי נותן שירותי התשלום. בנסיבות אלה, מוצע גם לפטור את המשלם מאחריות לשימוש לרעה. באופן דומה, מוצע לקבוע בסעיף קטן (ב) כי המשלם לא יהיה אחראי לשימוש לרעה שנעשה בתקופת ההקפאה של אמצעי התשלום.

סעיף 26 כחריג להסדרי הגבלת האחריות בפרק זה, מוצע לקבוע כי בכל מקרה שבו משלם פעל בכוונת מרמה בקשר עם שימוש לרעה באמצעי התשלום, הוא יישא במלוא האחריות לשימוש לרעה. זאת, בדומה לקבוע בסעיף 5(ג) לחוק כרטיסי חיוב.

אמצעי התשלום לרשותו של אדם אחר שעשה בו שימוש לרעה, בין אם בידיעת המשלם ובין אם שלא בידיעתו, יהיה המשלם אחראי באופן מלא עד למסירת ההודעה בעניין לנותן שירותי התשלום, למעט בנסיבות מסוימות המפורטות בסעיף. נסיבות אלה דומות לאלה המפורטות בסעיף 5(ד) לחוק כרטיסי חיוב בשינויים מסוימים, כמו למשל התייחסות למסירה של הרכיב החיוני באמצעי התשלום. בהקשר זה יצוין כי את הנסיבה הנוגעת לפעילות בכוונת מרמה של המשלם, הקבועה בסעיף 5(ד)3 לחוק כרטיסי חיוב, מוצע לעגן בסעיף 26 שלהלן כסעיף עצמאי לאור תחולתו הרחבה ביחס לפרק כולו.

סעיף קטן (ה) המוצע הוא סעיף חדש שלא קיים בחוק כרטיסי חיוב, והוא קובע כי המשלם לא יהיה אחראי לשימוש לרעה באמצעי התשלום לפי סעיפים קטנים (ג) ו-(ד) אם נותן שירותי התשלום לא אפשר לו למסור הודעה או להקפיא את השימוש באמצעי תשלום בכל עת, באופן סביר. הוראה זו משלימה את הוראת סעיף קטן (ב) המוצע, ולפיה לאחר מסירת הודעה לא יהיה המשלם אחראי עוד. כאמור, המודל המוצע של הסדר האחריות בסעיף נועד לתמרץ את המשלם להודיע על אבדן או גניבה של הרכיב החיוני או על שימוש לרעה שנעשה באמצעי התשלום, ואף לפטור אותו מאחריות מרגע שמסר את ההודעה. כמו כן, סעיף 22 המוצע, המאפשר למשלם להקפיא את השימוש באמצעי התשלום שלו בכל עת, נועד גם הוא לאפשר למשלם להקטין או למנוע את נזקו ולמנוע אפשרות של שימוש לרעה. לכן, ככל שנותן שירותי תשלום לא מאפשר למשלם להודיע על אבדן, גניבה או שימוש לרעה כאמור, או להקפיא את אמצעי התשלום, הרי שהוא אינו מאפשר למשלם להקטין או למנוע את השימוש לרעה, ואין זה ראוי עוד להטיל עליו אחריות בנסיבות אלה.

27. השבת סכומי חיוב השימוש לרעה
(א) חיוב המשלם בשל פעולת תשלום שנעשתה תוך כדי שימוש לרעה, ישיב לו נותן שירותי התשלום למשלם, את סכום החיוב, למעט הסכום שבו חיוב המשלם לפי סעיף 24(ג), בערכו ביום החיוב; הסכום כאמור יושב למשלם בהקדם האפשרי אך לא יאוחר משבעה ימי עסקים מיום הודעת המשלם על השימוש לרעה.

(ב) אין בהוראות סעיף קטן (א) כדי לגרוע מזכותו של נותן שירותי תשלום למשלם לחזור ולחייב את המשלם ביתרת סכום החיוב, אם נוכח שהשימוש נעשה בנסיבות המפורטות בסעיפים 24(ד) או 26; נותן שירותי התשלום ימסור למשלם הודעה המפרטת את הנימוקים לחיוב לפי סעיף קטן זה, 15 ימים לפחות לפני החיוב בפועל, וימסור למשלם, לפי דרישתו, עותקי מסמכים שבידו לענין זה.

(ג) נותן שירותי תשלום למשלם לא יהיה אחראי לנזק אם פעל בתום לב ובלא התרשלות על פי הודעת המשלם כאמור בסעיף קטן (א).

28. שינוי חיוב בלא הרשאה
(א) נתן משלם הוראת תשלום באמצעות המוטב וסכום החיוב במסגרת פעולת התשלום הוגדל בלא הרשאה, ישיב לו נותן שירותי התשלום למשלם, את ההפרש שבין הסכום שחויב בו המשלם בפועל לבין הסכום שעליו הודיע המשלם כי התחייב בו במסגרת פעולת התשלום, בערכו ביום החיוב (בסעיף זה – סכום ההפרש); סכום ההפרש יושב כאמור בהקדם האפשרי אך לא יאוחר משבעה ימי עסקים מיום הודעת המשלם.

ד ב ר י ה ס ב ר

להתבצע מיד לאחר שהוכח השימוש לרעה, והוא אינו זה שצריך להוכיח כי לא התקיימו הנסיבות שבסעיף 24(ד) או שלא פעל בכוונת מרמה קבוע בסעיף 26 כתנאי להשבת סכום החיוב. למען השלמת התמונה יובהר כי בפעולת תשלום במסמך חסר, המוסדרת בסעיף 30, נטלי ההוכחה לשימוש לרעה הם שונים, והם יפורטו בהמשך.

החובה המוטלת בסעיף זה על נותן שירותי התשלום היא מורכבת, ולהחלטות לגבי קיומם או אי-קיומם של רכיבים שונים בסעיפי השימוש לרעה יש השלכות על המשלם, על המוטב ואולי אף על נותני שירותי תשלום אחרים. לפיכך, בדומה לסעיף 17 המוצע העוסק בהפסקת חיוב בשל אי אספקה, מוצע לקבוע בסעיף קטן (ג), כי נותן שירותי תשלום לא יהיה אחראי לנזק אם פעל בתום לב ובלא התרשלות על פי הודעת המשלם כאמור בסעיף קטן (א). יובהר כי הסעיף האמור חל רק ביחס לפעולות שנקט נותן שירותי התשלום לפי הודעת המשלם כאמור בסעיף קטן (א), ואינו חל ביחס לפעולות אחרות שנקט (כמו למשל אם החליט לחזור ולחייב את הלקוח בהתאם להוראות סעיף קטן (ב)).

סעיף 28 הסעיף המוצע עוסק במקרה פרטי של שימוש לרעה שעניינו שינוי חיוב בלא הרשאה, בדומה לקבוע בסעיף 6א לחוק כרטיסי חיוב. הסעיף מתייחס למצבים שבהם המשלם נתן הוראת תשלום באמצעות המוטב, אך סכום החיוב במסגרת פעולת התשלום הוגדל בלא הרשאה, כאשר ההנחה היא שהוא הוגדל על ידי המוטב. במקרה זה, המשלם אינו מתכחש לעצם קיומה של עסקת היסוד, או לכך שהוא זה שנתן את הוראת התשלום, אלא טוען לפער בין הסכום שבו הוא חויב לבין הסכום שבו התחייב במסגרת פעולת התשלום. מקרים אלה היו שכחים יותר בעבר, כאשר השימוש בשוברי נייר היה נפוץ ומוטבים

סעיף 27 בדומה לסעיף 6 לחוק כרטיסי חיוב, מוצע לקבוע הוראות בעניין חובתו של נותן שירותי תשלום להשיב למשלם את סכום החיוב שהמשלם חויב בו בשל השימוש לרעה שנעשה באמצעי התשלום שלו, למעט דמי ההשתתפות העצמית שבהם חיוב המשלם לפי סעיף 24(ג). מוצע לקבוע כי ההשבה תיעשה בתוך 7 ימי עסקים (לעומת 10 ימי עסקים, הקבועים בחוק כרטיסי חיוב).

סעיף קטן (ב) המוצע שומר על המנגנון הקיים בסעיף 6(ב) לחוק כרטיסי חיוב שלפיו אין בחובת ההשבה כדי לגרוע מזכותו של נותן שירותי התשלום לחזור ולחייב את המשלם בסכום החיוב אם נוכח שהשימוש נעשה בנסיבות המפורטות בסעיפים 24(ד) (הרכיב החיוני הועמד לרשותו של אדם אחר בנסיבות שאינן סבירות כמפורט בפסקה (1) לאותו סעיף קטן, או שאבד או נגבב לאותו אדם) או 26 (כוונת מרמה של המשלם) וכן חוזר על חובת נותן שירותי התשלום לשלוח הודעה מתאימה למשלם על כוונתו לחזור ולחייב אותו, 15 ימים לפחות לפני החיוב בפועל, כדי לתת לו זמן התארגנות סביר. יובהר כי נטלי ההוכחה בסעיף הולכים אחר חלוקת האחריות, כלומר: נטל ההוכחה להוכיח כי נעשה שימוש לרעה מוטל על המשלם. לאחר הודעת המשלם על השימוש לרעה, מתקיים בירור לענין קיומו של שימוש לרעה ואם אכן הוכח שנעשה שימוש לרעה, על נותן שירותי התשלום להשיב ללקוח את הכספים, והכול צריך להתבצע בתוך 7 ימי עסקים. נטל ההוכחה לקיומן של הנסיבות המסירות את הגבלת האחריות ומטילות אחריות מלאה על המשלם (העמדת הרכיב החיוני לרשות אחר שאינה בנסיבות סבירות או שהמשלם פעל בכוונת מרמה, כמפורט לעיל), מוטל על נותן שירותי התשלום, ורק לאחר שהוכיח זאת, יוכל לחזור ולחייב את המשלם. כלומר, ההשבה למשלם צריכה

(ב) אין בהוראות סעיף קטן (א) כדי לגרוע מזכותו של נותן שירותי התשלום למשלם לחזור ולחייב את המשלם בסכום ההפרש כאמור באותו סעיף קטן, כולו או חלקו, בערכו ביום החיוב, אם נוכח שהמשלם אכן התחייב גם בסכום ההפרש כולו או חלקו; נותן שירותי התשלום כאמור ימסור למשלם הודעה המפרטת את הנימוקים לחיוב לפי סעיף קטן זה, 15 ימים לפחות לפני החיוב בפועל, וימסור למשלם, לפי דרישתו, עותקי מסמכים שבידו לעניין זה.

(ג) נותן שירותי תשלום למשלם לא יהיה אחראי לנזק אם פעל בתום לב ובלא התרשלות על פי הודעת המשלם כאמור בסעיף קטן (א).

29. (א) בסעיף זה, "פעולת תשלום במסמך חסר" – פעולת תשלום שאין מסמך המעיד עליה כמפורט להלן; עליה כמפורט להלן:

(1) מסמך שנחתם בידי המשלם הכולל פרטים כפי שקבע השר, בהתייעצות עם שר האוצר ונגיד בנק ישראל;

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 29 סעיף זה עוסק במקרה פרטי נוסף של שימוש לרעה, שעניינו שימוש לרעה שנעשה במסגרת פעולת תשלום במסמך חסר, בדומה לסעיף 9 לחוק כרטיסי חיוב. עסקה במסמך חסר היא עסקה שמסגרתה לא הוצג פרט או חפץ שעשוי להיות ראייה לכאורה לכך שבוצעה (למשל, עסקה שלא הוצג בה כרטיס האשראי, העדר חתימה או היעדר פרטים אחרים שנקבעו במסמך המעיד על העסקה). סעיף 9 לחוק כרטיסי חיוב קובע כי אם לקוח חויב בשל עסקה במסמך חסר, והוא הודיע למנפיק בתקופת הזמן הקבועה בסעיף כי הוא לא ביצע את העסקה או שסכום החיוב שונה בלא הרשאה, על המנפיק להשיב לו את סכום החיוב או את ההפרש לפי העניין, בתוך עשרה ימים (לצד מנגנון המאפשר למנפיק לחזור ולחייב את הלקוח בנסיבות מסוימות). סעיף 9 האמור יוצר הגנה מיוחדת למשלם בעסקה במסמך חסר, במובן זה שהשבת הכספים שבהם נעשה שימוש לרעה היא מעין אוטומטית, ואינה מותנית בחובת המשלם להוכיח שאכן נעשה שימוש לרעה כאמור.

הצעת החוק מבקשת לשמר את ההגנה הקבועה בסעיף 9 האמור, תוך התאמתה לעולם התשלומים המודרני, הכולל גם סחר מקוון משמעותי ומתפתח, שבמסגרתו לא בהכרח קיימת אפשרות להציג את הרכיב הפיזי של אמצעי התשלום, ככל שישנו, או שיש קושי בהחמת המשלם על שובר בעסקה, במסגרת מתן הוראת התשלום. הצעת החוק מבקשת ליצור תחליף לדרישת הצגת הכרטיס או לחתימה על השובר בעסקה, הכולל את פרטי העסקה, אשר יגשים את התכלית של הגברת הוודאות כי מי שנתן את הוראת התשלום הוא אכן המשלם, ושהוא הסכים לפרטי פעולת התשלום המהותיים, לרבות הסכום שחויבו בו בפועל.

בסעיף קטן (א) מוצע להגדיר פעולת תשלום במסמך חסר, כפעולת תשלום שאין מסמך המעיד עליה כמפורט בפסקאות (1) או (2) בסעיף הקטן האמור (מסמך שנחתם בידי המשלם הכולל פרטים כפי שקבע השר, בהתייעצות עם שר האוצר ונגיד בנק ישראל, או רשומה מוסדית קבילה הכוללת פרטים כפי שקבע השר, בהתייעצות עם שר האוצר ונגיד בנק ישראל, ומתעדת את אימות זהות המשלם שנתן את הוראת

יכלו בנקל לשנות (בכתב יד) את סכום החיוב. כיום אפשרות זו הצטמצמה, אך עשויה להיות רלוונטית בסוגים שונים של אמצעי תשלום. מוצע לקבוע כי במקרים אלה, נותן שירותי התשלום ישיב למשלם את ההפרש שבין הסכומים האמורים בערכו ביום החיוב. סכום ההפרש יושב בהקדם האפשרי, אך לא יאוחר משבעה ימי עסקים מיום הודעת המשלם על שינוי החיוב. בשונה מסעיף 6א לחוק כרטיסי חיוב, מוצע שלא לצמצם את חובתו של נותן שירותי תשלום להשיב למשלם את ההפרש לפי הודעת המשלם שניתנה בתוך 30 ימים בלבד מיום שמסר לו נותן שירותי התשלום את הודעת החיוב. מבנה הסעיף המוצע שונה מהקבוע בחוק כרטיסי חיוב והותאם להוראות סעיף 27 המוצע בעניין השבת סכומי חיוב בשימוש לרעה. בדומה לנטל ההוכחה בסעיף 27, גם כאן המשלם צריך להוכיח שהחיוב שונה בלא הרשאה, ואז ישיב נותן שירותי התשלום את ההפרש למשלם. זאת, לצד המנגנון המוצע בסעיף קטן (ב), שמאפשר לנותן שירותי התשלום לחזור ולחייב את המשלם אם נוכח שהמשלם אכן התחייב גם בסכום ההפרש, כולו או חלקו (וכן חובת שליחת הודעה מתאימה למשלם לפני החיוב בפועל). על פי המוצע, אין הגבלת זמן להודעת המשלם בדבר שינוי החיוב בלא הרשאה, בדומה לסעיף 27 (למעט לפי הדין הכללי). כמו כן, התפיסה היא כי אין הצדקה להגביל את המשלם במצב שבו מי ששינה את סכום החיוב הוא המוטב עצמו, והוא גם הנהנה מסכום היתר שהגיע לידיו בשל שינוי החיוב והשימוש לרעה.

בדומה לסעיף 27 המוצע לעיל, גם החובה המוטלת על נותן שירותי התשלום לפי סעיף 28 המוצע היא מורכבת; לחובת השבת ההפרש השלכות על המשלם, על המוטב ולעתים גם על נותני שירותי תשלום נוספים. לפיכך מוצע לקבוע בסעיף קטן (ג), בדומה לסעיף 27(ג) המוצע, כי נותן שירותי תשלום לא יהיה אחראי לנזק אם פעל בתום לב ובלא התרשלות על פי הודעת המשלם. גם במקרה הזה יובהר כי הפטור מאחריות יחול רק ביחס לפעולות שנקט לפי הודעת המשלם כאמור בסעיף קטן (א), ולא ביחס לפעולות אחרות שנקט.

(2) רשומה מוסדית קבילה כמשמעותה בפקודת הראיות [נוסח חדש], התש"א-1971¹¹, הכוללת פרטים כפי שקבע השר בהתייעצות עם שר האוצר ונגיד בנק ישראל, ומתעדת את אימות זהות המשלם שנתן את הוראת התשלום באמצעות פרט אימות מוגבר ואת הסכמתו לביצוע פעולת התשלום.

(ב) חויב משלם בשל פעולת תשלום במסמך חסר והודיע לנותן שירותי התשלום למשלם, בתוך 30 ימים מיום שמסר לו הודעה על החיוב, כי הוא לא ביצע את פעולת התשלום או כי הסכום לחיוב הוגדל בלא הרשאה, ישיב לו נותן שירותי התשלום למשלם את סכום החיוב בערכו ביום החיוב, או את ההפרש בין הסכום שחויב בו בלא הרשאתו לבין הסכום שעליו הודיע המשלם כי התחייב בו, לפי העניין; הסכום כאמור יושב בתוך שבעה ימי עסקים מיום מסירת הודעת המשלם, והוראות סעיפים 27(ב) ו-28(ב) יחולו לפי העניין ובשינויים המחויבים.

30. (א) משלם ימסור, לבקשת נותן שירותי תשלום למשלם, פרטים על נסיבות אבדן או גניבה של רכיב חיוני כאמור בסעיף 24, או על פעולות תשלום שנעשו תוך כדי שימוש לרעה באמצעי תשלום כאמור בפרק זה.

(ב) הפטור מאחריות בשל שימוש לרעה באמצעי תשלום או הגבלת האחריות לפי פרק זה לא יהיו מותנים בקיום הוראות סעיף קטן (א); על אף הוראות סעיף קטן זה, רשאי השר לקבוע פרטים מסוימים בעניינים כאמור בסעיף קטן (א) שמסירתם לנותן שירותי התשלום תהיה תנאי לפטור מאחריות או להגבלתה כאמור.

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 30 סעיף 30 המוצע דומה לסעיף 12 לחוק כרטיסי חיוב, הקובע כי משלם ימסור לבקשת נותן שירותי תשלום למשלם פרטים על נסיבות אבדן או גניבה של רכיב חיוני או על פעולות תשלום שנעשו תוך כדי שימוש לרעה באמצעי תשלום. לעומת הקבוע בחוק כרטיסי חיוב, מוצע שלא לכלול את הסיפה הנוגעת להחזרת הכרטיס, וזאת בהתאם לניתוק מהממד הפיזי של אמצעי התשלום במסגרת הצעת החוק, ולנוכח העובדה כי בעולם אמצעי התשלום המודרני, יכול שייקבעו הסדרים אחרים לביטול אמצעי התשלום בלי שנדרשת החזרה פיזית של החפץ, גם אם ישנו. בסעיף קטן (ב) מוצע לקבוע כי הפטור מאחריות בשל שימוש לרעה או הגבלת האחריות לא יהיו מותנים בקיום הוראות סעיף קטן (א), ואולם מוצע להסמיך את שר המשפטים לקבוע פרטים מסוימים שמסירתם לנותן שירותי התשלום תהיה תנאי לפטור מהאחריות או להגבלתה כאמור.

סעיף 12(ג) לחוק כרטיסי חיוב הסמיך את בית המשפט לפסוק למנפיק פיצוי אם המשלם לא מסר את הפרטים לעניין השימוש לרעה. בהצעת החוק מוצע שלא לכלול הוראה זו. ממילא, למשלם יש אינטרס למסור את הפרטים הנוגעים לשימוש לרעה כדי שיוכל להוכיח שנעשה שימוש לרעה באמצעי התשלום שלו, ובפרט למסור את הפרטים לעניין פירוט העסקאות לגביהן נעשה השימוש לרעה, כל זאת כדי לספק לנותן שירותי התשלום את המידע הדרוש לו כדי להשיב למשלם את סכומי הכסף המגיעים לו. מעבר לכך, קשה למצוא הצדקה בהטלת "קנס" מעין זה על משלם בשל כך שלא מסר את הפרטים האמורים. יתרה מזאת,

התשלום באמצעות פרט אימות מוגבר ואת הסכמתו לביצוע פעולת התשלום). מסמך המעיד על פעולת התשלום, יכול לפיכך להיות גם מסמך שכולל חתימת לקוח, ולחילופין גם רשומה מוסדית קבילה, שמתעדת שימוש בפרט אימות מוגבר ואת הסכמת הלקוח לביצוע פעולת התשלום (לרבות הפרטים המהותיים בה, כגון הסכום לחיוב).

סעיף קטן (ב) המוצע חוזר על ההסדר הקבוע בסעיף 9 לחוק כרטיסי חיוב, כמפורט לעיל. יובהר כי ההגנה המיוחדת המוצעת במסגרת הסעיף (השבה אוטומטית של הסכום לחיוב) תינתן למשלם אם הודיע על השימוש לרעה בתוך 30 ימים מיום שנותן שירותי התשלום מסר למשלם את ההודעה על החיוב. חלפו 30 הימים האמורים, הסדר האחריות חוזר להיות הסדר האחריות הכללי של אחריות לשימוש לרעה בהתאם לסעיף 27, אשר לפיו המשלם צריך להוכיח כי נעשה שימוש לרעה ומשהוכיח זאת, נותן שירותי התשלום חייב להשיב לו בהקדם האפשרי את סכום החיוב (וכן יחולו כל שאר ההוראות הנוגעות להסדר האחריות לשימוש לרעה). הסדר זה נועד לתמרץ את המשלם לבדוק את הודעות החיוב שמוסר לו נותן שירותי התשלום. זאת, כדי שהמשלם יודיע על השימוש לרעה סמוך ככל האפשר למועד שבו הוא נעשה בפועל. הודעה מהירה תקל על כל הצדדים לבדוק את טענת השימוש לרעה, וכן יש לה חשיבות במניעה של שימוש לרעה נוסף באמצעי התשלום. ואולם ההסדר אינו שולל מהמשלם את זכותו המהותית להסדר האחריות המוגבלת במקרה של שימוש לרעה שעליו הודיע, גם אם חלפו למעלה מ־30 ימים ממועד מסירת הודעת החיוב, בהתאם להוראות הפרק.

¹¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 18, עמ' 421.

31. על המשלם לא תחול אחריות כלשהי לשימוש לרעה באמצעי תשלום, להוציא האחריות המפורטת בפרק זה.
32. (א) נעשה שימוש לרעה באמצעי תשלום והוראת התשלום ניתנה באמצעות המוטב, נותן שירותי התשלום למשלם ונותן שירותי התשלום למוטב לא יהיו רשאים לחייב את המוטב בשל כל סכום שהושב למשלם לפי סעיף 27 או בשל הוצאות אחרות שנגרמו להם בשל כך בהתקיים אחד מאלה:

- (1) לשם מתן הוראת התשלום נעשה שימוש בפרט אימות מוגבר;
- (2) השימוש בפרט אימות מוגבר לשם מתן הוראת התשלום אינו אפשרי לגבי אותו סוג של אמצעי תשלום;
- (3) נותן שירותי התשלום למשלם או נותן שירותי התשלום למוטב לא איפשר למוטב לדרוש שימוש בפרט אימות מוגבר לשם מתן הוראת התשלום;
- (4) בחוזה שבין נותן שירותי התשלום למוטב לבין המוטב נקבע שניתן לתת הוראת תשלום בלא שימוש בפרט אימות מוגבר.

ד ב ר י ה ס ב ר

ניתנת על ידי המשלם ישירות לנותן שירותי התשלום שלו, האחרון הוא האחראי לזיהוי המשלם ולתקינות מתן הוראת התשלום, ובמקרה זה החשש להסתת העלויות על המוטב מצטמצם. על פי המוצע, הנסיבות המפורטות בסעיף קטן (א), שבהתקיימן לא יוכל נותן שירותי התשלום לחייב את המוטב בשל סכום שהשיב למשלם או בשל הוצאות אחרות שנגרמו לו, מתייחסות לאפשרות השימוש בפרט אימות מוגבר בעת מתן הוראת התשלום באמצעות המוטב. ההנחה היא שכאשר המוטב דאג כי יעשה שימוש בפרט אימות מוגבר, הוא פעל ככל יכולתו כדי לזהות את המשלם ולצמצם את הסיכון לשימוש באמצעי התשלום על ידי מישהו שאינו המשלם. משכך אם בכל זאת נעשה שימוש לרעה (למשל אם מישהו גנב את פרט האימות המוגבר), נכון יהיה כי נותן שירותי התשלום הוא שיישא בעלויות הנובעות מכך: בהיותו מי ששולט על אפיונו ועיצובו של אמצעי התשלום, הוא הגורם שיכול לצמצם את השימוש לרעה באופן מערכת, ולא אותו בעל עסק שעשה ככל שביכולתו להקטין את הנזק למערכת. לנותן שירותי התשלום יש ראייה רחבה של השימוש באמצעי התשלום ורצף הפעולות המרכיב אותו, הוא מנטר את הפעולות בו ומזהה פעילויות חריגות, הוא יכול להקפיד את אמצעי התשלום אם יש חשש לפגיעה באבטחת אמצעי התשלום, ועוד. הגבלת אחריותו של מוטב לשימוש לרעה בנסיבות שבהן עשה שימוש בפרט אימות מוגבר נועדה אף לעודד מוטבים לעשות שימוש בפרט אימות מוגבר במסגרת פעולת התשלום, ובכך לצמצם את אפשרות הזיופים וההונאות בראייה מערכתית וכלכלית רחבה. פסקאות (1) עד (4) בסעיף קטן (א) מונות את המצבים שבהם, על פי המוצע, לא יוכל נותן שירותי תשלום לחייב את המוטב בשל שימוש לרעה כאשר הוראת התשלום של המשלם ניתנה באמצעותו: בפסקה (1) מוצע לקבוע כי נותן שירותי תשלום אינו רשאי לחייב את המוטב בגין השבה למשלם עקב שימוש לרעה, אם נעשה שימוש בפרט אימות מוגבר; בפסקה (2) מוצע לקבוע כי אין לחייב את המוטב במקרה שהשימוש בפרט האימות המוגבר לשם מתן הוראת התשלום אינו אפשרי

ככל שיקבע שר המשפטים פרטים חיוניים שיהוו תנאי לפטור מאחריות או להגבלת האחריות, הרי שיהיה זה תמריץ מספק ללקוחות למסירת המידע. יצוין כי פרטים כאמור קבועים כיום במסגרת תקנה 6 לתקנות כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986.

סעיף 31 הסעיף המוצע מסכם את פרק השימוש לרעה וקובע במפורש כי על המשלם לא תחול אחריות כלשהי לשימוש לרעה באמצעי תשלום למעט האחריות המפורטת בפרק זה. סעיף דומה קיים היום בסעיף 27 לחוק כרטיס חיוב. מוצע למקם את ההוראה בסוף הפרק בהוראה מסכמת החלה על כלל הסדרים האחריות המוצעים בו.

סעיף 32 הסעיף המוצע הוא סעיף חדש שלא קיים בחוק כרטיסי חיוב, והוא מתייחס למקרים של שימוש לרעה באמצעי תשלום בעת שניתנה הוראת תשלום באמצעות המוטב. כאמור לעיל, הסדר האחריות לשימוש לרעה המוצע בהצעת החוק, בדומה לחוק כרטיסי חיוב, מבקש להטיל את עיקר האחריות על נותן שירותי התשלום כמי שיכול לפזר את הנזק באופן מיטבי בין כלל לקוחותיו. הצורך בסעיף 32 המוצע קם על רקע פניות שהתקבלו במשרד המשפטים מאת עסקים קטנים ובינוניים, על כך שבמצבים שבהם הוראת התשלום ניתנת באמצעותם, נותני שירותי התשלום נוהגים להשית עליהם עלויות הנובעות מהכחשות עסקה מצד משלמים. זאת אף במקרים שבהם הם פעלו כנדרש מהם, ואפילו במקרים שבהם יכלו להוכיח כי המשלם אכן ביצע את העסקה, אף בהעדר מסמך עסקה החתום בידיו. לאור זאת, מוצע להגביל את נותני שירותי התשלום ולקבוע, בסעיף קטן (א), את הנסיבות שבהן נותן שירותי תשלום לא יהיה רשאי לחייב את המוטב בשל סכומים שהושבו למשלם לפי סעיף 27 המוצע או בשל הוצאות אחרות שנגרמו לו בשל ההשבה. יצוין כי הסעיף המוצע מתייחס רק למצבים שבהם הוראת התשלום ניתנה באמצעות המוטב, שכן אז קיימת למוטב שליטה על אופן זיהוי המשלם וכן שליטה מסוימת על פרטי הוראת התשלום. לעומת זאת, כאשר הוראת התשלום

(ב) היה המוטב עסק גדול, רשאים נותן שירותי תשלום למוטב והמוטב להתנות, בחוזה שביניהם, על הוראות סעיף קטן (א); לענין זה, "עסק גדול" – עסק שמחזור המכירות השנתי שלו עולה על 30 מיליון שקלים חדשים או על סכום אחר שקבע השר, בצו, בהסכמת שר האוצר ונגיד בנק ישראל.

(ג) נעשה שימוש לרעה באמצעי תשלום והוראת התשלום ניתנה באמצעות המוטב, ורשאי נותן שירותי התשלום למוטב לחייב את המוטב בשל סכום שהושב למשלם לפי סעיף 27 או בשל הוצאות אחרות שנגרמו לו בשל כך, לא יבוצע החיוב בדרך של קיזוז כספים שהמוטב זכאי להם, אלא בהסכמת המוטב שתינתן בכתב.

(ד) הוראות סעיף זה לא יחולו אם השימוש לרעה נעשה על ידי המוטב.

פרק ז': הרשאה לחיוב

משלם הרשאי לתת הרשאה לחיוב בהתאם לתנאי חוזה שירותי התשלום, המבקש לתת הרשאה כאמור, יגיש בקשה לכך לנותן שירותי התשלום למשלם, בעצמו או באמצעות המוטב, בהתאם לתנאי החוזה, ויחולו הוראות אלה:

בקשה למתן הרשאה לחיוב

דברי הסבר

זכאי להם, אלא אם כן המוטב הסכים לך בכתב. כלומר, אם המוטב לא הסכים לקיזוז הכספים במפורש ובכתב, יידרש נותן שירותי התשלום לחייב את המוטב בחיוב נפרד, ולא יוכל לקזז את הכספים שנדרש להשיבם, מכספים אחרים שהמוטב זכאי לקבלם ממנו במסגרת פעולות התשלום. סעיף זה נועד לייצר בהירות בעבור המוטב ולשמר בידי את הכוח לשלוט בדרך ההתנהלות בכספיו והשתת החיובים עליו בהתאם להוראות הסעיף המוצע. יובהר כי הסכמה כאמור יכולה להינתן מראש, לרבות במסגרת חוזה שירותי התשלום שנכרת בין נותן שירותי התשלום למוטב ובין המוטב.

בסעיף קטן (ד) מוצע להבהיר כי הוראות הסעיף, המגבילות את אחריות המוטב לשימוש לרעה, לא יחולו אם השימוש לרעה נעשה על ידי המוטב עצמו (למשל בדרך של שינוי חיוב בלא הרשאה). במקרה זה ברור כי המוטב יישא במלוא האחריות.

סעיפים מוצע לייחד בהצעת החוק פרק לנושא הרשאה 33 עד 39 לחיוב. הכוונה היא להרשאה שנתן משלם, כללי לנותן שירותי התשלום למשלם, לחיוב חשבון התשלום שלו או לחיוב אמצעי התשלום שלו. כך שכאשר תתקבל אצל נותן שירותי התשלום למשלם דרישה לתשלום מאת המוטב, אשר עומדת בתנאי ההרשאה, יחייב נותן שירותי התשלום למשלם את המשלם בהתאם לדרישה. להבדיל מהוראת קבע, המאפשרת למשלם לתת לנותן שירותי התשלום למשלם הוראה לחיוב חשבון התשלום שלו בסכום קבוע וידוע מראש ובמועדים מסוימים, הרשאה לחיוב דומה במהותה ל"שיק פתוח" שנותן המשלם למוטב, כך שהמוטב ייעשה בו שימוש למתן דרישת תשלום בסכומים משתנים בהתאם לשירות או המוצר שסיפק למשלם על פני התקופה הרלוונטית. שימוש בהרשאות לחיוב שכיה, למשל, בקרב ספקי שירותי תשתית (חשמל, מים, שירותי תקשורת וכדומה). המחייבים בהתאם להרשאה את חשבון הלקוחות על פי צריכתם השוטפת. לפיכך יש צורך בקביעת הגנות צרכניות ייעודיות

לגבי אותו סוג של אמצעי תשלום. במצב דברים זה, שבו נותן שירותי התשלום הנפיק אמצעי תשלום שהשימוש בו אינו מאפשר שימוש בפרט אימות מוגבר, לא מוצדק להטיל את הסיכון על המוטב, אלא על נותן שירותי התשלום; בפסקה (3) מוצע לקבוע כי אין לחייב את המוטב אם נותן שירותי התשלום למשלם או נותן שירותי התשלום למוטב לא אפשרו למוטב לדרוש שימוש בפרט אימות מוגבר לשם מתן הוראת תשלום. כך למשל, אם נותן שירותי התשלום סיפק למוטב מסוף ממוחשב שבאמצעותו משודרת הוראת התשלום, אשר השימוש בו אינו טעון זיהוי של המשלם לפי פרט אימות מוגבר. במקרה זה, אף אם אמצעי התשלום מאפשר לעשות שימוש בפרט כאמור, לא התאפשר למוטב לעשות כן ולפיכך לא מוצדק להטיל עליו את הסיכון; בפסקה (4) מוצע לקבוע מצב נוסף שבו לא יהיה ניתן להשית על המוטב עלויות הכחשת עסקה, וזאת כאשר נקבע בחוזה בינו לבין נותן שירותי התשלום שלו כי יהיה ניתן לתת הוראת תשלום בלא שימוש בפרט אימות מוגבר. אם נותן שירותי התשלום למוטב אפשר למוטב שלא לדרוש שימוש בפרט אימות מוגבר, הוא למעשה לקח את הסיכון של הכחשת העסקה עליו, ובנסיבות אלה לא מוצדק להטיל אותו על המוטב ככל שיתממש.

סעיף קטן (ב) המוצע מאפשר למוטב שהוא עסק גדול ולנותן שירותי תשלום למוטב כאמור להתנות, בהסכמה ביניהם במסגרת החוזה, על הוראות סעיף קטן (א) המוצע. זאת מתוך הנחה שלפיה כוח המיקוח של עסק גדול מאפשר לו להגיע להסדר מיטבי בעבורו. במסגרת סעיף קטן זה מוצע להגדיר "עסק גדול" כעסק שמחזור המכירות השנתי שלו עולה על 30 מיליון שקלים חדשים או על סכום אחר שקבע שר המשפטים בהסכמת שר האוצר ונגיד בנק ישראל.

בסעיף קטן (ג) מוצע לקבוע כי במקרים שבהם כן רשאי נותן שירותי תשלום לחייב את המוטב בשל שימוש לרעה באמצעי תשלום (כאשר הוראת התשלום ניתנה באמצעות המוטב, ולא התקיימו הנסיבות האמורות בסעיף קטן (א)), הרי שהחיוב לא ייעשה בדרך של קיזוז מהכספים שהמוטב

(1) הוגשה הבקשה בידי המשלם – יזהה נותן שירותי התשלום את המשלם באמצעות פרט אימות מוגבר;

(2) הוגשה הבקשה באמצעות המוטב – יזהה נותן שירותי התשלום את המשלם כאמור בפסקה (1) ויקבל את הסכמתו המפורשת למתן ההרשאה, או יוודא כי המוטב זיהה את המשלם כאמור ויקבל את הסכמתו המפורשת למתן ההרשאה;

(3) נותן שירותי התשלום ימסור למשלם, ואם הוגשה הבקשה באמצעות המוטב – גם למוטב, את תשובתו בכתב לבקשה, בתוך חמישה ימי עסקים ממועד הגשתה; אישר נותן שירותי התשלום את בקשת ההרשאה לחיוב יציין בתשובתו את ההגבלות לעניין העברת הכספים למוטב במסגרת ההרשאה, אם ישנן, וכן יציין את זכותו של המשלם לביטול ההרשאה או חיוב מכוחה לפי סעיפים 34 ו-35; דחה נותן שירותי התשלום את בקשת ההרשאה יציין את הנימוקים לכך; היו הנימוקים קשורים למשלם ימסור אותם למשלם בלבד;

(4) הרשאה שלא התקיימו לגביה התנאים שבפסקאות (1) ו-(2) – אינה תקפה.

34. (א) המשלם ראוי לבטל הרשאה לחיוב, בכל עת, בהודעה לנותן שירותי תשלום למשלם או בהודעה למוטב; קיבל נותן שירותי תשלום למשלם הודעה מהמשלם כאמור יודיע על כך מיד למוטב, קיבל המוטב הודעה כאמור יודיע על כך מיד לנותן שירותי התשלום למשלם.

ביטול הרשאה לחיוב בידי המשלם

ד ב ר י ה ס ב ר

כי המוטב זיהה את המשלם כאמור וקיבל את הסכמתו המפורשת למתן ההרשאה (פסקה (2) המוצעת). בפסקה (3) מוצע לקבוע את חובתו של נותן שירותי תשלום למסור את תשובתו לבקשת ההרשאה בכתב, בתוך 5 ימי עסקים. מסירת ההודעה תהיה למשלם, ואם הוגשה באמצעות המוטב – אז גם למוטב. מוצע לקבוע כי אם אישר נותן שירותי התשלום את בקשת ההרשאה, יציין בתשובתו את ההגבלות הקיימות במסגרת ההרשאה, כלל שישנן. הגבלות אלה יכולות להיות למשל לעניין הסכום המרבי שניתן להעביר מכוח ההרשאה לחיוב או לעניין התקופה שבה ההרשאה לחיוב תהיה בתוקף, בהתאם לבחירת המשלם. כמו כן יציין נותן שירותי התשלום את זכותו של המשלם לביטול ההרשאה או חיוב מכוחה לפי סעיפים 34 ו-35 לחוק המוצע, אשר יפורטו להלן.

במקרה שבו דחה נותן שירותי התשלום את בקשת ההרשאה, מוצע לקבוע כי יידרש לציין בתשובתו את הנימוקים לדחייה. אם נימוקי הדחייה נוגעים למשלם, מוצע כי תשובת נותן שירותי התשלום בהקשר הזה תימסר למשלם בלבד, וזאת אף אם הבקשה לאישור ההרשאה ניתנה באמצעות המוטב, וזאת כדי שלא לפגוע בפרטיותו של המשלם. לבסוף, מוצע בפסקה (4) לקבוע כי הרשאה שלא התקיימו לגביה התנאים המנויים בפסקאות (1) ו-(2), בעניין חובות יזהי המשלם באמצעות פרט אימות מוגבר וקבלת הסכמתו המפורשת – אינה תקפה, ולא יהיה ניתן לבצע פעולת תשלום על פי דרישתו של המוטב מכוחה.

סעיף 34 סעיף 34 המוצע מסדיר את זכותו של המשלם לבטל בכל עת הרשאה לחיוב שנתן, בהתאם להוראות הסעיף. נושא הביטול או השינוי של הרשאות לחיוב על ידי המשלם מעורר כיום קשיים רבים ביישום.

שיסדירו את השימוש באמצעי תשלום זה. כאמור בדברי ההסבר בחלק הכללי, עניין זה אינו מקבל מענה מספק כיום. חוק כרטיסי חיוב כולל הוראה אחת בלבד (סעיף 10 לחוק) שעניינה האפשרות להפסיק חיוב בעסקה שהתשלום בעבורה נגבה באמצעות הרשאה לחיוב כרטיס. כמו כן, קיימת הוראת נוהל בנקאי תקין מס' 439 "חיובים על פי הרשאה" אשר חלה על תאגידים בנקאיים בלבד, המסדירה את השימוש בהרשאות לחיוב חשבון בנק. מתוך הכרה כי המדובר בכלי יעיל ונפוץ בשוק התשלומים, הטומן בחובו סיכונים ומצריך התייחסות נפרדת לאור מאפייניו, מוצע לקבוע פרק ייעודי לנושא זה, שיהול באופן אחיד הן על הרשאות לחיוב חשבונות תשלום (לסוגיהם השונים) והן על הרשאות לחיוב אמצעי תשלום וביחס לכלל נותני שירותי התשלום. יצוין כי הפרק המוצע מבוסס בהיבטים רבים על ההגנות הצרכניות שנקבעו במסגרת הוראת נוהל בנקאי תקין מס' 439 שאושרה לעיל, ומעגן בחוק עקרונות מרכזיים מותכה.

סעיף 33 הסעיף המוצע קובע הוראות לעניין תהליך יצירת ההרשאה לחיוב על ידי המשלם, ככל שמונפק לו אמצעי תשלום זה במסגרת חוזה שירותי תשלום. מוצע לקבוע כי משלם, שבהתאם לתנאי החוזה ראוי לתת הרשאה לחיוב, יגיש בקשה לאישור ויצירת ההרשאה לנותן שירותי התשלום שלו. בקשה זו יכולה להיות מוגשת באופן ישיר על ידי המשלם לנותן שירותי התשלום שלו, והיא יכולה להיות מוגשת גם באמצעות המוטב, בהתאם לתנאי חוזה שירותי התשלום. מוצע לקבוע כי נותן שירותי תשלום שהוגשה לו בקשה לאישור הרשאה לחיוב, חייב לזהות את המשלם באמצעות פרט אימות מוגבר (פסקה (1) המוצעת), ואם הוגשה הבקשה על ידי המוטב – חייב לקבל גם את הסכמתו המפורשת של המשלם למתן ההרשאה, או לוודא

(ב) עם קבלת ההודעה על ביטול הרשאה לחיוב לפי סעיף קטן (א) ולא יאוחר מיום עסקים אחד מהמועד האמור –

(1) המוטב לא ידרוש עוד לבצע פעולת תשלום מכוח ההרשאה שבוטלה והמשלם לא יישא בכל עלות הנובעת מדרישה כאמור;

(2) נותן שירותי התשלום למשלם לא יבצע פעולת תשלום מכוח ההרשאה שבוטלה.

(ג) הרשאה לחיוב שלא נעשה בה שימוש במשך 24 חודשים ממועד אישור ההרשאה לפי סעיף 33 או ממועד החיוב האחרון שנעשה מכוחה, לפי המאוחר – אינה תקפה; פקע תוקפה של הרשאה לפי סעיף קטן זה, נותן שירותי התשלום למשלם יודיע על כך למשלם ולמוטב ויחולו הוראות סעיף קטן (ב).

35. (א) המשלם רשאי לבטל חיוב מסוים שחויב בו מכוח הרשאה לחיוב, בהודעה לנותן שירותי התשלום למשלם, ובלבד שההודעה כאמור תימסר לנותן שירותי התשלום לא יאוחר משלושה ימי עסקים ממועד החיוב; הודיע המשלם כאמור ישיב לו נותן שירותי התשלום למשלם את סכום החיוב, בערכו ביום החיוב, בתוך יום עסקים אחד ממועד ההודעה.

ד ב ר י ה ס ב ר

ביצוע כאמור יהווה חריגה מהרשאה. בסעיף קטן (ג) מוצע לקבוע כי הרשאה לחיוב שלא נעשה בה שימוש במשך 24 חודשים ממועד אישורה על ידי נותן שירותי התשלום לפי סעיף 33(3) לחוק המוצע, או ממועד החיוב האחרון מכוחה, לפי המאוחר – אינה תקפה. עוד מוצע לקבוע כי במקרה כזה יידרש נותן שירותי התשלום למשלם להודיע למשלם ולמוטב על פקיעת ההרשאה (ואז יחולו הוראות סעיף קטן (ב) המוצע כמפורט לעיל). בשל האופי המיוחד של הרשאה לחיוב, במסגרתה המוטב הוא זה שנותן את דרישות התשלום, כאשר לעתים ההרשאה אינה כוללת כל מגבלה של סכום או תוקף, יש חשיבות לתחום את הסיכון הטמון באמצעי תשלום זה. מוצע כי ככל שההרשאה אינה פעילה במשך תקופה ארוכה (24 חודשים), היא לא תהיה תקפה עוד. כמובן שאין זה מונע מהמשלם לתת הרשאה חדשה בעבור אותו מוטב במידת הצורך.

סעיף 35 עניינו של הסעיף המוצע בהסדרת זכותו של משלם לבטל חיוב מסוים שכבר בוצע מכוח הרשאה לחיוב. כמפורט לעיל, סעיף 16 להצעת החוק קובע שמכות ביטול ביחס להוראות תשלום רגילה הניתנת בידי משלם לנותן שירותי התשלום שלו. שם, מוצע לעגן את זכותו של המשלם לבטלה במועדים המוצעים בסעיף האמור. אלא שההוראה האמורה אינה רלוונטית בהקשר של הרשאה לחיוב, שכן במקרה זה דרישת התשלום אינה ניתנת על ידי המשלם אלא על ידי המוטב (בהתאם להרשאה שנתן המשלם מלכתחילה). כך שהמשלם אינו בהכרח יודע עליה אלא לאחר שכבר חויב. כאמור לעיל, אמצעי תשלום מסוג הרשאה לחיוב הוא אמצעי תשלום שכיח ונפוץ בשל יעילותו, בפרט בהתייחס לתשלומים המתבצעים עקב צריכה שוטפת של משלם, שאינה ידועה מראש. עם זאת, אמצעי תשלום זה גם טומן בחובו סיכונים בעבור המשלם. הוא אינו שולט בדרישת התשלום המסוימת שגשלת לחשבוננו מכוח ההרשאה שנתן, והוא אף אינו בהכרח

בעיקר עולה טענה כלפי מוטבים שונים כי הם אינם מעדכנים אצלם את ביטול או שינוי ההרשאה שניתנה להם על ידי המשלם, וממשיכים לשלוח דרישות תשלום במסגרת ההרשאה שבוטלה. אמנם, נותן שירותי התשלום דוחה דרישות תשלום שניתנו בלא הרשאה, אך ללקוח נגרמים בכל זאת נזקים כלכליים עקיפים. כך למשל, במקרים שבהם המוטב גובה כסף מהלקוח על דרישת תשלום שחזרה. כמו כן, החוב, אשר לא שולם באמצעות ההרשאה לחיוב שבוטלה או שונתה, צובר ריבית פיגורים והפרשי הצמדה ומגדיל את חובו של המשלם כלפי המוטב. לאור זאת, מוצע לקבוע חובות ברורות על נותן שירותי תשלום ועל המוטב ביחס להרשאה לחיוב שבוטלה. בסעיף קטן (א) מוצע לקבוע את העיקרון שלפיו המשלם רשאי בכל עת לבטל הרשאה לחיוב, וזאת בדרך של מסירת הודעה לנותן שירותי התשלום שלו או למוטב, לפי בחירתו. בהתאם, מוצע להטיל חובה – הן על נותן שירותי התשלום והן על המוטב – לעדכן זה את זה בדבר הודעת הביטול שקיבל מי מהם מאת המשלם. יצוין כי הסעיף המוצע יחול גם כאשר לקוח יבקש לשנות את פרטי ההרשאה לחיוב, פעולה שיראו בה, הלכה למעשה, ביטול ההרשאה המקורית ואישור יצירת הרשאה חדשה.

בסעיף קטן (ב) מוצע לקבוע כי עם קבלת הודעת המשלם על הביטול, ולא יאוחר מיום עסקים אחד, הן המוטב והן נותן שירותי התשלום יימנעו מלפעול עוד לפיה. מצד המוטב – הוא לא ידרוש עוד תשלומים מכוח ההרשאה שבוטלה, ואם דרש, הרי שהמשלם לא יישא בכל עלות הנובעת מכך (למשל, עמלות בגין דרישת תשלום שחזרה, או תשלומי ריבית פיגורים שנצברו בשל חוב שנוצר לו עקב כך שהמוטב המשיך לחייבו לפי ההרשאה שבוטלה, בלי שנעשה ניסיון סביר לבקש ממנו אמצעי תשלום אחר). לגבי נותן שירותי התשלום – הוא יבצע העברת כספים מכוח ההרשאה שבוטלה, שכן

(ב) השר, בהתייעצות עם נגיד בנק ישראל, רשאי לקבוע סוגי הרשאות לחיוב שלגביהם לא יחולו הוראות סעיף זה.

36. נותן שירותי תשלום למשלם רשאי לבטל הרשאה לחיוב או שלא לבצע פעולת תשלום לפי דרישת המוטב מכוח הרשאה לחיוב, מטעמים סבירים, ובלבד שיודיע למשלם באופן מיידי על ביטול ההרשאה או על אי-ביצוע פעולת התשלום מכוחה ויצוין את הטעמים לכך.

37. חייב נותן שירותי תשלום למשלם את המשלם בחריגה מההרשאה לחיוב שניתנה לו, ושיב למשלם את ההפרש שבין הסכום שבו חייב המשלם לבין הסכום שנותן שירותי התשלום רשאי היה לחייבו על פי ההרשאה, בערכו ביום החיוב (בסעיף זה – סכום ההפרש); השבת סכום ההפרש תיעשה בהקדם האפשרי אך לא יאוחר מיום עסקים אחד מהמועד שבו גילה נותן שירותי התשלום את החריגה מההרשאה או מהמועד שבו הודיע לו המשלם על החריגה, לפי המוקדם; לענין סעיף זה יראו כחריגה מהרשאה לחיוב, בין השאר, חיוב מכוח הרשאה שפג תוקפה, חיוב בסכום העולה על הסכום המותר לחיוב בהתאם לתנאי ההרשאה או חיוב במועד שונה מהמועד שנקבע בתנאי ההרשאה.

38. (א) חיוב המשלם מכוח הרשאה לחיוב וסכום החיוב חרג מהסכום שהמשלם יכול היה לצפות שיחויב בו באופן סביר, בהתחשב בחיובים הקודמים שבוצעו מכוח אותה הרשאה ובנסיבות העניין, ישיב לו נותן שירותי התשלום למשלם את סכום החיוב, בערכו ביום החיוב; הסכום לפי סעיף קטן זה יושב בתוך שבעה ימי עסקים מיום הודעת המשלם על החיוב הלא סביר.

ד ב ר י ה ס ב ר

יידרש נותן שירותי התשלום ליידע את המשלם כי כך פעל, ולצוין את הטעמים שעמדו בבסיס פעולתו כאמור. זאת, כדי לאפשר למשלם לברר את העניין ולהסדירו, ולהימנע מצבירת חוב כלפי המוטב.

סעיף 37 עניינו של הסעיף המוצע במצבים של חריגה מהרשאה לחיוב. מוצע לקבוע כי אם נותן שירותי תשלום חייב משלם באופן החורג מהרשאה לחיוב שניתנה לו, עליו להשיב למשלם את ההפרש שבין הסכום שבו חייב אותו לבין הסכום שבו היה רשאי לחייבו לפי ההרשאה, בערכו ביום החיוב. מוצע לקבוע כי את ההשבה יש לבצע בהקדם האפשרי ולא יאוחר מיום עסקים אחד מהמועד שבו גילה נותן שירותי התשלום על החריגה, או מהמועד שהודיע לו המשלם על החריגה, לפי המוקדם. מוצע לפרט דוגמאות למצבים שייחשבו כחריגה מהרשאה לחיוב. למשל, חיוב מכוח הרשאה שפג תוקפה; חיוב בסכום העולה על הסכום המרבי לחיוב הקבוע בהרשאה לחיוב, או חיוב במועד שונה מהמועד שנקבע בתנאי ההרשאה. עם זאת יובהר כי אין מדובר ברשימה סגורה, וככל שבמסגרת ההרשאה לחיוב נקבעו על ידי המשלם תנאים נוספים מעבר למפורט לעיל, ונותן שירותי התשלום חייב את המשלם בניגוד להם, הרי שיש לראות בכך משום חריגה מהרשאה לחיוב.

סעיף 38 ענינו של הסעיף המוצע מבקש להתמודד עם הסיכונים המובנים הקיימים למשלם בהרשאה לחיוב והוא מבוסס על מודל דומה הקיים בהוראות ה-PSD. הסעיף המוצע כולל חלופות שונות שתכליתן לצמצם את הסיכון לשימוש לרעה שיעשה המוטב בהרשאה לחיוב

יודע את פרטיה לפני ביצועה. לפיכך מוצע לקבוע הוראה קונקרטית בענין זכות הביטול על ידי המשלם במקרה של הרשאה לחיוב, ולפיה יהיה המשלם רשאי לבטל את החיוב לאחר ביצועו, ובלבד שהודעת המשלם לנותן שירותי התשלום דבר ביטול החיוב תימסר לא יאוחר משלושה ימי עסקים ממועד החיוב בפועל. משמעות קביעה זו היא כי סופיות פעולת התשלום שנעשתה במסגרת הרשאה לחיוב היא, למעשה, לאחר שלושה ימי עסקים. הוראה זו קיימת כבר היום בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 439 אשר חלה על הרשאות לחיוב חשבוניות בנק. כמו כן, מוצע להסמיך את שר המשפטים, בהתייעצות עם נגיד בנק ישראל, לקבוע סוגי הרשאות לחיוב שלגביהם לא תחול הוראת הסעיף.

סעיף 36 בהמשך לסעיף 35 המוצע בענין זכותו של משלם לביטול חיוב מכוח הרשאה לחיוב, מוצע בסעיף 36 להסדיר את זכותו של נותן שירותי התשלום למשלם לבטל הרשאה לחיוב, או שלא לבצע פעולת חיוב לפי דרישת המוטב מכוח הרשאה לחיוב, וזאת מטעמים סבירים. מוצע להקנות זכות זו לנותן שירותי התשלום ובלבד שיודיע למשלם באופן מיידי על הביטול או על אי-ביצוע העברת הכספים מכוחה בתוספת ציון הטעמים לכך חובת ההודעה למשלם והגבלת אפשרותו של נותן שירותי התשלום לפעול לפי הסעיף מטעמים סבירים נועדה לאזן בין הוודאות שמוקנית לצדדים השונים – למשלם ולמוטב – בעת השימוש באמצעי תשלום זה, לבין אפשרותו של נותן שירותי התשלום שלא לכבד את ההרשאה אם מצא לכך הצדקה (למשל, אם התעורר חשש לזיוף או התחזות מצד המוטב, או שזוהה גנב או חסר בדרישת התשלום ביחס להרשאה שניתנה. בד בבד מוצע כי במקרה זה

(ב) אין בהוראות סעיף קטן (א) כדי לגרוע מזכותו של נותן שירותי תשלום למשלם לחזור ולחייב את המשלם בסכום החיוב לפי סעיף קטן (א). אם נוכח שלא התקיימו התנאים האמורים בו, נותן שירותי התשלום למשלם ימסור למשלם הודעה המפרטת את הנימוקים לחיוב, 15 ימים לפחות לפני החיוב בפועל, וימסור למשלם, לפי דרישתו, עותקי מסמכים שבידו לעניין זה.

(ג) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו אם נותן שירותי התשלום למשלם איפשר למשלם, במסגרת אישור בקשת ההרשאה לפי סעיף 33, להגביל את תקרת סכום החיוב בפעולות תשלום הנעשות מכוח ההרשאה ולקבוע את מועד פקיעת תוקפה של ההרשאה.

(ד) נותן שירותי תשלום למשלם והמשלם רשאים להסכים, בחוזה ביניהם, כי הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו בהתקיים שניים אלה:

(1) המידע על סכום החיוב יימסר למשלם 30 ימים לפחות לפני מועד ביצוע החיוב;

(2) המשלם ייתן את הסכמתו לביצוע החיוב מכוח ההרשאה, לנותן שירותי התשלום, במישרין.

39. ההוראות לפי חוק זה החלות על אמצעי תשלום, למעט הוראות פרק ו', יחולו, בשינויים המחויבים, על רצף הפעולות שעל משלם לבצע לשם מתן הרשאה לחיוב, ולעניין זה יחולו על דרישה של המוטב לבצע פעולת תשלום מכוח הרשאה לחיוב, ההוראות לפי חוק זה החלות על הוראת תשלום, למעט סעיפים 15, ו' 16.

תחולת הוראות החוק על הרשאה לחיוב

ד ב ר י ה ס ב ר

התשלום לבין המשלם. בסעיף קטן (ג) מוצע לקבוע כי הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו אם נותן שירותי התשלום למשלם אפשר למשלם, במסגרת אישור בקשת ההרשאה (לפי סעיף 33 המוצע) להגביל את ההרשאה בזמן וכן לקבוע את סכום החיוב המרבי הניתן מכוחה. בסעיף קטן (ד) מוצע לקבוע כי הצדדים לחוזה שירותי התשלום רשאים להסכים כי הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו בהתקיים שני תנאים מצטברים – האחד, מסירת מידע למשלם על אודות חיוב שמבוצע מכוח ההרשאה, 30 ימים לפני מועד ביצוע בפועל; השני, הסכמת המשלם לביצוע החיוב מכוח ההרשאה, שתינתן במישרין לנותן שירותי התשלום. בנסיבות אלה, שבהן מתאפשר למשלם לדעת על אודות החיוב הצפוי מספיק זמן מראש ונדרשת הסכמתו לגבי אותו חיוב, או שמתאפשר לו להגביל את האפשרות לבצע חיוב שחורג מסכום שקבע, מתקיימת ההגנה הנדרשת ומצטמצם החשש לשימוש לרעה שיעשה המוטב בהרשאה לחיוב. יצוין כי בהקשר הזה ברירת המחדל, בהעדר התייחסות אחרת, חוזרת לכלל המוצע בסעיף קטן (א) שלפיו נותן שירותי התשלום ישיב למשלם סכום בלתי סביר שחויב בו כאמור באותו סעיף קטן.

סעיף 39 הסעיף המוצע קובע כי הוראות החוק החלות על "אמצעי תשלום", למעט הוראות פרק ו' העוסק בשימוש לרעה באמצעי תשלום, יחולו, בשינויים המחויבים, גם על רצף הפעולות שעל משלם לבצע לשם מתן הרשאה לחיוב. הרשאה לחיוב היא, למעשה, סוג של אמצעי תשלום. עם זאת, בהתאם לנוסח הצעת החוק, הרשאה לחיוב אינה כלולה בהגדרה "אמצעי תשלום", שכן הגדרה זו מבוססת על קיומה של הוראת תשלום שנותן המשלם, ואילו במסגרת הרשאה לחיוב, המשלם אינו

נותן המשלם. ההוראה הראשונה מוצעת בסעיפים קטנים (א) ו-(ב), וקובעת, כברירת מחדל, כי אם חויב המשלם מכוח הרשאה לחיוב בסכום החיוב חרג מהסכום שהמשלם יכול היה לצפות שיחויב בו באופן סביר, בהתחשב בחיובים הקודמים שבוצעו מכוח אותה הרשאה ובנסיבות העניין, ישיב לו נותן שירותי התשלום למשלם את סכום החיוב בערכו ביום החיוב. מוצע לקבוע כי חובת ההשבה תחול בתוך שבעה ימי עסקים מיום הודעת המשלם על החיוב הלא סביר. זאת, בדומה להסדרים שנקבע בפרק ו' המוצע, בעניין השימוש לרעה (ר' סעיפים 27 עד 29 המוצעים, כמפורט לעיל). כך למשל, במקרה שבו משלם מחויב בכל חודש במשך תקופה בסכום שנע בין 50 ל-100 שקלים חדשים, בעד צריכת גז מספק הגז, ובחודש מסוים מועברת דרישת תשלום גבוהה באופן קיצוני מהסכומים המתוארים, בסך של כמה אלפי שקלים חדשים. במצב כזה, אין מדובר בסכום שהמשלם יכול היה לצפות באופן סביר שיחויב בו, וכן גם נסיבות העניין מעידות על כך שלא סביר שאדם פרטי יחויב בסכום של כמה אלפי שקלים חדשים בעד צריכת גז. סיטואציה כזו מעלה חשש של טעות או של שימוש לרעה על ידי המוטב, כששלח את דרישת התשלום. עוד מוצע, בדומה לסעיפים הכלולים בפרק השימוש לרעה שאוזכרו, לקבוע מנגנון שמאפשר לנותן שירותי התשלום לחזור ולחייב את המשלם בסכום החיוב, אם נוכח שלא התקיימו התנאים האמורים בו, בתוספת חובת שליחת הודעה מתאימה למשלם לפני החיוב בפועל.

בסעיפים קטנים (ג) ו-(ד) מוצע לעגן שתי הוראות חלופיות להוראת סעיף קטן (א) בעניין השבה בשל חיוב לא סביר מכוח הרשאה לחיוב, שתכליתן צמצום הסיכון לשימוש לרעה, במסגרת ההתקשרות שבין נותן שירותי

פרק ח': עונשין

40. (א) בסעיף זה, "רכיב חיוני" – כהגדרתו בסעיף 1, ולגבי אמצעי תשלום שהוא כרטיס עונשין חיוב כהגדרתו בסעיף 11ב לחוק הבנקאות (רישוי) – הלוחית או החפץ שהם כרטיס החיוב.

דברי הסבר

נראה כי אין רלוונטיות להחלת סעיפים 12, 15 ו-16 להצעת החוק, בהקשר של הרשאה לחיוב. סעיף 12 המוצע עוסק בחובה של נותן שירותי התשלום למשלם לתת למשלם מידע על מועד העברת הכספים לזכות המוטב. הוראה זו רלוונטית רק כאשר הוראת התשלום ניתנת לנותן שירותי התשלום במישרין, ההנחה היא שכאשר התשלום ניתנת באמצעות המוטב, המוטב יודע מתי הוא מוכה, בהתאם להסכמים שבינו לבין נותן שירותי התשלום למוטב. באותו אופן אין לסעיף רלוונטיות כאשר המוטב הוא זה שנותן את דרישת התשלום לנותן שירותי התשלום למשלם. סעיף 15 המוצע עוסק בהסדרת סירוב של נותן שירותי תשלום למשלם לבצע פעולת תשלום. סעיף זה אינו נדרש ביחס להרשאה לחיוב בשל קיומה של הוראה מקבילה ומותאמת במסגרת סעיף 36 להצעת החוק המאפשר לנותן שירותי תשלום לבטל הרשאה לחיוב או שלא לבצע פעולת חיוב לפי דרישת המוטב, מטעמים סבירים.

סעיף 16 המוצע עוסק בזכותו של המשלם לבטל הוראת תשלום שניתנה על ידו. בהרשאה לחיוב המשלם אינו בהכרח יודע על דרישת התשלום שניתנה, אלא לאחר ביצוע פעולת התשלום מכוחה, ועל כן לא נכון להחיל את הוראות סעיף 16 גם על דרישת תשלום. בהתאם, נקבעה הוראה העוסקת בזכות המשלם לבטל חיוב לאחר ביצוע פעולת התשלום, הייחודית להרשאה לחיוב (ר' סעיף 35 המוצע).

סעיף 40 סעיף 40 המוצע נועד להחליף את סעיפים 16, 17 ו-18 לחוק כרטיסי חיוב, להתאים אותם למונחים הקבועים בהצעת החוק, ולהרחיבם באופן מותאם לאמצעי התשלום הנוספים שאינם כרטיסי חיוב דווקא. כמו כן, מוצעים בסעיף איסורים פליליים שנועדו להשלים את הוראות האסדרה בהצעת החוק, הכול כפי שיפורט להלן. לסעיפים קטנים (א) ו-(ב)1 – סעיף 16(א) לחוק כרטיסי חיוב קובע כי נטילה או החזקה של כרטיס החיוב, שלא בהסכמת לקוח, בכוונה להשתמש בו או לאפשר לאחר להשתמש בו, היא עבירה שהעונש בצדה הוא מאסר שלוש שנים. מוצע לעגן הוראה זו בסעיף קטן (ב) המוצע. על פי המוצע, האיסור על נטילה או החזקה, שלא בהסכמת המשלם, בכוונה להשתמש בו או לאפשר לאחר להשתמש בו, יחול על נטילה או החזקה של "רכיב חיוני באמצעי תשלום". סעיף 1 להצעת החוק מגדיר "רכיב חיוני באמצעי תשלום", כרכיב באמצעי התשלום הייחודי למשלם, שבאמצעותו ניתן לתת הוראת תשלום, ובלבד שפורט בחוזה למתן שירותי תשלום. המשמעות היא, שלצורך גיבושה של העבירה הפלילית, יש להראות שניטל או הוחזק רכיב חיוני באמצעי תשלום, כהגדרתו כאמור, בלא הסכמת המשלם, בכוונה להשתמש בו או לאפשר לאחר להשתמש בו. לכן, אם ניטל למשל מכשיר סלולרי או מחשב נייד,

נותן את הוראת התשלום, אלא המוטב הוא הדורש את ביצוע פעולת התשלום. עם זאת, באופן מהותי זהו אמצעי תשלום וככזה מוצע להחיל עליו את הנורמות המהותיות המוצעות ביחס לכלל אמצעי התשלום במסגרת החוק, למעט לעניין הפרק העוסק בהסדרי האחריות לשימוש לרעה. כאמור, בהרשאה לחיוב פעולת התשלום מבוצעת על בסיס דרישות תשלום של המוטב המופנות ממנו ישירות אל נותן שירותי התשלום למשלם, כאשר המשלם אינו חלק משרשרת ההוראה והביצוע של פעולת התשלום המסוימת. הסדר האחריות המוצע במקרה של שימוש לרעה לפי פרק ו' אינו מתאים למאפייניה הייחודיים של הרשאה לחיוב. הסדר האחריות האמור מניח כי המשלם יכול להיות אחראי לשימוש לרעה שנגרם (הוא זה שמחזיק ושותל באמצעי התשלום), ומשכך משית על המשלם דמי השתתפות עצמית במצבים מסוימים, וכן מטיל עליו חובות שונות כמו הודעה על האבדן או הגניבה של הרכיב החיוני או על השימוש לרעה באמצעי התשלום. המשלם אף יכול להיות מחויב בשנית אם נותן שירותי התשלום הוכיח שהוא מסר את הרכיב החיוני בנסיבות לא סבירות, ועוד. החלת הסדר אחריות כאמור על הרשאה לחיוב יש בה כדי להרע את מצבו של המשלם, הן לפי הדין הכללי והן לפי הדין הספציפי לעניין הרשאה לחיוב, המוצע בפרק ז', אשר לפיו, ככלל, בכל הנוגע להרשאה לחיוב מוטלת האחריות במלואה על נותן שירותי התשלום. נותן שירותי התשלום יכול לצמצם את נזקיו באמצעות קביעת הסדרים מתאימים מול המוטבים שיוצרים את דרישת התשלום. בהקשר הזה יש לציין את סעיף 38 המוצע, כמפורט לעיל, הקובע הסדר ייחודי של אחריות לשימוש לרעה בהרשאה לחיוב, שלפיו נותן שירותי התשלום ישיב למשלם סכומי חיוב שחורגים מהציפייה הסבירה שלו (ולפי נסיבות העניין). ההנחה היא שסכומי חיוב חורגים עלולים לבטא שימוש לרעה של המוטב בהרשאה לחיוב.

בחלקו השני של סעיף 39 מוצע להחיל את הוראות הצעת החוק החלות על "הוראת תשלום", על דרישה של המוטב לבצע פעולת תשלום מכוח הרשאה לחיוב, למעט ההוראות הקבועות בסעיפים 12, 15 ו-16. כאמור, הוראת תשלום היא הוראה שנותן המשלם לנותן שירותי התשלום באמצעות אמצעי התשלום. בהרשאה לחיוב, המשלם אינו נותן הוראת תשלום, אלא המוטב נותן דרישת תשלום מכוח ההרשאה. עם זאת, מבחינה מהותית, יש להחיל על דרישת התשלום את ההוראות החלות בעניין הוראת תשלום, ונותן ההוראה אינו משנה לעניין זה. כך למשל, ההוראה ולפיה לא ניתן לחייב משלם לפני שניתנה הוראת התשלום (סעיף 9 להצעת החוק), וכן ההוראה שלפיה לא ניתן לנכות עמלה או כל חיוב אחר מהכספים שלגביהם ניתנה הוראת התשלום (סעיף 14 להצעת החוק). עם זאת,

(ב) אלה דינם – מאסר שלוש שנים:

- (1) מי שנטל או החזיק רכיב חיוני באמצעי תשלום שלא בהסכמת המשלם, ככוונה להשתמש בו או לאפשר לאחר להשתמש בו; לעניין זה, "נטילה" – כהגדרתה בסעיף 383(ג)(1) לחוק העונשין;
- (2) מי שהשתמש ברכיב חיוני באמצעי תשלום, או מסר לאחר רכיב חיוני כאמור, בידיעה שהוא עלול להשתמש בו, ככוונה להונות.
- (ג) נעברה עבירה לפי סעיף קטן (ב)(2), בנסיבות מחמירות, דינו של עובר העבירה – מאסר חמש שנים; בסעיף קטן זה, "נסיבות מחמירות" – אחת מאלה:
- (1) המעשה המהווה את העבירה נעשה כלפי מספר רב של משלמים או כלפי קשיש, חסר ישע, או משלם אחר הנתון במצב של חולשה שכלית, נפשית או גופנית;
- (2) עובר העבירה הפיק רווחים או טובות הנאה משמעותיים מהמעשה המהווה את העבירה;
- (3) העבירה נעברה בתחום שהקל באופן ניכר על ביצועה או הקשה על גילוייה.
- (ד) נותן שירותי תשלום שלא גילה ללקוח פרט מהותי בניגוד להוראות סעיף 7(א), דינו – מאסר שישה חודשים או קנס כאמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין, ואם נעברה העבירה בידי תאגיד – כפל הקנס האמור.
- (ה) נותן שירותי תשלום שעשה דבר העלול להטעות לקוח בעניין מהותי בעסקה למתן שירותי תשלום, בניגוד להוראות סעיף 8, דינו – מאסר שנה או כפל הקנס האמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין, ואם נעברה העבירה בידי תאגיד – פי ארבעה מהקנס האמור.

ד ב ר י ה ס ב ר

לסעיפים קטנים (ב)(2) ו-(ג)

סעיף 17 לחוק כרטיסי חיוב, קובע עבירה שהעונש בצדה הוא שלוש שנות מאסר על מי ש"השתמש בכרטיס חיוב או במרכיב ממרכיביו, במטרה להונות". עוד נקבעה עבירה בנסיבות מחמירות, שאינן מפורטות בסעיף, והעונש בצידה עומד על חמש שנות מאסר.

מוצע להחליף את סעיף 17 לחוק כרטיסי חיוב בסעיפים קטנים (ב)(2) ו-(ג) המוצעים. בסעיף קטן (ב)(2) מוצע להתאים את העבירה הקיימת למונחים ולאסדרה המוצעים בהצעת החוק, ובסעיף קטן (ג) מוצע לקבוע עבירה בנסיבות מחמירות, המפורטות בסעיף, כדי לאפשר ודאות ובהירות בתחולת העבירה המוצעת וגבולותיה. הנסיבות המחמירות המוצעות מונות מאפיינים לחומרה הכרוכים בביצוע העבירה, בשלושה מישורים: האחד, מאפיינים הקשורים בנפגע, למשל רגישות מיוחדת שלו, מספר רב של נפגעים וכדומה; השני, רווח משמעותי שנוצר לעושה כתוצאה מהעבירה; השלישי, ביצוע העבירה בתחכום, באופן שהקל באופן ניכר על ביצועה או הקשה על גילוייה.

לסעיפים קטנים (ד) ו-(ה)

מוצע לקבוע עבירה על אי-גילוי של פרט מהותי בעסקה (סעיף קטן (ד) המוצע), וכן עבירה לעניין הטעיה של לקוח בעניין מהותי בעסקה (סעיף קטן (ה) המוצע).

שבהם מותקנת אפליקציה לשירותי תשלום, ואולם לצורך הפעלתה נדרש קוד אישי, לא יהווה הדבר עבירה לפי הסעיף. בכל הנוגע לכרטיס חיוב, וכדי שלא לגרוע מהאיסור הפלילי הקבוע בסעיף 16 לחוק כרטיסי חיוב, מוצע לקבוע בסעיף קטן (א), כי הרכיב החיוני הוא הלוחית או החפץ שהם כרטיס החיוב עצמו. על כן, כאשר מדובר בכרטיס חיוב, אין צורך להוכיח את האמור בהגדרה "רכיב חיוני באמצעי תשלום".

סעיף 16(ב) לחוק כרטיסי חיוב קובע חוקה שלפיה הנוטל או מחזיק כרטיס חיוב שלא בהסכמת הלקוח, חוקה שהוא מתכוון להשתמש בו או לאפשר לאחר להשתמש בו, זולת אם הוכיח הצדק סביר לנטילה או להחזקה כאמור. מוצע שלא לעגן חוקה כזו בהצעת החוק. בכל הנוגע לאמצעי תשלום שאינם כרטיסי חיוב, ספק אם ניתן להתייחס לחוקה כאמור כרלוונטית או נכונה, שכן כפי שצוין לעיל לאמצעי תשלום אלה עשויים להיות מגוון שימושים נוספים שאינם נוגעים להוראות תשלום, ולפיכך אין מקום להניח מלכתחילה כי החוקתם נועדה לשימוש בלתי ראוי. לעניין כרטיסי חיוב, בשל העובדה כי כרטיס החיוב אינו כולל בדרך כלל שימושים נוספים, והוא רשום על שם בעליו, נראה כי ממילא לא צפוי קושי מיוחד בהוכחת רכיב הכוונה, ולפיכך הצורך בקביעת חוקה כאמור מתיתרת.

(1) נותן שירותי תשלום שאינו גוף פיננסי מפוקח שלא ציין פרטים שקבע השר בהתאם להוראות סעיף 7(ב), דינו – קנס כאמור בסעיף 61(א)2 לחוק העונשין, ואם הוא תאגיד – כפל הקנס האמור.

פרק ט': עיצום כספי

הגדרות לפרק ט'

41. בפרק זה –

”בעל רישיון להפעלת מערכת לתיווך באשראי” – מי שבידו רישיון להפעלת מערכת לתיווך באשראי כהגדרתו בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים; ”בעל רישיון למתן אשראי” – מי שבידו רישיון למתן אשראי כהגדרתו בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים; ”חברה מנהלת” – כהגדרתה בחוק הפיקוח על קופות גמל;

ד ב ר י ה ס ב ר

לסעיף קטן (ו)

עיצום כספי, יודגש, כי בשל ההוראות המורכבות יותר של הצעת החוק לא ניתן להטיל מיד עיצום כספי, אך הוראות אלה ניתנות לאכיפה לאחר שהמאסדר ייתן למפוקח צו לחיוב לתיקון ליקויים בהתאם לחיוב שמכוחו הוא פועל, ואם יופר הצו יהיה ניתן להטיל על הפרתו גם עיצום כספי מכוח אותם חוקים (לגבי המפקח על הבנקים – ר' סעיפים 16(ב) ו-11א(א)2 לחוק הבנקאות (שירות לקוח); לגבי המפקח על נותני שירותים פיננסיים – ר' סעיפים 53(א) ו-72(ב)31 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים; לגבי המפקח על השירותים הכספיים – ר' סעיפים 109(ב)8 לחוק הדואר), אף כי הצעת החוק כוללת הוראות אשר יחולו על כלל נותני שירותי התשלום, אין היא כוללת הסדרים בעניין הרישוי שלהם. כך שבשוק שירותי התשלום פועלים כיום נותני שירותי תשלום שהם גופים פיננסיים מפוקחים תחת מאסדר שהוגדר בחוק, וכן כאלה שאינם מפוקחים. בימים אלה פועלת הממשלה לקידום חקיקה בנושא זה, ביחס לאותם נותני שירותי תשלום, שאינם מפוקחים ושאינם להם מאסדר. לכן, בשלב זה, ועד לחקיקת חוק בנושא זה, יהיה ניתן להטיל עיצום כספי על פי המוצע, רק על הגופים המפוקחים כבר היום (בנקים, חברות כרטיסי אשראי, סולקים, בנק הדואר ועוד).

סעיף 41 במסגרת הסעיף מוצע להגדיר ולזהות את הגורמים המהווים מוטבים, שהם גופים מפוקחים אשר על פי המוצע יהיה ניתן להטיל עליהם עיצומים כספיים. הטלת העיצומים יכול שתיעשה על נותני שירותי תשלום או על מוטבים אשר הפרו את הוראות החוק כמפורט בפרק המוצע. לעניין נותני שירותי תשלום, הוגדרו בסעיף 1 להצעת החוק גופים פיננסיים מפוקחים, ולפיכך אין צורך בהגדרתם כעת. לעומת זאת, מוטבים מפוקחים טרם הוגדרו. לפיכך מוצע להגדיר את המוטבים האלה: ”עוסק”, ”מבטח”, ”חברה מנהלת”, ”בעל רישיון למתן אשראי” או ”בעל רישיון להפעלת מערכת לתיווך באשראי”. המדובר בגופים מפוקחים, כל אחד מכוח חוק אחר, אשר כבר עתה קיימים בעניינם מנגנוני אכיפה מינהלית והטלת עיצומים כספיים המופעלים על ידי גופי הפיקוח (המאסדרים) שלהם. בהתאם, מוצע להגדיר את המאסדרים של גופים אלה. בשל היותם מוטבים ולא נותני שירותי

מוצע לקבוע עבירה ביחס לנותן שירותי תשלום שאינו גוף פיננסי מפוקח, שלא ציין פרטים שקבע השר בהתאם להוראות סעיף 7(ב), גוף פיננסי שאינו מפוקח אינו נתון לריגולציה, אך קיים אינטרס ציבורי בפיקוח אחר עליו, לעניין מתן הוראות הנוגעות לחובת גילוי. בעניין זה מוצע בסעיף 7 לעיל להסמיך את שר המשפטים לקבוע הוראות שיחולו על גופים אלה, לעניין חובות גילוי כלפי המשלם. באופן משלים להסמכה האמורה, ובהעדר גורם מאסדר לגופים אלה, נקבע האיסור המוצע.

סעיפים בשנים האחרונות, גובר השימוש במנגנוני 41 עד 44 אכיפה מינהליים, ובראשם הטלת עיצום כספי, כללי ככלים חלופיים למשפט הפלילי. במשך שנים ארוכות נעשה שימוש באכיפה הפלילית גם להפרות של הוראות חוק רגולטוריות, שכן ההפרות הוגדרו כעבירות פליליות (המסווגות בעולם דיני העונשין כעבירות שהן mala prohibita, קרי: עבירות הטרור). עם השנים גברה התפיסה כי מנגנון של אכיפה מינהלית, קרי, הטלת סנקציות בידי רשות מינהלית ולא בידי בית משפט, מתאים יותר לטיפול בהפרות של הוראות חוק רגולטוריות. יתרונה של האכיפה המינהלית, לעומת האכיפה הפלילית, טמון ביעילות הפעלתה, המאפשרת תגובה מהירה להפרה ומסייעת בכך להחזיר את המפוקח למשטר ציור. לכן, ההפרות שבשלהן מופעלת אכיפה מינהלית הן רק הפרות שקל, פשוט וברור להיווכח בקיומן נוכח מקצועיותו של הממונה, שהוא המאסדר של התחום, והיכרותו את ההוראות המחייבות את הפועלים בתחום שעליו הוא אמון. הפרות אלה אינן מחייבות ברור של יסוד נפשי שאינו רלוונטי בהקשר של הוכחת הפרת ההוראות הרגולטוריות. בנוסף, הטלת הסנקציה המינהלית – העיצום הכספי, שונה מהטלת הסנקציה הפלילית. הסנקציה המינהלית היא סנקציה כספית בעוד שהסנקציה הפלילית יכולה להטיל גם מגבלות על החירות (דוגמת עונש מאסר). הסנקציה המינהלית אינה מלווה בקלון החברתי המלווה הרשעה בפלילים ואינה גוררת אחריה רישום פלילי. לכן, מוצע לקבוע כי על הפרות של ההוראות הפשוטות והברורות של הצעת החוק יוטל

”מאסדר” – כהגדרתו בסעיף 1 וכן –

- (1) לעניין עוסק – הממונה על הגנת הצרכן והסחר ההוגן כמשמעותו בחוק הגנת הצרכן;
- (2) לעניין מבטח וחברה מנהלת – הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון כמשמעותו בחוק הפיקוח על הביטוח;
- (3) לעניין בעל רישיון למתן אשראי ובעל רישיון להפעלת מערכת לתיווך באשראי – המפקח על נותני שירותים פיננסיים;
- ”מבטח” – כהגדרתו בחוק הפיקוח על הביטוח;
- ”הסכום הבסיסי” – כמפורט להלן, לפי העניין:

(1) לעניין נותן שירותי תשלום שהוא תאגיד בנקאי, תאגיד עזר או סולק – 50,000 שקלים חדשים;

(2) לעניין נותן שירותי תשלום שהוא בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי ובעל רישיון הנפקה – סכום העיצום הכספי שהיה מוטל על בעל רישיון כאמור בשל הפרת הוראה המנויה בסעיף 72(ב) לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים;

(3) לעניין נותן שירותי תשלום שהוא בנק הדואר – סכום העיצום הכספי שהיה מוטל על בנק הדואר בשל הפרת הוראה המנויה בסעיף 109(ב) לחוק הדואר;

(4) לעניין מוטב שהוא עוסק – סכום העיצום הכספי שהיה מוטל על העוסק בשל הפרת הוראה המנויה בסעיף 22ג(א) לחוק הגנת הצרכן;

(5) לעניין מוטב שהוא מבטח – סכום העיצום הכספי שהיה מוטל על המבטח בשל הפרת הוראה המנויה בחלק א' בתוספת השלישית לחוק הפיקוח על הביטוח;

(6) לעניין מוטב שהוא חברה מנהלת – סכום העיצום הכספי שהיה מוטל על החברה המנהלת בשל הפרת הוראה המנויה בחלק א' בתוספת הראשונה לחוק הפיקוח על קופות גמל;

(7) לעניין מוטב שהוא בעל רישיון למתן אשראי או בעל רישיון להפעלת מערכת לתיווך באשראי – סכום העיצום הכספי שהיה מוטל על בעל רישיון כאמור בשל הפרת הוראה המנויה בסעיף 72(ב) לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים.

עיצום כספי 42. (א) נותן שירותי תשלום שהוא גוף פיננסי מפוקח שהפר הוראה מההוראות לפי חוק זה כמפורט להלן, רשאי המאסדר להטיל עליו עיצום כספי, לפי הוראות פרק זה, בסכום הבסיסי:

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 42 מוצע לקבוע את רשימת הסעיפים בהצעת החוק שהפרה שלהם תגרור הטלה של עיצום כספי. בסעיפים קטנים (א) ו-(ב) מוצע לכלול רשימת הפרות של נותני שירותי תשלום, אשר בשלהן יהיה ניתן להטיל עיצום כספי בסכום הבסיסי (סעיף קטן (א) המוצע) או כפל הסכום הבסיסי (סעיף קטן (ב) המוצע). בסעיף קטן (ג) מוצע להטיל עיצום כספי, בסכום הבסיסי, על מוטבים שהם גופים מפוקחים (המנויים בסעיף קטן זה), בשל הפרת הוראות לעניין הודעה על ביטול הרשאה לחיוב או לעניין דרישה

תשלום, לא נכללה התייחסות לגביהם בהגדרה ”מאסדר” שבסעיף 1 לחוק, והיא נדרשת לצורכי הוראות פרק זה.

כמו כן, לצורכי קביעת סכום העיצום שמוצע להטיל על הגופים האמורים, מוצע להגדיר מהו ”הסכום הבסיסי” ביחס לכל גוף וגוף, הן לגבי המוטבים השונים שהוגדרו כאמור והן לגבי נותני שירותי תשלום שהם גופים פיננסיים מפוקחים. מוצע כי הסכום הבסיסי יוגדר בדרך של הפניה לסכומי העיצום הנהוגים ביחס לגופים אלה באסדרה החלה בעניינם.

- (1) לא תיעד את הסכמת הלקוח, בניגוד להוראות סעיף 2(ג);
- (2) לא נתן ללקוח הזדמנות סבירה לעיין בחוזה שירותי תשלום לפני כריתתו, בניגוד להוראות סעיף 2(ד);
- (3) לא מסר ללקוח עותק מחוזה שירותי התשלום שנכרת או עותק מתיעד הסכמתו, בניגוד להוראות סעיף 2(ד);
- (4) לא הפריד בחוזה ההתקשרות עם הלקוח בין שירותי התשלום לבין השירותים הנוספים, בניגוד להוראות סעיף 3(א);
- (5) לא הבטיח מתן גישה לחוזה שירותי התשלום ולתנאיו בהתאם להוראות סעיף 4;
- (6) לא תיעד מידע בדבר המועדים הנוגעים לקבלת הוראת תשלום ולביצוע פעולת תשלום על פיה, בניגוד להוראות סעיף 13;
- (7) ניכד עמלה או כל חיוב אחר מהכספים שלגביהם ניתנה הוראת תשלום, בניגוד להוראות סעיף 14(א), או ניכד עמלה או כל חיוב אחר מהכספים שלגביהם ניתנה דרישה מאת המוטב מכוח הרשאה לחיוב, בניגוד להוראות הסעיף האמור כפי שהוחל בסעיף 39;
- (8) לא השיב למשלם את סכום החיוב בהתאם להוראות סעיף 27(א);
- (9) לא השיב למשלם את סכום ההפרש בהתאם להוראות סעיף 28(א);
- (10) לא טיפל בבקשה למתן הרשאה לחיוב שהוגשה לו בהתאם להוראות סעיף 33;
- (11) לא הודיע למוטב על ביטול הרשאה לחיוב בהתאם להוראות סעיף 34(א), ואם נותן שירותי התשלום היה המוטב בפעולת התשלום – לא הודיע לנותן שירותי התשלום למשלם על ביטול כאמור בהתאם להוראות אותו סעיף;
- (12) הפר הוראה שנקבעה בתקנות לפי חוק זה המנויה בחלק א' לתוספת.
- (ב) נותן שירותי תשלום שהוא גוף פיננסי מפוקח שהפר הוראה מההוראות לפי חוק זה כמפורט להלן, ראשי המאסדר להטיל עליו עיצום כספי, לפי הוראות פרק זה, בסכום של כפל הסכום הבסיסי:
- (1) כרת חוזה שירותי תשלום שלא בכתב, בניגוד להוראות סעיף 2(ג);
- (2) לא זיהה את הלקוח לפני כריתת חוזה שירותי תשלום, בניגוד להוראות סעיף 2(ד);
- (3) לא גילה ללקוח פרט מהותי, בניגוד להוראות סעיפים 7(א) או 16(ג);

ד ב ר י ה ס ב ר

השני, "עוסק" לפי חוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981 (להלן – חוק הגנת הצרכן), שלא הודיע על ביטול הרשאה או דרש לבצע פעולת תשלום מכוח ההרשאה שבטלה, ואז יחולו מנגנוני העיצומים הכספיים מכוח חוק הגנת הצרכן; השלישי, בעל רישיון אחר, שמוחרג מחוק הגנת הצרכן, המפורט בסעיף 42(ג) המוצע, כדוגמת מבטח או חברת מנהלת. על אלה יחולו מנגנוני העיצומים הכספיים מכוח החקיקה הקיימת שמסדירה את פעילותם (כמו חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981, או חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (גמל), התשס"ה-2005).

לבצע פעולת תשלום מכוח הרשאה שבטלה, וזאת בשל הנזק שהעדר הודעה או דרישה כאמור עלולים לגרום למשלם. לעניין זה הצעת החוק מתייחסת לשלושה סוגים של מוטבים שעליהם מוצע להטיל עיצומים כספיים בשל ההפרה האמורה: האחד, נותן שירותי תשלום ב"כובעו" כמוטב. כך למשל, במצב שבו יש למשלם בחשבון הבנק שלו, הרשאה לחיוב לטובת חברת כרטיסי אשראי. במקרה זה יוטלו על חברת כרטיסי האשראי עיצומים כספיים מכוח סעיף 42(א)(11) המוצע, אם היא לא הודיעה לנותן שירותי התשלום על ביטול ההרשאה, או מכוח סעיף 42(ג) המוצע, אם דרשה לבצע פעולת תשלום מכוח הרשאה שבטלה;

- (4) עשה דבר העלול להטעות לקוח בעניין מהותי בעסקה למתן שירותי תשלום, בניגוד להוראות סעיף 8;
- (5) חייב את המשלם בשל פעולת תשלום לפני קבלת הוראת תשלום, בניגוד להוראות סעיף 11, או לפני קבלת דרישה מאת המוטב מכוח הרשאה לחיוב, בניגוד להוראות הסעיף האמור כפי שהוחל בסעיף 39;
- (6) לא מסר למשלם במועד קבלת הוראת התשלום מידע על המועד שבו יועברו הכספים לזכות המוטב, בניגוד להוראות סעיף 12;
- (7) לא הפסיק את הביצוע של הוראת תשלום ואת חיוב המשלם מכוחה, בניגוד להוראות סעיף 17(א);
- (8) לא תיקן פגם בביצוע פעולת תשלום שהוא אחראי לו, בהתאם להוראות סעיף 19(ה);
- (9) לא הקפיא את השימוש באמצעי תשלום לפי בקשת המשלם, בניגוד להוראות סעיף 22, או את השימוש בהרשאה לחיוב, בניגוד להוראות הסעיף האמור כפי שהוחל בסעיף 39;
- (10) לא השיב למשלם את סכום החיוב בשל פעולת תשלום במסמך חסר או את סכום ההפרש, לפי העניין, בניגוד להוראות סעיף 29(ב);
- (11) חייב את המוטב בשל סכום שהושב למשלם לפי סעיף 27 או בשל הוצאות אחרות שנגרמו לו בשל כך, בניגוד להוראות סעיף 32(א) או (ג);
- (12) ביצע פעולת תשלום מכוח הרשאה שבוטלה, בניגוד להוראות סעיף 34(ב)2, ואם נותן שירותי התשלום היה המוטב בפעולת התשלום – דרש לבצע פעולת תשלום מכוח ההרשאה שבוטלה בניגוד להוראות סעיף 34(ב)1);
- (13) לא השיב למשלם את סכום החיוב שבוטל, בניגוד להוראות סעיף 35;
- (14) לא השיב למשלם את סכום ההפרש, בניגוד להוראות סעיף 37;
- (15) מנע מהמוטב לתת הנחה למשלם בשל שימוש באמצעי תשלום מסוים, בניגוד להוראות סעיף 45;
- (16) לא מסר דיווח בהתאם להוראות סעיף 46(א) או (ב);
- (17) הפר הוראה שנקבעה בתקנות לפי חוק זה המנויה בחלק ב' לתוספת.

(ג) מוטב שהוא עוסק, מבטח, חברה מנהלת, בעל רישיון למתן אשראי או בעל רישיון להפעלת מערכת לתיווך באשראי, שלא הודיע לנותן שירותי תשלום למשלם על ביטול הרשאה לחיוב לפי סעיף 34(א), או שדרש לבצע פעולת תשלום מכוח הרשאה שבוטלה, בניגוד להוראות סעיף 34(ב)1, רשאי המאסדר להטיל עליו עיצום כספי, לפי הוראות פרק זה, בסכום הבסיסי.

43. על עיצום כספי לפי סעיף 43(א) או (ב) לגבי נותן שירותי תשלום כמפורט בפסקאות שלהלן יחולו ההוראות המפורטות לצדו:

(1) לגבי תאגיד בנקאי, תאגיד עזר וסולק – ההוראות לפי סעיפים 14ט עד 14טו לפקודת הבנקאות, בשינויים המחוייבים;

החלת מנגנון העיצום הכספי על מפרים שונים שהם נותני שירותי תשלום

ד ב ר י ה ס ב ר

בהקשר הזה על הגופים המפוקחים השונים. סעיף 43 המוצע מתייחס למנגנוני עיצומים כספיים המוסדרים בחוקי האסדרה השונים החלים על נותני שירותי תשלום, וסעיף 44 המוצע מתייחס למנגנונים המקבילים החלים על המוטבים המנויים בו.

סעיפים על פי המוצע בסעיף 42 כאמור לעיל, הטלת 43 ו-44 עיצומים כספיים על הגופים המפוקחים השונים (נותני שירותי תשלום או מוטבים, לפי העניין). תיעשה על ידי המאסדר של כל גוף וגוף בהתאם להגדרות המוצעות. בסעיפים 43 ו-44 מוצע להחיל על הטלת העיצומים הכספיים את המנגנונים השונים החלים

(2) לגבי בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי ובעל רישיון הנפקה – ההוראות לפי סעיפים 72(ד) ו-74 עד 93 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים, בשינויים המחויבים, לרבות הסמכות להמציא למפר, במקום הודעה על כוונת חיוב, הודעה על אפשרות להגיש התחייבות ועירבון;

(3) לגבי בנק הדואר – ההוראות לפי סעיפים 109ב עד 109ט1 לחוק הדואר, בשינויים המחויבים.

החלת מנגנון העיצום הכספי על מפרים שונים שהם מוטבים

44. על עיצום כספי לפי סעיף 43(ג) לגבי מוטב כמפורט בפסקאות שלהלן יחולו ההוראות המפורטות לצדו:

(1) לגבי עוסק – ההוראות לפי סעיפים 22 עד 22כז לחוק הגנת הצרכן, בשינויים המחויבים, לרבות הסמכות להמציא למפר, במקום הודעה על כוונת חיוב, התראה מינהלית או הודעה על אפשרות להגיש התחייבות ועירבון;

(2) לגבי מבטח – ההוראות לפי סעיפים 92א עד 92ו ו-92ט2 עד 92כג לחוק הפיקוח על הביטוח, בשינויים המחויבים, לרבות הסמכות להמציא למפר, במקום הודעה על כוונת חיוב, הודעה על אפשרות להגיש התחייבות;

(3) לגבי חברה מנהלת – ההוראות לפי סעיפים 44 ו-47 לחוק הפיקוח על קופות גמל, בשינויים המחויבים, לרבות הסמכות להמציא למפר, במקום הודעה על כוונת חיוב, הודעה על אפשרות להגיש התחייבות;

(4) לגבי בעל רישיון למתן אשראי ובעל רישיון להפעלת מערכת לתיווך באשראי – ההוראות לפי סעיפים 72(ד) ו-74 עד 93 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים, בשינויים המחויבים, לרבות הסמכות להמציא למפר, במקום הודעה על כוונת חיוב, הודעה על אפשרות להגיש התחייבות ועירבון.

פרק ו': שונות

45. נותן שירותי תשלום למוטב לא ימנע מהמוטב לתת הנחה למשלם בשל שימוש באמצעי תשלום מסוים.

46. (א) נותן שירותי תשלום למשלם ידווח למשלם על חיובי המשלם במסגרת פעולות תשלום, לשם הבטחת גילוי נאות וכדי לספק לו את המידע הנדרש לצורך זיהוי שימוש לרעה שנעשה באמצעי תשלום; שר המשפטים, בהסכמת שר האוצר ונגיד בנק ישראל, רשאי לקבוע הוראות לעניין דיווח לפי סעיף קטן זה ובכלל זה לעניין פרטי הדיווח, אופן הדיווח ומועדי הדיווח.

דברי הסבר

הנאות המוטלת על נותן שירותי התשלום בעניינים אלה גם במהלך חיי החוזה.

עוד מוצע להסמיך את שר המשפטים, בהסכמת שר האוצר ונגיד בנק ישראל, לקבוע הוראות שונות לעניין חובת הדיווח למשלם, כמפורט בסעיף קטן (א) המוצע; כמו כן מוצע להסמיך את שר המשפטים לקבוע הוראות לעניין חובות דיווח למוטב, מנותן שירותי התשלום למוטב (סעיף קטן (ב) המוצע), או חובות דיווח לגבי עניינים נוספים הנוגעים לפעילותם של נותני שירותי תשלום שאינם גופים פיננסיים מפקחים כנותני שירותי תשלום. יובהר כי אין בהוראות אלה כדי לגרוע מחובות הגילוי הנאות החלות על נותני שירותי תשלום מפקחים מכוח דין אחר.

סעיף 45 מוצע לקבוע כי נותן שירותי תשלום למוטב לא ימנע מהמוטב לתת הנחה למשלם בשל שימוש באמצעי תשלום מסוים. הוראה זו מוצעת על רקע שיקולים תחרותיים, ולקוחה מהוראה דומה בהוראות ה-PSD.

סעיף 46 מוצע לקבוע הוראות בעניין חובות דיווח שיחולו על נותני שירותי תשלום ללקוחותיהם. על פי המוצע, נותן שירותי תשלום למשלם ידווח למשלם על חיוביו במסגרת פעולות התשלום. זאת, כדי להבטיח גילוי נאות למשלם וכדי לאפשר לו לזהות שימוש לרעה באמצעי תשלום (סעיף קטן (א) המוצע). באופן דומה מוצע לקבוע חובת נותן שירותי תשלום למוטב, לדווח למוטב על זיכויים במסגרת פעולות תשלום (סעיף קטן (ב) המוצע). הוראות אלה נועדו להבטיח את קיומה של חובת הגילוי

(ב) נותן שירותי תשלום למוטב ידווח למוטב על זיכויי המוטב במסגרת פעולות תשלום, לשם הבטחת גילוי נאות; השר רשאי לקבוע, לגבי נותן שירותי תשלום למוטב שאינו גוף פיננסי מפקח, הוראות לעניין דיווח לפי סעיף קטן זה ובכלל זה לעניין פרטי הדיווח, אופן הדיווח ומועדי הדיווח.

(ג) בלי לגרוע מהוראות סעיפים קטנים (א) ו-(ב) רשאי השר לקבוע, לגבי נותן שירותי תשלום למשלם או נותן שירותי תשלום למוטב, שאינו גוף פיננסי מפקח, חובת דיווח לגבי עניינים נוספים הנוגעים לפעילותו כנותן שירותי תשלום.

47. תחולה על נותן שירותי תשלום שאינו תושב ישראל

ההוראות לפי חוק יחולו גם על נותן שירותי תשלום שאינו תושב ישראל כשהוא נותן שירותי תשלום ללקוח שהוא תושב ישראל; לעניין זה, "תושב ישראל" – כמפורט להלן, לפי העניין.

(1) לעניין יחיד – אזרח ישראלי או בעל רישיון לישיבת קבע או לישיבת ארעי בישראל לפי חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952¹²;

(2) לעניין תאגיד – תאגיד הרשום בישראל או שעסקיו או פעילותו בישראל.

48. סייגים לתחולה (א) הוראות חוק זה לא יחולו על אלה:

(1) שירותי תשלום הניתנים בידי בנק ישראל;

(2) שירותי תשלום הניתנים למשתתף במערכת תשלומים במסגרת פעילותו במערכת התשלומים; לעניין זה, "משתתף" ו"מערכת תשלומים" – כהגדרתם בחוק מערכות תשלומים, התשס"ח-2008¹³;

(3) פעולת תשלום הנעשית מכוח שטר כהגדרתו בפקודת השטרות¹⁴;

ד ב ר י ה ס ב ר

תשלום הניתן למשתתף במערכת תשלומים במסגרת פעילותו במערכת התשלומים – המשתתפים במערכת התשלומים הם נותני שירותי תשלום בעצמם, והפעולה במסגרת מערכת תשלומים מבוססת על כללי המערכת, כהגדרתם בחוק מערכות תשלומים, התשס"ח-2008 (להלן – חוק מערכות תשלומים). לפיכך, החלת ההגנות הצרכניות לפי החוק המוצע על שירות תשלום שניתן במסגרת פעילותו של נותן שירותי תשלום במערכת תשלומים אינה מתאימה, עלולה לפגוע בפעילותה התקינה של מערכת התשלומים ואף עשויה לסתור את כללי המערכת; (3) פעולת תשלום הנעשית מכוח שטר כהגדרתו בפקודת השטרות – הצעת החוק עוסקת באסדרה של שירותי תשלום מתקדמים ואינה עוסקת בשטרות (כמו שיקים); (4) העברת כספים מחשבון תשלום לחשבון תמורה או מחשבון תמורה לחשבון תשלום, אם החשבונות האמורים מנוהלים בידי אותו נותן שירותי תשלום בעבור אותו לקוח – מוצע להגדיר חשבון תמורה כחשבון שמיועד לתת שירות פיננסי שאינו שירות תשלום. הכוונה להחריג מהוראות החוק העברות כספים שמתרחשות מחשבון התשלום של הלקוח או אל חשבון התשלום שלו, לשם שירות פיננסי אחר שניתן לאותו לקוח, ועל ידי אותו נותן שירותי תשלום. למשל, רכישת ניירות ערך או הפקדת פיקדון. הוראות החוק לא נועדו להסדיר

סעיף 47 הסעיף המוצע שומר על העיקרון הקבוע היום בסעיף 22 לחוק כרטיס חיוב, שלפיו הוראות החוק יחולו גם על נותן שירותי תשלום שאינו תושב ישראל, כשהוא נותן שירותי תשלום ללקוח שהוא תושב ישראל. ההנחה היא כי שירותי תשלום הם שירותים גלובליים אשר לעתים ניתנים על ידי גופים הפועלים בזירה הבין-לאומית, ולכן יש חשיבות בהחלת הוראות החוק המוצע על כלל נותני שירותי התשלום, ככל שהם נותנים שירותים ללקוחות ישראליים.

סעיף 48 לסעיף קטן (א)

מוצע לקבוע סייגים לתחולת החוק, לפיהם החוק לא יחול על המפורטים להלן: (1) שירותי תשלום הניתנים בידי בנק ישראל – הצעת החוק עוסקת באסדרה של שירותי התשלום המשמשים לקוחות. הכוונה לשירותי תשלום מוכרים ושכיחים הניתנים לכלל הציבור באופן רחב ובלתי מסוים, ולא לשירותי תשלום הניתנים בידי בנק ישראל. שירותי תשלום אלה ייחודיים לבנק ישראל, ובשל אופיים המיוחד, ובהתחשב בשחקנים המעורבים בפעילות זו (לרבות משרדי ממשלה, תאגידים בנקאיים ועוד), האסדרה המוצעת במסגרת הצעת החוק, וההגנות הצרכניות שבבסיסה, אינן רלוונטיות לפעילות זו; (2) שירות

¹² ס"ח התשי"ב, עמ' 354.

¹³ ס"ח התשס"ח, עמ' 184.

¹⁴ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 2, עמ' 12.

4) העברת כספים מחשבון תשלום לחשבון תמורה או מחשבון תמורה לחשבון תשלום, אם החשבונות האמורים מנוהלים בידי אותו נותן שירותי תשלום בעבור אותו לקוח; לעניין זה, "חשבון תמורה" – חשבון המיועד למתן שירות פיננסי שאינו שירות תשלום ובכלל זה רכישה, החזקה או מכירה של ניירות ערך כהגדרתם בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968¹⁵, הפקדת פיקדונות או רכישה או מכירה של מטבע חוץ;

5) פעולת תשלום שבמסגרתה מועברים כספים בין נותני שירותי תשלום בעבור עצמם.

ב) שר המשפטים, בהסכמת שר האוצר ונגיד בנק ישראל, רשאי לקבוע, בתקנות, פטור מההוראות לפי חוק זה, כולן או חלקן, לסוגים שונים של אמצעי תשלום, פעולות תשלום, חשבונות תשלום, נותני שירותי תשלום או לקוחות, ורשאי הוא להתנות את הפטור כאמור בתנאים שיקבע.

49. שר המשפטים, בהסכמת שר האוצר ונגיד בנק ישראל, רשאי לקבוע הוראות לעניין דרך מסירת הודעות לפי חוק זה; לא נקבעו תקנות כאמור יימסרו ההודעות לפי חוק זה בדרך המקובלת בנסיבות העניין.

50. השר, בהסכמת שר האוצר ונגיד בנק ישראל, רשאי, בצו, לשנות את המועדים הקבועים שינוי מועדים בחוק זה.

51. התניה על הוראות חוק זה שאינה לטובת לקוח – בטלה, אלא אם כן הותרה לפי איסור התניה הוראות חוק זה.

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף הסמכה כאמור שיאפשר גמישות בהחלת הוראות החוק בהקשרים שונים והתפתחות טבעית ותחרותית של אמצעי תשלום חדישים.

סעיף 49 מוצע להסמיך את שר המשפטים, בהסכמת שר האוצר ונגיד בנק ישראל, לקבוע הוראות לעניין מסירת הודעות לפי חוק זה. כמו כן מוצע לקבוע כי אם לא נקבעו הוראות כאמור, יימסרו ההודעות בדרך מקובלת בנסיבות העניין. זאת בדומה לסעיף 13(ב) לחוק כרטיסי חיוב.

סעיף 50 לאורך הצעת החוק קבועים מועדים שונים. כך למשל, המועד לסיום חוזה שירותי תשלום; המועד להשבת כספים בעקבות הודעה על שימוש לרעה; המועד לשליחת תשובה לבקשה להרשאה לחיוב, ועוד. מוצע להסמיך את שר המשפטים, בהסכמת שר האוצר ונגיד בנק ישראל, לשנות בצו את המועדים הקבועים בחוק זה, מתוך הנחה שיתכן שהניסיון ביישום ההוראות יציף צורך בשינויים כאמור מעת לעת, והסמכה זו נועדה לאפשר מענה מהיר וגמיש יותר לצורכי השעה, לעומת תיקון החוק בהקשר הזה.

סעיף 51 בדומה לקבוע בסעיף 14 לחוק כרטיסי חיוב, מוצע לקבוע כי התניה על הוראות חוק זה שאינה לטובת לקוח – בטלה, אלא אם כן הותרה לפי הוראות החוק.

העברות כספים מסוג זה; 5) פעולת תשלום שבמסגרתה מועברים כספים בין נותני שירותי תשלום בעבור עצמם – במסגרת התחשבוניות בין נותני שירותי התשלום מועברים כספים. הוראות החוק לא נועדו להסדיר העברות כספים של נותני שירותי התשלום בינם לבין עצמם.

לסעיף קטן ב)

מוצע, בדומה לסעיף 20 לחוק כרטיסי חיוב, להסמיך את שר המשפטים, בהסכמת שר האוצר ונגיד בנק ישראל, לקבוע בתקנות פטור מההוראות לפי חוק זה, כולן או חלקן, לסוגים של אמצעי תשלום, פעולות תשלום, חשבונות תשלום, נותני שירותי תשלום או לקוחות, ורשאי הוא להתנות את הפטור כאמור בתנאים שיקבע. ההגדרות המוצעות בהצעת החוק הן הגדרות מרחיבות, שנועדו להחיל את הוראות החוק באופן אחיד על כלל אמצעי התשלום המתקדמים, לרבות אלה שעוד יתפתחו טכנולוגית בעתיד. עם זאת, ההנחה היא שיש שונות בין אמצעי תשלום שונים, חשבונות תשלום שונים ועוד, שלעתים מצדיקה קביעת הוראות שונות. כך למשל, יתכן שחלק מהוראות החוק אינן מתאימות לאמצעי תשלום שהוא נטען, ניתן לשימוש חד-פעמי, וזאת עד לסכום מסוים. במצב דברים זה, ייתכן שדרך כריתת החוזה תהיה שונה (לרוב אמצעי תשלום מסוג זה אינו מוזהה). ייתכן שהסדרי האחריות לרעה לא צריכים לחול או צריכים לחול בשינויים מסוימים. מכיוון שלא ניתן לחוות מראש צרכים מסוג זה, מוצע לקבוע

¹⁵ ס"ח התשכ"ח, עמ' 234

- שמירת דינים 52. חוק זה בא להוסיף על זכויות הלקוח ועל חובותיו של נותן שירותי תשלום על פי כל דין ולא לגרוע מהן.
- סמכויות הנתונות למאסדר 53. (א) אין בהוראות חוק זה כדי לגרוע מסמכויות מאסדר לקבוע הוראות מאסדר גם בעניינים לפי חוק זה, בכפוף להוראות לפי חוק זה. (ב) קבע השר תקנות לפי חוק זה בעניין מסוים, החלות גם על גוף פיננסי מפקח, רשאי המאסדר, בהוראות המאסדר, לקבוע הוראות מפורטות באותו עניין.
- ביצוע ותקנות 54. (א) שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, בהסכמת שר האוצר ונגיד בנק ישראל, להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו, ובכלל זה, לעניין אופן העמדת אמצעי תשלום לרשות המשלם, בידי נותן שירותי תשלום למשלם. (ב) בתקנות לפי חוק זה רשאי השר לקבוע הוראות שונות לסוגים שונים של אמצעי תשלום, פעולות תשלום, חשבונות תשלום, נותני שירותי תשלום או לקוחות.

פרק י"א: תיקונים עקיפים

- ביטול חוק כרטיסי חיוב 55. חוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986¹⁶ – בטל.
- תיקון חוק בתי דין דתיים (כפיית ציות ודרכי דיון), התשט"ז-1956¹⁷, בסעיף 4א(א)(1), במקום "לרבות חשבון בנק והזכות להשתמש בכרטיס חיוב" יבוא "לרבות חשבון תשלום והזכות להשתמש באמצעי תשלום, כהגדרתם בחוק שירותי תשלום, התשע"ח-2018".

ד ב ר י ה ס ב ר

הנוגע לביצועו, ובכלל זה, לעניין אופן העמדת אמצעי תשלום לרשות המשלם, בידי נותן שירותי תשלום למשלם. כמו כן, מוצע לקבוע כי בתקנות כאמור יהיה שר המשפטים רשאי לקבוע הוראות שונות לגבי סוגים שונים של נותני שירותי תשלום, לקוחות, אמצעי תשלום או פעולות תשלום. הגמישות המוצעת נדרשת לאור ההבנה שיש שונות בין נותני שירותי תשלום שונים, אמצעי תשלום שונים או פעולות תשלום שונות. גם לעניין הלקוחות, יכולה להיות הבחנה כמו למשל הבחנה בין לקוח עסקי ללקוח צרכני.

55 סעיף החוק המוצע יחליף את ההסדר הקבוע היום בחוק כרטיסי חיוב, ולפיכך מוצע לבטל את חוק כרטיסי חיוב. נוסח חוק כרטיסי חיוב הקיים כנוסחו ערב פרסומה של הצעת חוק זו מובא בנספח לדברי ההסבר.

56 סעיף 4א(1) לחוק בתי דין דתיים (כפיית ציות ודרכי דיון), התשט"ז-1956, עוסק בסמכות בית הדין לרדת לנכסי נתבע שנמלט מתביעת גירושין. לבית הדין סמכות לתפוס כל נכס מנכסי הנתבע, לרבות חשבון בנק או הזכות להשתמש בכרטיס חיוב. מוצע להרחיב את סמכות בית הדין לחשבון תשלום ולאמצעי תשלום, כדי לאפשר לבית הדין להשתמש בכלים אפקטיביים גם בעולם התשלומים המודרני.

52 סעיף כיוון שחלק מנותני שירותי התשלום הם גופים מפקחים שקבועות לגביהם ולגבי הפעילות הפיננסית שלהם כבר היום הוראות שונות, וכן לאור האסדרה הצרכנית הקיימת כיום בהקשר של לקוחות (משלמים או מוטבים, לפי העניין), מוצע להבהיר כי ההוראות הקבועות בחוק המוצע באות להוסיף על זכויות הלקוח, ועל חובות נותני שירותי התשלום, ולא לגרוע מהן.

53 סעיף מוצע להבהיר את היחס בין הוראות החוק והסמכויות הנתונות לשר, לבין הסמכויות הקיימות למאסדרים השונים, בחוקים השונים. כך למשל, למפקח על הבנקים, למפקח על נותני שירותים פיננסיים ולמפקח על ענייני השירותים הכספיים יש סמכות כללית לקבוע הוראות מאסדר כדי להבטיח שמירה על עניינם של לקוחות. סעיף קטן (א) נועד להבהיר כי אין בהוראות החוק כדי לגרוע מסמכויות אלה (ואחרות) הנתונות להם לפי דין, לקבוע הוראות מאסדר גם בעניינים המוסדרים בחוק זה. עם זאת מובהר שסמכויות אלה כפופות להוראות החוק במובן זה שהן אינן יכולות לסתור אותן. סעיף קטן (ב) המוצע קובע כי אם קבע השר תקנות לפי חוק זה בעניין מסוים, החלות גם על גוף פיננסי מפקח, המאסדר רשאי לקבוע בהוראות מאסדר הוראות מפורטות באותו עניין.

54 סעיף 54 המוצע קובע כי השר הממונה על חוק זה הוא שר המשפטים, וכי הוא רשאי בהסכמת שר האוצר ונגיד בנק ישראל, להתקין תקנות בכל עניין

¹⁶ ס"ח התשמ"ו, עמ' 187; התשע"ה, עמ' 111.

¹⁷ ס"ח התשט"ז, עמ' 40; התשע"ו, עמ' 891.

(1) בסעיף 1 –

(א) בהגדרה "כרטיס חיוב" ו"כרטיס תשלום", במקום "כהגדרתם בחוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986" יבוא "כהגדרתם בסעיף 110 לחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981";

(ב) בהגדרה "כרטיס חיוב מיידני", לפני "לוחית או חפץ" יבוא "אמצעי תשלום כהגדרתו בחוק שירותי תשלום, התשע"ח-2018 שהוא";

(2) בסעיף 66א(4)(א), במקום "כדין סיום חוזה כרטיס החיוב בהודעת החייב" יבוא "כדין סיום חוזה שירותי התשלום, כהגדרתו בחוק שירותי תשלום, התשע"ח-2018, לעניין הנפקת כרטיס החיוב, בהודעת החייב" ובסופה יבוא "על אף הוראות סעיף 6א(1) לחוק האמור";

(3) בסעיף 69ד(א)(3), במקום הסיפה החל במילים "לעניין זה" יבוא "לעניין זה יחולו הוראות סעיף 66א(4)(א)".

58. בחוק מימון מפלגות, התשל"ג-1973¹⁹, בסעיף 9(ב1), במקום "על תרומה בכרטיס חיוב שניתנה לפי חוק זה" יבוא "על תרומה באמצעי תשלום כהגדרתו בחוק שירותי תשלום, התשע"ח-2018, שניתנה לפי חוק זה".

ד ב ר י ה ס ב ר

ההגדרות הנוגעות לכרטיס חיוב בחוקים האמורים הפנו להגדרות הקבועות בחוק כרטיסי חיוב. לפיכך מוצע לתקן ולהפנות להגדרות של כרטיס חיוב בחוק הבנקאות (רישוי) (אשר כפי שיפורט בהמשך, מוצע לתקנו באופן שיכלול התייחסות למונחים האלה). עוד מוצע לערוך את ההתאמות הנדרשות לעניין הסעיפים שקובעים כי דין ההגבלה כדין סיום החוזה, ולהפנות לסעיף הרלוונטי בהצעת החוק העוסק בסיום חוזה. עם זאת, כיוון שחוקים אלה קובעים כי יראו במועד ההודעה על ההגבלה כמועד סיום החוזה, מוצע שלא לשנות את הדין הקיים, ולהבהיר שזאת על אף הוראות סעיף 6א(1) לחוק חוזה שירותי תשלום המוצע, הקובע מועד שונה לסיום החוזה.

סעיפים 28כג(ד) לחוק המפלגות, התשנ"ב-1992
58, 63 (להלן – חוק המפלגות), מעניק סמכות למבקר המדינה, לדרוש פרטי זיהוי שונים הנוגעים לתרומה שניתנה למועמד בכרטיס חיוב, במסגרת ביקורת מערכת חשבונות של מועמד. התיקון המוצע בסעיף 63 מבקש להתאים את הסמכות כך שתחול גם ביחס לתרומה שניתנה באמצעי תשלום. בהתאם, מוצע לתקן את הוראות הסעיף ואת ההגדרות הקבועות בו הנוגעות לכרטיסי חיוב, ולהתאימן למינוחים ולהגדרות המוצעות בהצעת חוק שירותי תשלום. עוד מוצע לתקן את סעיף 24א(ד)(3) לחוק האמור, המחיל את הוראות סעיף 28כג(ד) על אדם שמסר הודעה על התמודדות בבחירות לכנסת לפני שנרשם כחבר מפלגה בתקופת ההסדר, כהגדרתה באותו חוק.

באותו אופן מוצע בסעיפים 58 ו-64 לתקן את סעיף 9(ב1) לחוק מימון מפלגות, התשל"ג-1973, ואת סעיף 21(ד) לחוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות), התשנ"ג-1993.

סעיפים מוצע לתקן את סעיפים 1, 66א(4) ו-69ד(א)(3) 57, 65 לחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967 ו-76 (להלן – חוק ההוצאה לפועל). סעיף 7א(ג)(4) לחוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, התשנ"ה-1995 (להלן – חוק המרכז לגביית קנסות), וסעיף 142(4) לחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי. סעיפים אלה עוסקים בהגבלות המוטלות על חייבים שמצויים בהליכים תחת החוקים האמורים, לעניין שימוש בכרטיס חיוב. אף שהצעת החוק חלה על כלל אמצעי התשלום, מוצע שלא להרחיב את הוראות החוקים האמורים, ולהותיר את תחולתם על כרטיסי חיוב בלבד. אמצעי התשלום כוללים מנעד רחב מאוד של פעילויות תשלום שלא בהכרח ניתן להטיל לגביהם הגבלה כיום. במובן זה מוצע לשמר את הדין הקיים ולאפשר לגופים המוסמכים להטיל מגבלות רק ביחס לכרטיס חיוב, בהתאם לסמכות הקיימת להם היום. ייתכן כי בהמשך עם ההתפתחות בעולם התשלומים המודרני, שכיחות השימוש באמצעי תשלום מסוג כרטיסי חיוב תרד, ויהיה צורך לחשוב על התאמה של סעיפים אלה לאמצעי תשלום מקבילים. לאור האמור, ולנוכח ביטולו המוצע של חוק כרטיסי חיוב, מוצע לתקן את הסעיפים האמורים באופן שישקף את המצב המשפטי הקיים גם לאחר ביטול החוק האמור. יצוין כי חוק ההוצאה לפועל וחוק המרכז לגביית קנסות תוקנו במסגרת החוק לצמצום השימוש במומון, התשע"ח-2018 (להלן – החוק לצמצום השימוש במומון), אשר פורסם ביום כ' בניסן התשע"ח (18 במרס 2018) ותחילתו הצפויה ביום כ"ט בטבת התשע"ט (1 בינואר 2019). התיקונים המוצעים כאן הם ביחס לנוסח הסעיפים כפי שיהיו ביום התחילה (כלומר, כוללים את התיקונים שנעשו בחוק לצמצום השימוש במומון).

¹⁸ ס"ח התשכ"ז, עמ' 116; התשע"ח עמ' 687.¹⁹ ס"ח התשל"ג, עמ' 52; התשע"ח, עמ' 710.

(1) בסעיף 11ב(א) –

(א) לפני ההגדרה "בנק בעל היקף פעילות רחב" יבוא:

"אמצעי תשלום" – כהגדרתו בחוק שירותי תשלום, התשע"ח-2018;

(ב) במקום ההגדרה "'חווה כרטיס אשראי'", "חווה כרטיס חיוב", "כרטיס אשראי" ו"כרטיס חיוב" יבוא:

"חווה כרטיס אשראי" – חווה בין לקוח לבין מנפיק, שלפיו מתחייב הלקוח לשלם למנפיק את תמורת הנכסים שנרכשו מספק באמצעות כרטיס האשראי, והמנפיק מתחייב כלפי הלקוח לשלם את התמורה לספק; התשלום של הלקוח למנפיק יכול שיהיה בדרך של חיוב חשבונו של הלקוח בתאגיד בנקאי או בכל דרך אחרת;

"חווה כרטיס חיוב" – חווה בין לקוח לבין מנפיק לשימוש בכרטיס חיוב;

"כרטיס אשראי" – אמצעי תשלום שהוא לוחית או חפץ אחר לשימוש חוזר המיועדים לרכישת נכסים מאת ספק ללא תשלום מיידי של התמורה;

"כרטיס בנק" – אמצעי תשלום שהוא לוחית או חפץ אחר לשימוש חוזר המיועדים למשיכת כסף באמצעות מכשירי בנק ממוכנים או לרכישת נכסים בדרך של חיוב חשבונו של לקוח בתאגיד בנקאי וזיכוי אדם אחר על ידי שימוש בכרטיס במכשיר המיועד לכך במקום עסקו של הספק;

"כרטיס חיוב" – כרטיס אשראי, כרטיס בנק או כרטיס תשלום;

"כרטיס תשלום" – אמצעי תשלום שהוא לוחית או חפץ אחר לשימוש חוזר המיועדים לרכישת נכסים מאת הספק, שניתן לצבור בהם ערך כספי בדרך של טעינה חוזרת, למעט לוחית או חפץ כאמור הניתנים לטעינה בכסף מזומן בלבד כאשר לא ניתן באמצעותם לחייב את חשבון הלקוח;

"לקוח" – מי שכרטיס חיוב הונפק לשימוש;

"מנפיק" – מי שעוסק בהנפקה של כרטיסי חיוב;

"נכס" – מקרקעין, מיטלטלין, כסף, שירותים או זכויות;

ד ב ר י ה ס ב ר

שירותי תשלום. ככל שיידרש, יובא תיקון מוצע כאמור בהמשך.

כמו כן, בחוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017 (להלן – החוק להגברת התחרות), תוקן חוק הבנקאות (רישוי) ונוספה לו הוראת סעיף 11 לעניין הגבלות החלות על בנק בעל היקף פעילות רחב. תיקון זה נעשה על רקע עולם התשלומים הקיים וביחס לחברות כרטיסי החיוב ולמבנה שוק הבנקאות אשר היה קיים ערב חקיקתו של החוק להגברת התחרות. לענין זה, ר' המלצות הוועדה להגברת התחרות בשירותים בנקאיים ופיננסיים ואת דברי ההסבר להצעת החוק להגברת התחרות. גם בענין זה מוצע לשמר את הדין שחל ערב התיקון המוצע ואת תכליותיו והאיוונים שנעשו במסגרתו.

סעיפים אלה מחילים את הוראות סעיף 28(בגד) לחוק המפלגות גם על תרומה בכרטיס חיוב שניתנה לפי חוקים אלה. מוצע להתאים את נוסח הסעיפים כך שיחול על תרומה בכל אמצעי תשלום שניתנה לפי החוקים האמורים.

סעיף 59 בפרק ד' לחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981 (להלן – חוק הבנקאות (רישוי)), נקבע הסדר המחייב אדם העוסק בסליקה של עסקאות בכרטיסי חיוב (כהגדרתה שם) לקבל רישיון. במסגרת ההסדר האמור הוגדרו מינוחים ולוונטיים בדרך של הפניה לחוק כרטיסי חיוב. כעת, משמוצע לבטל את חוק כרטיסי חיוב, יש לבצע תיקונים והתאמות בפרק האמור בחוק הבנקאות (רישוי), אשר נועדו לשמר את הדין כפי שחל ערב התיקון המוצע. יצוין כי בימים אלה מתקיימים דיונים בין-משרדיים באשר לצורך בתיקון פרק ד' האמור לאור הצעת החוק בעניין

²⁰ ס"ח התשמ"א, עמ' 252; התשע"ז, עמ' 695.

"ספק" – מי שמוכר נכס דרך עיסוק;

"עסקה" – עסקה בין לקוח לבין ספק למכירת נכס;

(ג) בהגדרה "סולק", "סליקה" ו"ספק", במקום "סליקה" ו"ספק" יבוא ו"סליקה";

(2) בסעיף 36ט –

(א) בהגדרה "חווה כרטיס חיוב", "לקוח", "מנפיק", "נכס", "ספק" ו"עסקה", במקום "כמשמעותם בחוק כרטיסי חיוב" יבוא "כהגדרתם בסעיף 11ב";

(ב) בהגדרה "כרטיס חיוב", במקום "כהגדרתו בחוק כרטיסי חיוב" יבוא "כהגדרתו בסעיף 11ב".

תיקון חוק הגנת הצרכן

60. בחוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981 –

(1) בסעיף 1 –

(א) אחרי ההגדרה "הממונה" יבוא:

"הרשאה לחיוב" – כהגדרתה בחוק שירותי תשלום;

(ב) אחרי ההגדרה "חוק זה" יבוא:

"חוק שירותי תשלום" – חוק שירותי תשלום, התשע"ח-2018;

(2) בסעיף 13א(ב), המילים "חשבון או לפי הרשאה לחיוב כרטיס אשראי כהגדרתו בסעיף 14ב(ב)" – יימחקו;

(3) בסעיף 13ב(א), המילים "חשבון או לפי הרשאה לחיוב כרטיס אשראי כהגדרתו בסעיף 14ב(ב)" – יימחקו;

(4) בסעיף 13ד(א), המילים "חשבון או לפי הרשאה לחיוב כרטיס אשראי כהגדרתו בסעיף 14ב(ב)" – יימחקו;

ד ב ר י ה ס ב ר

העסקה משודרת למנפיק באמצעות מוכר יחידות הנופש, ההוראה קובעת מעין מנגנון הגנה ללקוח שלפיה המנפיק לא יחייבו אלא לאחר שחלפה התקופה הנקובה בסעיף וכן צריך להפקיד בידי את המסמך המעיד על העסקה.

מוצע לערוך את ההתאמות הנדרשות בנוסח הסעיף, בהתאם לחוק שירותי תשלום המוצע, כתחליף להוראה הניתנת באמצעות כרטיס אשראי מוצע להתייחס להוראת תשלום שניתנה באמצעות המוטב, שכן אלה המצבים שאליהם נועדה ההוראה להתייחס בעת קביעת דרישת ההמתנה בתקפה הנקובה ודרישת המסמך המעיד על העסקה. כמו כן, מוצע להתאים את שאר המונחים המוזכרים בסעיף למונחים המוצעים בהצעת החוק.

לבסוף, מוצע לתקן את סעיף 39 לחוק הגנת הצרכן, כך שיוחג מתחולת החוק גם נותן שירותי תשלום. החוק המוצע קובע לנותן שירותי תשלום הוראות ספציפיות ומותאמות לפעילות הפיננסית שהוא מבצע, מרביתן הוראות צרכניות. לאור האמור, מוצע שלא להחיל עליו כפל דינים לעניין זה העלול ליצור סרבול וחוסר בהירות.

סעיף 60 מוצע להוסיף לסעיף 1 לחוק הגנת הצרכן את ההגדרות הנדרשות לפי הצעת החוק, המוזכרות בהמשכו. כמו כן, מוצע לתקן את הוראות סעיפים 13א, 13ב, 13ד ו"13ח(ג) המתייחסות ל"הרשאה לחיוב חשבון" או ל"הרשאה לחיוב כרטיס אשראי", לפי העניין, ולהתאימן לשימוש במונח "הרשאה לחיוב", הכולל את שני ההיבטים האלה והל ביחס להרשאה לחיוב בכל אמצעי תשלום, כהגדרת מונחים אלה בחוק שירותי תשלום המוצע.

סעיף 14ב לחוק הגנת הצרכן עוסק בתשלום בכרטיס אשראי בעסקת רכישה של יחידת נופש. בעבר הועלו טענות שונות לעניין דרך השיוק של עסקאות בעניין יחידות נופש ואפשרויות הביטול של עסקאות אלה. לאור האמור נקבעו הוראות מיוחדות לעניין יחידות הנופש. אחת ההוראות, הקבועה בסעיף 14ב, היא כי כאשר התשלום נעשה באמצעות כרטיס אשראי, מנפיק הכרטיס לא יחייב את הלקוח בסכום החיוב לפני שחלפו 30 ימים לפחות מהמועד שבו הופקד בידי מסמך המעיד על העסקה בין הלקוח לבין הספק. כיוון שהלקוח לא נותן את הסכמתו לביצוע החיוב למנפיק כרטיס האשראי שלו במישרין, אלא

²¹ ס"ח התשמ"א, עמ' 248; התשע"ח, עמ' 126.

(5) בסעיף 113 –

(א) בסעיף קטן (א), ההגדרה "כרטיס אשראי" – תימחק;

(ב) בסעיף קטן (ג) –

(1) בפסקה (1), המילים "חשבון בכרטיס אשראי" – יימחקו;

(2) פסקה (2) – תימחק;

(6) בסעיף 114 –

(א) בסעיף קטן (א), במקום "באמצעות כרטיס אשראי" יבוא "בדרך של מתן הוראת תשלום באמצעות המוטב", במקום "מנפיק הכרטיס את הלקוח" יבוא "מנפיק אמצעי התשלום את המשלם", במקום "מסמך המעיד על העסקה בין הלקוח לבין הספק" יבוא "מסמך המעיד על פעולת התשלום שבוצעה בשל אותה הוראת תשלום" ובמקום "הודיע הלקוח" יבוא "הודיע המשלם";

(ב) במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) בסעיף זה –

"אמצעי תשלום", "הוראת תשלום", "הנפקה", "מוטב" "משלם" ו"שירותי תשלום למשלם" – כהגדרתם בחוק שירותי תשלום;

"מנפיק", של אמצעי תשלום – נותן שירותי התשלום למשלם שהנפיק את אמצעי התשלום;

"מסמך המעיד על פעולת תשלום" – מסמך כאמור בפסקאות (1) או (2) להגדרה "פעולת תשלום במסמך חסר" שבסעיף 29(א) לחוק שירותי תשלום";

(7) בסעיף 39, בסופו יבוא:

"(4) נותן שירותי תשלום כהגדרתו בחוק שירותי תשלום, התשע"ח-2018.

61. בחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981²² –

(1) בסעיף 1 –

(א) לפני ההגדרה "גוף פיננסי" יבוא:

"אמצעי תשלום" – כהגדרתו בחוק שירותי תשלום, התשע"ח-2018";

(ב) ההגדרה "חוק כרטיסי חיוב" – תימחק;

(ג) בהגדרה "כרטיס חיוב" ו"מנפיק", במקום "כמשמעותם בחוק כרטיסי חיוב" יבוא "כהגדרתם בסעיף 11ב לחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981";

ד ב ר י ה ס ב ר

בהתאם. מוצע להפנות להגדרות הקבועות בסעיף 11ב לחוק הבנקאות (רישוי), אשר במסגרתו הוגדרו מינוחים אלה. כמו כן, מוצע להוסיף לחוק את ההגדרה של "אמצעי תשלום" לפי החוק המוצע;

סעיף 61 מוצעים כמה תיקונים בחוק הבנקאות (שירות ללקוח). כמפורט להלן

לפסקה (1)

הוגדרו כמה מינוחים בדרך של הפניה לחוק כרטיסי חיוב, ומשמוצע לבטלו יש לתקן את ההגדרות האמורות

²² ס"ח התשמ"א, עמ' 258; התשע"ח, עמ' 454.

- (2) בסעיף 1א5(א), בהגדרה "הלוואה", במקום "או באמצעות כרטיס חיוב כהגדרתו בחוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986" יבוא "או באמצעות אמצעי תשלום";
- (3) בסעיף 5ב(א)2, במקום "בכרטיס החיוב" יבוא "באמצעי התשלום" והסיפה החל במילים "בפסקה זו, כרטיס חיוב" – תימחק;
- (4) בסעיף 7א(א), בהגדרה "כרטיס חיוב", "סולק", "ספק" ו"עסקה", המילים "כרטיס חיוב" – יימחקו, ובמקום "36ט" יבוא "11ב";
- (5) בסעיף 7ב(א), בהגדרה "ספק", במקום "כמשמעותו בחוק כרטיסי חיוב" יבוא "כהגדרתו בסעיף 11ב לחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981".

תיקון חוק סדר
הדין הפלילי

62. בחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982²⁵, בתוספת ראשונה א', בחלק ב', בפרט (21), במקום "בכרטיס חיוב לפי סעיף 17 סיפה לחוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986" יבוא "באמצעי תשלום, בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 40ג) לחוק שירותי תשלום, התשע"ח-2018".

תיקון חוק
המפלגות

63. בחוק המפלגות, התשנ"ב-1992²⁴ –
- (1) בסעיף 24א(ד)3, בפסקת משנה (1), במקום "בכרטיס חיוב" יבוא "באמצעי תשלום";
- (2) בסעיף 28כג(ד) –
- (א) בפסקה (1), במקום "בכרטיס חיוב" יבוא "באמצעי תשלום", במקום "ממנפיק" יבוא "מנותן שירותי התשלום למשלם", במקום "בעל הכרטיס" יבוא "בעל אמצעי התשלום" ובמקום "באמצעות כרטיס החיוב כאמור" יבוא "באמצעות אמצעי התשלום כאמור";

ד ב ר י ה ס ב ר

מוצע לשמר את הדין הקיים ולהחיל את הסעיף רק לגבי כרטיסי חיוב, וזאת, בין השאר, משום שכיום לא מוכר שוק מפותח של ניכיון בעסקאות באמצעי תשלום אחרים, ולכן לא ברור שההסדר הקבוע בסעיף אכן מתאים לחול ביחס לניכיון עסקאות בכל אמצעי תשלום. לאור האמור מוצע לתקן רק את ההפניה הקבועה בהגדרות הקבועות בסעיף, להפניה לסעיף 11ב לחוק הבנקאות (רישוי);

לפסקה (5)

סעיף 7ב קובע איסור לסירוב בלתי סביר להתקשרות סולק עם מאגד או למניעת התקשרות בין מאגד לספק. מדובר בתיקון חקיקה שחוקק במסגרת החוק להגברת התחרות. בהתאם לאמור לעיל, מוצע להותיר את ההוראה רק ביחס לכרטיס חיוב. לאור זאת, מוצע לתקן רק את ההפניה הקבועה בסעיף להפניה לסעיף 11ב לחוק הבנקאות (רישוי).

סעיף 62 מוצע לתקן את חוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, ולעדכן את ההפניה הקבועה בו לעבירה המנויה בסעיף 17 סיפה לחוק כרטיסי חיוב, בהתאם להוראות העונשין המוצעות בהצעת החוק. מדובר בעבירה שעניינה הונאה בכרטיס חיוב בנסיבות מחמירות, ומשכך מוצע לעדכן את ההפניה למיקומה בחוק שירותי תשלום המוצע.

לפסקה (2)

מוצע לתקן את סעיף 1א5 לחוק הבנקאות (שירות ללקוח). סעיף זה מסדיר את החובה של תאגיד בנקאי להודיע ללקוח על העמדה לפירעון מידי של הלוואה או נקיטת הליך משפטי בשל אי-עמידה בתנאי הלוואה. ההגדרה "הלוואה" מחריגה פעולות שעניינן משיכות כספים ממסגרת אשראי בחשבון עו"ש וכן ממסגרת אשראי בכרטיס חיוב. מוצע להתאים את הוראות הסעיף כך שהחריגה תחול ביחס למסגרת אשראי באמצעי תשלום במובנו הרחב, ולא רק ביחס לכרטיס חיוב, שכן אין הצדקה להבחין בין אמצעי התשלום השונים לעניין זה;

לפסקה (3)

מוצע לתקן את סעיף 5ב(א) לחוק הבנקאות (שירות ללקוח). סעיף זה עוסק במעבר של לקוח בין תאגידים בנקאיים. במטרה לפשט ולייעל את הליך המעבר, הסעיף מאפשר ללקוח לאשר לבנק הקולט לנהל בעבורו את כל ההליכים הקשורים במעבר, ובכלל זה לסייע לו בהעברת החיובים העתידיים בכרטיס החיוב של הלקוח. מוצע לתקן את הוראת הסעיף כך שהאפשרות לסייע ללקוח להעביר חיובים עתידיים תחול ביחס לכלל אמצעי תשלום;

לפסקה (4)

מוצע לתקן את סעיף 7א לחוק הבנקאות (שירות ללקוח). סעיף 7א מסדיר ניכיון בעסקאות כרטיסי חיוב.

²⁵ ס"ח התשמ"ב, עמ' 43; התשע"ח, עמ' 192.

²⁴ ס"ח התשנ"ב, עמ' 190; התשע"ח, עמ' 98.

(ב) בפסקה (2), במקום "את מספר כרטיס החיוב" יבוא "את המספר או פרט מזהה אחר של אמצעי התשלום", במקום "בעל הכרטיס" יבוא "בעל אמצעי התשלום" ובמקום "מנפיק" יבוא "נותן שירותי תשלום למשלם";
(ג) בפסקה (3) –

(1) לפני ההגדרה "בעל חשבון" יבוא:

"אמצעי תשלום" ו"שירותי תשלום למשלם" – כהגדרתם בחוק שירותי תשלום, התשע"ח-2018";

(2) ההגדרה "כרטיס חיוב" – תימחק;

(3) בהגדרה "מורשה חתימה", במקום "כרטיס חיוב" יבוא "אמצעי תשלום".

64. תיקון חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) התשנ"ג-1993²⁵, בסעיף 21(ד1), במקום "על תרומה בכרטיס חיוב שניתנה לפי חוק זה" יבוא "על תרומה באמצעי תשלום כהגדרתו בחוק שירותי תשלום, התשע"ח-2018, שניתנה לפי חוק זה".

65. תיקון חוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות תיקון חוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות משנה (א), במקום "כהגדרתו בחוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986" יבוא "כהגדרתו בחוק ההוצאה לפועל", במקום "כדין סיום חוזה כרטיס החיוב בהודעת החייב" יבוא "כדין סיום חוזה שירותי התשלום, כהגדרתו בחוק שירותי תשלום, התשע"ח-2018, לענין הנפקת כרטיס החיוב, בהודעת החייב" ובסופה יבוא "על אף הוראות סעיף 6(א)(1) לחוק האמור".

66. תיקון חוק כבישי אגרה (מנהרות הכרמל), התשנ"ה-1995²⁷, בסעיף 7(ב) –

(1) בפסקה (1), במקום "באמצעות כרטיס חיוב, כהגדרתו בחוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986" יבוא "באמצעות אמצעי תשלום או הרשאה לחיוב, כהגדרתם בחוק שירותי תשלום, התשע"ח-2018";
(2) פסקה (2) – תימחק.

67. תיקון חוק נתיבים מהירים בחוק נתיבים מהירים, התש"ס-2000²⁸, בסעיף 3(ב)2), במקום "באמצעות כרטיס חיוב, כהגדרתו בחוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986, או באמצעות הוראת קבע בבנק" יבוא "באמצעות אמצעי תשלום או הרשאה לחיוב כהגדרתם בחוק שירותי תשלום, התשע"ח-2018".

ד ב ר י ה ס ב ר

ובין השאר באמצעות כרטיס חיוב או בהוראת קבע בבנק. מוצע להתאים את ההוראה לאפשרויות לפי הצעת החוק כך שיתאפשר ללקוח להסדיר את החיובים באמצעות כל אמצעי תשלום או בהרשאה לחיוב. בהתאם, מוצע למחוק את ההתייחסות הספציפית להסדרת התשלומים בהוראת קבע בבנק, בהיותה כלולה בהגדרה "אמצעי תשלום".

סעיפים מוצע לתקן את סעיף 7(ב) לחוק כבישי אגרה 66 ו-67 (מנהרות כרמל), התשנ"ה-1995, ואת סעיף 3(ב)2) לחוק נתיבים מהירים, התש"ס-2000. סעיפים אלה מתייחסים להסכם השימוש שבו מתקשר לקוח המבקש להסדיר מראש את אופן חיובו באגרה ובחיובים לפי חוקים אלה, עם בעל הזיכיון. הסעיפים האמורים קובעים את הדרכים השונות שבהן יהיה ניתן לחייב את הלקוח,

²⁵ ס"ח התשנ"ג, עמ' 146; התשע"ז, עמ' 316.

²⁶ ס"ח התשנ"ה עמ' 170; התשע"ח עמ' 439.

²⁷ ס"ח התשנ"ה, עמ' 493; התשס"ט, עמ' 199.

²⁸ ס"ח התש"ס, עמ' 199; התשס"ו, עמ' 26.

68. בחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000²⁹, בתוספת הראשונה, בפרט (13), במקום "עבירות לפי סעיפים 16, 17 ו-18 לחוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986" יבוא "עבירות לפי סעיף 40(ב) ו-(ג) לחוק שירותי תשלום, התשע"ח-2018";
69. בחוק שירות נתוני אשראי, התשס"ב-2002³⁰ –
- (1) בסעיף 1 –
- (א) במקום ההגדרה "מנפיק כרטיס חיוב" יבוא:
- "מנפיק אמצעי תשלום" – תאגיד עזר כהגדרתו בחוק הבנקאות (רישוי), הנותן שירות של הנפקה של אמצעי תשלום. כהגדרתם בחוק שירותי תשלום, התשע"ח-2018";
- (ב) בהגדרה "מקור מוסמך", במקום "כרטיסי חיוב" יבוא "אמצעי תשלום";
- (2) בסעיף 16(א)5, בכל מקום, במקום "כרטיסי חיוב" יבוא "אמצעי תשלום";
- (3) בסעיף 18(ג), במקום "כרטיסי חיוב" יבוא "אמצעי תשלום";
- (4) בסעיף 19(1)ה, במקום "כרטיסי חיוב" יבוא "אמצעי תשלום";
- (5) בסעיף 52(א)5, במקום "כרטיסי חיוב" יבוא "אמצעי תשלום".
70. בחוק מאבק בארגוני פשיעה, התשס"ג-2003³¹, בתוספת הראשונה, בפרט 7, במקום "עבירות לפי סעיפים 16, 17 ו-18 לחוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986" יבוא "עבירות לפי סעיף 40(ב) לחוק שירותי תשלום, התשע"ח-2018".
71. בחוק מערכות תשלומים, התשס"ח-2008³², בסעיף 15(א), בהגדרה "מנפיק", במקום "כמשמעותו בחוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986" יבוא "כהגדרתו בסעיף 11ב לחוק הבנקאות (רישוי)".

ד ב ר י ה ס ב ר

את ההפניה לעבירה זו מרשימת העבירות שבתוספת הראשונה בכל אחד מהחוקים האמורים.

סעיפים חוק שירות נתוני אשראי, התשס"ב-2002, קובע 69 ו-73 כי ניתן לאסוף ולמסור נתונים מ"מנפיק כרטיס חיוב", שהוא תאגיד עזר לפי כהגדרתו בחוק הבנקאות (רישוי), המנפיק כרטיס חיוב. מוצע להרחיב את ההגדרה ולהתאים את מופעיה בסעיפי החוק השונים, כך שיתייחסו למנפיק אמצעי תשלום. כך, יהיה ניתן לאסוף ולמסור נתונים בהתאם להוראות החוק מתאגיד עזר כאמור, המנפיק אמצעי תשלום כהגדרתו בהצעת החוק. באופן דומה, מוצע לתקן את ההגדרה "מנפיק כרטיס חיוב" בחוק נתוני אשראי, התשע"ו-2016, ולהרחיבה ל"מנפיק אמצעי תשלום". חוק זה, אשר פורסם ביום ד' בניסן התשע"ו (12 באפריל 2016), צפוי להחליף, החל ביום ג' בחשון התשע"ט (12 באוקטובר 2018) את חוק שירות נתוני אשראי.

סעיף 71 פרק ד' לחוק מערכות תשלומים עוסק במבנה השליטה במפעיל "מערכת ממשק". המדובר במערכת מבוקרת המהווה ממשק בין מנפיק לבין סולק לאישור עסקאות בכרטיסי חיוב, שפעלה ערב יום התחילה של החוק להגברת התחרות. הפרק נחקק במסגרת חקיקת

סעיפים מוצע לתקן את התוספת הראשונה לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 (להלן – חוק איסור הלבנת הון), ואת התוספת הראשונה לחוק מאבק בארגוני פשיעה, התשס"ג-2003 (להלן – חוק מאבק בארגוני פשיעה). התוספת הראשונה לחוק איסור הלבנת הון מונה רשימת עבירות המהוות עבירות מקור לפי סעיף 2 לאותו חוק. התוספת הראשונה לחוק מאבק בארגוני פשיעה מונה עבירות שאינן מסוג פשע הנכללות בהגדרה "ארגון פשיעה" לפי סעיף 1 לאותו חוק. בין השאר, כוללות תוספות אלה הפניה לעבירות לפי סעיפים 16, 17 ו-18 לחוק כרטיסי חיוב, שעניינן גניבת כרטיס חיוב, הונאה בכרטיס חיוב והחזקת ציוד לזיוף כרטיס חיוב, בהתאמה (חוק מאבק בארגוני פשיעה מפנה לעבירה שלא בנסיבות מחמירות לפי סעיף 17 רישא לחוק כרטיסי חיוב). מוצע להתאים את התוספות להוראות העונשין המוצעות בפרק ח' בהצעת החוק, המחליפות, בשינויים, את הוראות העונשין בחוק כרטיסי חיוב. בהתאם לכך, להפנות לעבירות לפי סעיף 40(ב) ו-(ג) לחוק המוצע. מאחר ופרק העונשין המוצע אינו כולל עבירה מקבילה לעבירה לפי סעיף 18 לחוק כרטיסי חיוב, בעניין החוקת ציוד לזיוף כרטיסי חיוב, מוצע למחוק

²⁹ ס"ח התש"ס, עמ' 293; התשע"ח, עמ' 440.

³⁰ ס"ח התשס"ב, עמ' 104; התשע"ו, עמ' 867.

³¹ ס"ח התשס"ג, עמ' 502; התשע"ז, עמ' 1223.

³² ס"ח התשס"ח, עמ' 184; התשע"ח, עמ' 414.

72. בחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009³⁵, בסעיף 85(ה), במקום "הרשאה לחיוב הוראת קבע בבנק או הרשאה לחיוב באמצעות כרטיס חיוב כהגדרתו בחוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986, וכן כל הרשאה אחרת לחיוב חשבון הצרכן" יבוא "הרשאה לחיוב כהגדרתה בחוק שירותי תשלום, התשע"ח-2018".
73. בחוק נתוני אשראי, התשע"ו-2016³⁴ – (1) בסעיף 2 – (א) במקום ההגדרה "מנפיק כרטיס חיוב" יבוא: "מנפיק אמצעי תשלום" – תאגיד עזר כהגדרתו בחוק הבנקאות (רישוי), הנותן שירות של הנפקה של אמצעי תשלום, כהגדרתם בחוק שירותי תשלום, התשע"ח-2018";
- (ב) בהגדרה "מקור מוסמך", במקום "כרטיסי חיוב" יבוא "אמצעי תשלום";
- (2) בסעיף 19(א)8, במקום "כרטיסי חיוב" יבוא "אמצעי תשלום";
- (3) בסעיף 125(ה), במקום "כרטיס חיוב" יבוא "אמצעי תשלום".
74. בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו-2016³⁵ – (1) בסעיף 25 – (א) בהגדרה "הנפקה", המילים "כמשמעותו בחוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986" – יימחקו;
- (ב) אחרי ההגדרה "הנפקה" יבוא: "חווה כרטיס אשראי" – כהגדרתו בסעיף 11 לחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981";

ד ב ר י ה ס ב ר

הרשאה לחיוב הוראת קבע בבנק או הרשאה לחיוב באמצעות כרטיס חיוב כהגדרתו בחוק כרטיסי חיוב, וכן כל הרשאה אחרת לחיוב חשבון הצרכן. מוצע להתאים את הוראת הסעיף להצעת החוק ולכלול בסעיף התייחסות רק להרשאה לחיוב, שכוללת את כל האפשרויות המפורטות בו כיום.

סעיף 74 חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים מסדיר את חובת הרישוי לעניין הנפקה של כרטיס אשראי. בשלב זה מוצע להשאיר את האסדרה ביחס להנפקה של כרטיס אשראי, וזאת עד להשלמת עבודת הממשלה לעניין הפיקוח והרישוי של כלל נותני שירותי התשלום (למעט אלה שמפוקחים כבר היום). לפיכך מוצע לתקן בסעיף 25 את ההגדרות, כך שההפניה לחוק כרטיסי חיוב תימחק, ותיכלל הגדרה של חווה כרטיס אשראי, אשר תפנה לסעיף 11 לחוק הבנקאות (רישוי).

החוק להגברת התחרות, וזאת לאור המלצת הוועדה להגברת התחרות בשירותים בנקאיים ופיננסיים נפוצים לקבוע תנאים ומגבלות לעניין בעלות במפעיל של מערכת ממשק. הפרק כולל הוראות הנוגעות באופן ספציפי למערכת ממשק מסוג מסוים (כרטיסי חיוב). ורק לגבי מערכת שפעלה ערב יום התחילה של החוק להגברת התחרות. סעיף 15א הוא סעיף ההגדרות בפרק ד', והוא מגדיר "מנפיק" כמשמעותו בחוק כרטיסי חיוב. בהקשר הזה, מהותית, נכון לשמור על המינוחים בהתאם לאסדרת חוק כרטיסי חיוב, ולא להתאימם לאמצעי תשלום במובן הרחב. מכיוון שמוצע לבטל את חוק כרטיסי חיוב בהצעת חוק זו, מוצע לתקן את ההגדרה "מנפיק" כך שתפנה להגדרה המוצעת בסעיף 11 לחוק הבנקאות (רישוי), הרלוונטית במקרה זה.

סעיף 72 סעיף 85 לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התוכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009, עוסק בתשלומי היטל לספק מים. סעיף 85(ה) קובע הוראות לעניין תשלום באמצעות

³⁵ ס"ח התשס"ט, עמ' 157; התשע"ז, עמ' 442.

³⁴ ס"ח התשע"ו, עמ' 838.

³⁵ ס"ח התשע"ו, עמ' 1098; התשע"ז, עמ' 1160.

(2) בסעיף 38א(א)(14), במקום "הנפקת כרטיס חיוב כהגדרתו בחוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986" יבוא "הנפקה של אמצעי תשלום, כהגדרתם בחוק שירותי תשלום, התשע"ח-2018".

75. בחוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017³⁶ –

(1) בסעיף 3(3), בסעיף 17(א) המובא בו, בהגדרה "כרטיס אשראי", "חווה כרטיס אשראי", במקום "כמשמעותם בחוק כרטיסי חיוב" יבוא "כהגדרתם בסעיף 11ב לחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981";

(2) בסעיף 6, בהגדרה "חוק כרטיסי חיוב" בסופה יבוא "כנוסחו ערב תחילתו של חוק שירותי תשלום, התשע"ח-2018".

76. בחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018³⁷, בסעיף 142(4) –
(1) במקום פסקת משנה (א) יבוא:

"(א) הגבלת היחיד משימוש, בעצמו או באמצעות אחר, בכרטיס חיוב, למעט כרטיס בנק או כרטיס חיוב מידי שניתן למשוך באמצעותם כסף או לבצע בהם עסקאות רק כנגד יתרת זכות; לעניין זה –

"כרטיס חיוב" ו"כרטיס בנק" – כהגדרתם בחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981;
"כרטיס חיוב מידי" – כהגדרתו בחוק ההוצאה לפועל";

(2) בפסקת משנה (ב), במקום "כדין סיום חווה כרטיס החיוב בהודעת היחיד" יבוא "כדין סיום חווה שירותי התשלום, כהגדרתו בחוק שירותי תשלום, התשע"ח-2018, לעניין הנפקת כרטיס החיוב, בהודעת היחיד" ובסופה יבוא "על אף הוראות סעיף 6(א)(1) לחוק שירותי תשלום".

פרק י"ב: תחילה, תחולה, הוראות מעבר והוראות שעה

77. תחילתו של חוק זה שנה מיום פרסומו (להלן – יום התחילה).

תחילה

ד ב ר י ה ס ב ר

בסעיף 3(3) לחוק להגברת התחרות תוקן סעיף 17(א) לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), ונקבעו הוראות לעניין חובת הפצה של כרטיסי אשראי על תאגיד בנקאי. הוראות אלה צפויות להיכנס לתוקף ביום כ"ה בשבט התשע"ט (31 בינואר 2019). בהתאם לאמור בדברי ההסבר ביחס לתיקונים השונים הנובעים מחקיקת החוק להגברת התחרות, מוצע להותיר את ההוראות האמורות ביחס לאמצעי תשלום מסוג כרטיס אשראי, ולא להרחיבן לכלל אמצעי התשלום. לפיכך מוצע לתקן את ההפניה בהגדרות כך שבמקום ההפניה לחוק כרטיסי חיוב תהיה הפניה לסעיף 11ב לחוק הבנקאות (רישוי). התיקון המוצע מתייחס לנוסח ההוראות כפי שצפוי להיות לאחר מועד כניסתן לתוקף כאמור.

סעיף 77 הצעת החוק קובעת אסדרה חדשה בתחום אמצעי התשלום המתקדמים, ולפיכך מוצע לתת תקופת היערכות של שנה לפני כניסתו של החוק לתוקף.

סעיף 38א לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים מוסדרים מסדיר את תחומי הפעולה המותרים לבעל רישיון למתן שירותי פיקודן ואשראי. סעיף קטן 14(א) מתיר לעסוק בפעולות נלוות לעיסוק המותר, לרבות הנפקת כרטיס חיוב כהגדרתו בחוק כרטיסי חיוב. במקרה הזה מוצע להתאים את ההוראה להצעת החוק כך שתכלול הנפקה של אמצעי תשלום במובנו הרחב ולא דווקא של כרטיס חיוב.

סעיף 75 החוק להגברת התחרות כולל סעיפי תחילה, תחולה, הוראות מעבר והוראות ראשונות. מדובר בהוראות שבחלוף תקופה מסוימת לא יהיו בעלות תוקף יותר. לפיכך לעניין ההגדרות השונות המפנות לחוק כרטיסי חיוב, מוצע לשמר את ההסדר הקיים ולתקן את ההפניה כך שתתייחס לחוק כרטיסי חיוב כנוסחו ערב יום התחילה של הצעת חוק שירותי תשלום.

³⁶ ס"ח התשע"ז, עמ' 364.

³⁷ ס"ח התשע"ח, עמ' 310.

78. (א) הוראות חוק זה יחולו גם על אמצעי תשלום שהונפק לפני יום התחילה ועל הרשאה לחיוב שניתנה לפני היום האמור.

(ב) על אף הוראות סעיף קטן (א) –

(1) הוראות חוק זה יחולו רק על הוראת תשלום או דרישה מאת המוטב לביצוע פעולת תשלום מכוח הרשאה לחיוב שניתנו ביום התחילה ואילך;

(2) הוראות פרק ב' יחולו על חוזה שירותי תשלום שנכרת ביום התחילה או לאחריו, ואולם –

(א) הוראות סעיף 6 יחולו גם על חוזה שנכרת לפני יום התחילה;

(ב) עד יום התחילה ישלח נותן שירותי התשלום ללקוח הודעה על אלה, ככל שלא נקבעו בחוזה שירותי התשלום, ויראו את ההודעה כחלק מהחוזה:

(1) יום העסקים של נותן שירותי התשלום לעניין חוק זה;

(2) הפעולות הדרושות לסגירת חשבון תשלום כאמור בסעיף 6(א)(2);

(3) לעניין נותן שירותי תשלום למשלם – גם פרטים אלה:

(א) הרכיב החיוני באמצעי התשלום;

(ב) המועד שעד אליו ניתן להודיע לנותן שירותי התשלום על ביטול הוראת תשלום כאמור בסעיף 16(ג);

(3) הוראות סעיף 33 יחולו על בקשה לאישור הרשאה לחיוב שהוגשה ביום התחילה ואילך.

דברי הסבר

נגזר מהמועד שבו ניתנה הוראת התשלום, מאחר שהוראת התשלום מחוללת את פעולת התשלום, ולא ניתן להפריד בין השתיים ולהחיל עליהן דין שונה, רק בגלל מועד כניסת החוק לתוקף. בפסקה (2) מוצע לקבוע כי הוראות פרק ב' המוצע בעניין חוזה שירותי תשלום יחולו על חוזה שירותי תשלום שנכרת ביום התחילה ולאחריו. ואולם מוצע כי הוראות סעיף 6, העוסקות בסיום חוזה, יחולו גם על חוזה שנכרת לפני יום התחילה. כמו כן, הוראות החוק קובעות ביחס לסעיפים מסוימים כי אלה חייבים להיות חלק מחוזה שירותי התשלום. לפיכך מוצע לקבוע בפסקה (2)(ב) כי עד יום התחילה ישלח נותן שירותי התשלום ללקוח הודעה על פרטים אלה (בהתאם לרשימה המפורטת שם), ככל שלא נקבעו כבר בחוזה, ויראו את ההודעה כחלק מהחוזה. בפסקה (3) מוצע לקבוע כי הוראות סעיף 33 המוצע, שעניינו הליך הבקשה למתן הרשאה לחיוב, יחולו על בקשה לאישור הרשאה לחיוב שהוגשה ביום התחילה ואילך, שכן לא ראוי להחילה באופן רטרואקטיבי ביחס לבקשת הרשאה לחיוב שהוגשה לפני יום התחילה לפי הדין שקדם לחוק זה.

סעיף 78 סעיף 78 המוצע קובע הוראות לעניין תחולת החוק והוראות מעבה כמפורט להלן.

בסעיף קטן (א) מוצע לקבוע את הכלל העקרוני ולפיו הוראות החוק יחולו גם על אמצעי תשלום שהונפק לפני יום התחילה ועל הרשאה לחיוב שניתנה לפני היום האמור. אמצעי תשלום יכול להיות מונפק לתקופה ארוכה, בפרט לאור ההגדרה הרחבה של אמצעי תשלום שכוללת סוגים שונים של פעולות המאפשרות לתת הוראות תשלום, ויש חשיבות בהטלת החובות שבחוק גם ביחס לאמצעי תשלום שכבר הונפק או ביחס להרשאה שכבר ניתנה ואשר השימושים בהם צפויים להימשך.

בסעיף קטן (ב) מוצע לסייג את הכלל האמור ולקבוע הוראות שונות לעניין התחולה: בפסקה (1), מוצע לקבוע כי הוראות החוק יחולו רק על הוראות תשלום או דרישה מאת המוטב, לביצוע פעולת תשלום מכוח הרשאה לחיוב שניתנו ביום התחילה ואילך. כלומר, אם הוראת התשלום ניתנה לפני יום התחילה, הוראות החוק לא יחולו על פעולת התשלום שבוצעה מכוח הוראת התשלום האמורה, גם אם זו בוצעה לאחר יום התחילה. מועד התחילה המוצע

79. בתקופה שמיום התחילה עד היום שלפני היום הקובע כמשמעותו לפי סעיפים 56 הוראת שעה ו-57(ג) לחוק הדואר (תיקון מס' 11), התשע"ב-2012³⁸, יקראו את ההגדרה "בנק הדואר" שבסעיף 1, כך:

"בנק הדואר" – החברה כהגדרתה בחוק הדואר, בנותנה את השירותים הכספיים כהגדרתם באותו חוק, מטעם החברה הבת כמשמעותה בסעיף 88יא לחוק האמור"

תוספת

חלק א'

(סעיף 42(א)(12))

חלק ב'

(סעיף 42(ב)(17))

ד ב ר י ה ס ב ר

הבת" שנוספה בתיקון מס' 11 האמור ואולם עד לכניסתו לתוקף מוצע כהוראת שעה להפנות להגדרות החלות כיום ולהוראות חוק הדואר הרלוונטיות להן, ולהגדיר את "בנק הדואר" בהתאם. לעניין זה ר' גם דברי החסבר להגדרה "בנק הדואר" שבסעיף 1 המוצע.

סעיף 79 ההגדרה "החברה הבת" נוספה לחוק הדואר במסגרת חוק הדואר (תיקון מס' 11), התשע"ב-2012. התיקון האמור צפוי להיכנס לתוקף בחודש יולי 2018. כמפורט בדברי החסבר לסעיף 1 לעיל, במסגרת ההגדרה "בנק הדואר" מוצע להפנות להגדרה "החברה

³⁸ ס"ח התשע"ב, עמ' 566.

נספח לדברי ההסבר

- (1) רק באמצעות כרטיס חיוב, נפרד, אחר;
(2) בכסף מזומן וכן באמצעות כרטיס חיוב, נפרד, אחר, בלבד.

(ב) לענין חוזה לשימוש בכרטיס תשלום כאמור בסעיף קטן (א), יראו את מסירת כרטיס התשלום וקבלתו ככריתת חוזה כרטיס חיוב בין המנפיק לרוכש הכרטיס או למי שהכרטיס הועבר אליו כדין.

תוקף החיובים

3. (א) חיוביו של לקוח לפי חוזה כרטיס חיוב ייכנסו לתקפם עם קבלה לידיו של כרטיס החיוב.

(ב) היה השימוש בכרטיס חיוב כרוך בשימוש בצופן, ייכנסו חיוביו של הלקוח לתוקף לאחר שקיבל גם את הצופן.

(ג) נטל ההוכחה שהלקוח קיבל את כרטיס החיוב ואת הצופן הוא על המנפיק.

סיום חוזה כרטיס חיוב

4. (א) הלקוח והמנפיק רשאים לסיים חוזה כרטיס חיוב בכל עת על ידי הודעה מצד אחד למשנהו.

(ב) הודיע הלקוח על סיום החוזה, יהיה מועד הסיום המועד שבו נמסר הכרטיס למנפיק; אבד או נגנב כרטיס החיוב והודיע הלקוח על סיום החוזה, יהיה מועד הסיום המועד שבו נמסרה ההודעה למנפיק.

(ב1) נאמן בפשיטת רגל של לקוח או הכונס הרשמי, כמשמעותם בפקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], התש"ם-1980, רשאים לסיים חוזה כרטיס חיוב של לקוח במקומו, לפי הוראות סעיף 42 לפקודה האמורה; מועד סיום החוזה יהיה המועד שבו נמסרה ההודעה למנפיק.

(ג) הודיע המנפיק על סיום החוזה, יהיה מועד הסיום המועד שבו נמסרה ההודעה ללקוח.

(ד) האמור בסעיף קטן (ג) אינו גורע מזכותו של המנפיק להשעות את הזכות להשתמש בכרטיס חיוב, אם היה למנפיק חשש סביר שהלקוח לא יוכל לשלם במועד המוסכם את תמורת הנכסים שרכש; הורה המנפיק על השעיה כאמור, יודיע על כך בריזומנית, ללקוח.

אחריות לשימוש לרעה

5. (א) בסעיף זה ובסעיף 6 –

"שימוש לרעה" – שימוש בכרטיס חיוב בידי מי שאינו זכאי לכך לפי חוזה כרטיס חיוב בדרך של רכישת נכסים או משיכת כסף, ובכרטיס תשלום – גם טעיגתו;

"הודעה" – הודעה של הלקוח למנפיק אחרי שנודע לו על גניבת כרטיס החיוב, על אבדו או על שימוש לרעה.

(ב) הלקוח לא יהיה אחראי בשום מקרה לשימוש לרעה שנעשה אחרי שנמסרה הודעה.

(ג) הלקוח יהיה אחראי לשימוש לרעה שנעשה לפני שנמסרה הודעה למנפיק, לפי הסכום הנמוך מבין שני אלה:

וזה נוסחו של חוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986, שמוצע לבטלו בסעיף 55 להצעת החוק:

"חוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986

פרק א': כרטיסי חיוב

סימן א': הגדרות

הגדרות

1. בחוק זה –

"כרטיס אשראי" – לוחית או חפץ אחר לשימוש חוזר המיועדים לרכישת נכסים מאת ספק ללא תשלום מיידי של התמורה;

"כרטיס בנק" – לוחית או חפץ אחר לשימוש חוזר, המיועדים למשיכת כסף באמצעות מכשירי בנק ממוכנים או לרכישת נכסים בדרך של חיוב חשבונו של לקוח בתאגיד בנקאי וזיכוי אדם אחר על ידי שימוש בכרטיס במכשיר המיועד לכך במקום עסקו של הספק;

"כרטיס חיוב" – כרטיס אשראי, כרטיס בנק, כרטיס תשלום או לוחית או חפצים אחרים המיועדים לרכישת נכסים, כפי שיקבע שר המשפטים בהתייעצות עם נגיד בנק ישראל ובאישור ועדת חוקה, חוק ומשפט של הכנסת;

"כרטיס תשלום" – לוחית או חפץ אחר לשימוש חוזר, המיועדים לרכישת נכסים מאת הספק, שניתן לצבור בהם ערך כספי בדרך של טעיגת חוזרת, למעט לוחית או חפץ כאמור הניתנים לטעיגה בכסף מזומן בלבד; כאשר לא ניתן באמצעותם לחיוב את חשבון הלקוח;

"נכס" – מקרקעין, מיטלטלין, כסף, שירותים או זכויות;

"לקוח" – מי שכרטיס חיוב הונפק לשימוש;

"תאגיד בנקאי" – כמשמעותו בחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981.

סימן ב': הוראות כלליות

חוזה כרטיס חיוב וחיידוש

2. (א) חוזה לשימוש בכרטיס חיוב (להלן – חוזה כרטיס חיוב) בין לקוח לבין מנפיק לא יהיה תקף אלא אם כן נעשה בכתב ונחתם ביד הלקוח.

(ב) נקבע בחוזה כרטיס חיוב כי בתום תקופתו הוא יהיה ניתן לחידוש ללא חתימה על חוזה חדש, ובתום תקופתו מסר המנפיק ללקוח כרטיס חיוב חדש ללא חתימה כאמור, יראו כאילו חודש החוזה הקודם באותם תנאים.

כריתת חוזה לגבי כרטיס תשלום מיוחד

2א. (א) הוראות סעיף 2 לא יחולו על כרטיס תשלום שניתן לטעיגה חוזרת כאמור להלן, ובלבד שעם מסירת הכרטיס יספק המנפיק מידע בכתב כפי שיקבע שר המשפטים:

(ג) לענין סעיף 5(ה1) בדבר סכום הכסף הצבור בכרטיס תשלום, יהווה תצהיר של הלקוח ראייה לכאורה להוכחת סכום הכסף הצבור בו; המנפיק ישיב ללקוח, בתוך עשרה ימי עסקים מיום מסירת התצהיר, את סכום החיוב המגיע לו לפי התצהיר; אין בהוראות סעיף קטן זה כדי לגרוע מזכותו של המנפיק לדרוש מהלקוח את השבת הסכום שנתן לו, אם נקבע בפסק דין חלוט כי הכספים לא הגיעו ללקוח כדין.

שינוי ללא הרשאה

6א. (א) הודיע לקוח למנפיק, תוך שלושים ימים מיום שנמסרה הודעת המנפיק על החיוב שהסכום במסמך המעיד על העסקה הוגדל ללא הרשאה, ישיב לו המנפיק את ההפרש בין הסכום שעליו הודיע הלקוח כי התחייב בו תמורת הנכסים שרכש, לבין הסכום שרשום במסמך, בערכו ביום החיוב (להלן – סכום ההפרש);

(ב) המנפיק ישיב את סכום ההפרש, בהקדם האפשרי, אך לא יאוחר מעשרה ימי עסקים מהיום שבו הודיע לו הלקוח כאמור.

(ג) אין באמור בסעיף קטן (א) כדי לגרוע מזכותו של מנפיק לחזור ולחייב את הלקוח בסכום ההפרש כאמור בסעיף קטן (א). כולו או חלקו בערכו ביום החיוב, אם נוכח שהלקוח אכן התחייב גם בסכום ההפרש הרשום במסמך כולו או חלקו; המנפיק ימסור ללקוח הודעה המפרטת את הנימוקים לחיוב לפי סעיף קטן זה, לפחות חמישה עשר ימים לפני החיוב בפועל, וימסור ללקוח, לפי דרישתו, עותקי מסמכים שבידו לענין זה.

(ד) נמסרה הודעת הלקוח כאמור בסעיף קטן (א) בעל פה או באמצעות הטלפון, רשאי המנפיק לבקש מהלקוח לאשר תוך זמן סביר את ההודעה בכתב לרבות תיאור נסיבות המקרה; ואולם העדר אישור ההודעה בכתב כאמור, לא יגרע מזכויות הלקוח לפי סעיף זה.

סימן ג': כרטיס אשראי

חווה כרטיס אשראי

7. חווה כרטיס אשראי הוא חווה בין לקוח לבין מנפיק, שלפיו מתחייב הלקוח לשלם למנפיק את תמורת הנכסים שנרכשו מספק באמצעות כרטיס האשראי, והמנפיק מתחייב כלפי הלקוח לשלם את התמורה לספק; התשלום של הלקוח למנפיק יכול שיהיה בדרך של חיוב חשבונו של הלקוח בתאגיד בנקאי או בכל דרך אחרת.

המסמך בעסקה

8. חתימה של לקוח על מסמך המעיד על העסקה בינו לבין ספק שבו צויינו פרטים אישיים של הלקוח ופרטים אחרים, כפי שנקבעו בתקנות, מהווה ראייה לכאורה לביצוע העסקה בידי הלקוח.

עסקה במסמך חסר

9. (א) בסעיף זה, "עסקה במסמך חסר" – עסקה בין לקוח לבין ספק, שבה לא הוצג כרטיס אשראי, או עסקה

(1) סכום קבוע של 75 שקלים חדשים בתוספת 30 שקלים חדשים לכל יום מהמועד שבו נודע לו על גניבת כרטיס החיוב, על אבדנו או על השימוש לרעה בו עד מועד מסירת ההודעה; על אף האמור לעיל, אם מסר הלקוח את ההודעה תוך שלושים ימים מיום שנעשה לראשונה שימוש לרעה, לא יהיה אחראי לסכום העולה על 450 שקלים חדשים; יום ההודעה לא ייכלל במנין הימים, אם נמסרה באותו יום שבו נודע ללקוח על האובדן או הגניבה.

(2) סכום העסקאות או הפעולות שבוצעו בפועל.

(ד) הגבלת האחריות האמורה בסעיף זה לא תחול אם נתקיים אחד מאלה:

(1) הלקוח מסר את כרטיס החיוב לאדם אחר, למעט מסירה בנסיבות סבירות למטרת שמירה בלבד ואולם, הלקוח לא יהיה אחראי לשימוש לרעה שנעשה אחרי שכרטיס החיוב שנמסר לאדם אחר, אבד לאותו אדם או נגנב ממנו; לענין זה, מסירת כרטיס החיוב יחד עם הצופן לא תיחשב כמסירה בנסיבות סבירות;

(2) השימוש בכרטיס החיוב נעשה בידיעת הלקוח;

(3) הלקוח פעל ככוונת מרמה.

(ה) הלקוח לא יהיה אחראי בשום מקרה לשימוש לרעה שנעשה לאחר שכרטיס החיוב הגיע להזקתו של המנפיק.

(ה1) על אף האמור בסעיפים קטנים (ב) ו-(ה), בכרטיס תשלום, יהיה הלקוח אחראי, נוסף על האמור בסעיפים קטנים (ג) או (ד), גם לסכום הכסף הצבור בכרטיס עד לטעינתו הראשונה בידי מי שאינו זכאי לכך; אחריותו של לקוח לענין סכום הכסף הצבור בכרטיס כאמור לא תעלה, בכל מקרה, על סכום של 400 שקלים חדשים.

(ו) לא תחול על הלקוח אחריות לשימוש לרעה שנעשה בכרטיס חיוב, להוציא האחריות המפורטת בחוק זה.

(ז) (בוטל).

השבת סכומי חיוב

6. (א) חוייב לקוח בשל עסקאות או פעולות שנעשו תוך כדי שימוש לרעה בכרטיס חיוב, ישיב המנפיק ללקוח, בהקדם האפשרי אך לא יאוחר מעשרה ימי עסקים מיום הודעת הלקוח, את סכום החיוב, למעט הסכום שבו חייב הלקוח לפי סעיף 5(ג).

(ב) אין באמור בסעיף קטן (א) כדי לגרוע מזכותו של המנפיק לחזור ולחייב את הלקוח ביתרת סכום החיוב, אם נוכח המנפיק שהשימוש נעשה בנסיבות המפורטות בסעיף 5(ד) והוא מסר ללקוח הודעה המפרטת את הנימוקים לחיוב.

שבמסמך המעיד עליה לא צוינו פרטים כאמור בסעיף 8, או עסקה שהמסמך המעיד עליה לא נחתם בידי הלקוח.

(ב) חויב לקוח לשלם את תמורתה של עסקה במסמך חסה והודיע למנפיק, תוך שלושים ימים מיום שנמסרה הודעת המנפיק על החיוב שהוא לא ביצע את העסקה או שפרטי המסמך הושלמו שלא בסכום שבו התחייב הלקוח, ישיב לו המנפיק את סכום החיוב בערכו ביום החיוב, או את ההפרש שבין סכום החיוב המוסכם על הלקוח לפי הודעתו, לבין הסכום הרשום במסמך לפי הענין, תוך עשרה ימי עסקים מיום מסירת הודעת הלקוח, והוראות סעיפים קטנים (א) ו-(ג) (ד) לסעיף 6א יחולו, בשינויים המחוייבים.

הפסקת תשלום בשל אי-הספקה

10. (א) הודיע לקוח למנפיק, בכתב, לגבי עסקה שנעשתה בינו לבין ספק באמצעות כרטיס אשראי, כי מתקיימים שניים אלה, יפסיק המנפיק לחייב את הלקוח בשל אותה עסקה, במועד קבלת ההודעה:

- (1) הנכס שנרכש בעסקה לא סופק אף שחלף מועד ההספקה שעליו הוסכם בין הלקוח לבין הספק, ואם מועד ההספקה כאמור טרם חלף – הספק הפסיק, דרך קבע, לספק נכסים מסוגו של הנכס שנרכש בעסקה;
- (2) הלקוח ביטל את העסקה.

(א1) המנפיק לא יהיה אחראי לנזק אם פעל בתום לב ובלא התרשלות על פי הודעת הלקוח כאמור בסעיף קטן (א).

(2) לענין סעיף זה אין נפקא מינה מי נתן את האשראי ללקוח לצורך ביצוע העסקה; ואולם, הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו על עסקה בתשלום אחד, שהספק קיבל את מלוא תמורתה טרם הודעת הלקוח כאמור באותו סעיף קטן, ומי שנתן לספק אשראי בשל אותה עסקה אינו יכול להיפצע מהספק בדרך של קיזוז.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) יחולו על המנפיק, גם אם מי שהציג לו את המסמך המעיד על העסקה באמצעות כרטיס אשראי, אינו הספק שהתקשר בעסקה עם הלקוח.

(ג) אין בהוראות סעיף קטן (א) כדי לגרוע מזכותו של המנפיק לחזור ולחייב את הלקוח בשל אותה עסקה, אם נוכח שהנכס שנרכש באותה עסקה סופק ללקוח במועד ההספקה שסוכם, שהספק לא הפסיק, דרך קבע, לספק נכסים מסוגו של הנכס שנרכש בעסקה, או שהלקוח לא ביטל את העסקה; המנפיק ימסור ללקוח הודעה המפרטת את הנימוקים לחיוב, לפחות חמישה עשר ימים לפני החיוב בפועל, וימסור ללקוח, לפי דרישתו, עותקי מסמכים שבידו לענין זה.

הפסקת תשלום בשל חדלות פירעון

10א. (א) בלי לגרוע מהוראות סעיף 10, הובא לידיעת מנפיק כי נעשתה עסקה בין ספק לבין לקוח באמצעות

כרטיס אשראי וכי הוגשה לבית משפט בקשה למתן צו לכינוס נכסים, צו פירוק או צו פשיטת רגל, נגד הספק, וכן הומצאה לו בקשת הצו האמור, יפסיק המנפיק לזכות את הספק בשל אותה עסקה החל במועד שבו נודע לו על הגשת הבקשה עד למועד ההחלטה בה (בסעיף זה – תקופת הפסקת הזיכוי); ניתן צו כאמור, ישיב המנפיק ללקוח, בהקדם האפשרי אך לא יאוחר מעשרה ימי עסקים מיום מתן הצו, את התשלומים שגבה ממנו בשל אותה עסקה במהלך תקופת הפסקת הזיכוי.

(ב) בית משפט הודן בבקשה למתן צו כאמור בסעיף קטן (א), רשאי לקבוע כי המנפיק יחזור ויזכה את הספק בשל אותה עסקה, אם שוכנע שהנכס שנרכש בעסקה סופק ללקוח או כי אין במתן צו כאמור כדי לפגוע בלקוח; בית המשפט רשאי לשמוע לענין זה את עמדתו של הממונה על הגנת הצרכן והסחר ההוגן, כמשמעותו בחוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981.

(ג) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מזכותו של המנפיק לחזור ולזכות את הספק בשל אותה עסקה, אם נוכח שהנכס שנרכש בעסקה סופק ללקוח; המנפיק ימסור ללקוח הודעה המפרטת את הנימוקים לזיכוי הספק, לפחות חמישה עשר ימים לפני הזיכוי בפועל, וימסור ללקוח, לפי דרישתו, עותקי מסמכים שבידו לענין זה.

(ד) לענין סעיף זה יחולו הוראות סעיף 10א(2).

(ה) הוראות סעיף זה יחולו על המנפיק, גם כלפי אדם אחר שאינו הספק שהתקשר בעסקה עם הלקוח, אם אותו אדם הציג למנפיק את המסמך המעיד על העסקה באמצעות כרטיס אשראי.

הפסקת תשלום באמצעות הרשאה לחיוב חשבון בכרטיס חיוב

10ב. הורה לקוח למנפיק להפסיק חיוב בעסקה, שהספק דיווח למנפיק לגביה, בעת עשייתה, כי התשלום בעבורה נגבה באמצעות הרשאה לחיוב חשבון בכרטיס חיוב, יפסיק המנפיק לחייב את הלקוח.

הרחבת התחולה

11. הוראות חוק זה, למעט סעיפים 10 עד 10ב, יחולו גם על חוזה בין לקוח לבין מנפיק שהוא גם הספק של הנכסים הנרכשים באמצעות כרטיס האשראי.

סימן ד': הוראות שונות

סיוע בהחזרת הכרטיס

12. (א) לקוח ימסור לבקשת המנפיק או נציגו, פירוט של העסקאות שלגביהן נעשה שימוש לרעה כהגדרתו בסעיף 5, פרטים על נסיבות האבדן או הגניבה של כרטיס חיוב או על נסיבות הגדלת הסכום כאמור בסעיף 6א וינקוט צעדים סבירים כדי לסייע למנפיק להחזיר לידי את הכרטיס.

(ב) הפטור מאחריות או הגבלתה, לפי סעיף 5, לא יהיו מותנים בקיום הוראות סעיף קטן (א), ובלבד שהלקוח מסר את הפרטים שנבקעו בתקנות.

17. הג' לא קיים הלקוח את הוראות סעיף קטן (א), רשאי בית המשפט, לפי בקשת המנפיק, לפסוק לו פיצוי שלא יעלה על 2,500 שקלים חדשים; בסעיף זה, "בית המשפט" – בית משפט השלום שבאזור שיפוטו מצוי מקום מגוריו או מקום עסקו של הלקוח.

(ד) (בוטל).

מסירת הודעה

13. (א) מקום שמדובר בחוק זה על מסירת הודעה, רואים אותה כמסרת במועד שבו הגיעה אל נמען או אל מענו; נשלחה ההודעה באמצעות הדואר, רואים את המסירה כמבוצעת, אם לא הוכח אחרת, תוך עשרה ימים מיום שדוור מכתב המכיל את ההודעה והמען על המכתב היה כשורה ודמי המשלוח שולמו מראש או שהמכתב היה פטור מתשלום דמי דואר.

(ב) הודעות לפי חוק זה יימסרו בדרכים שנקבעו בתקנות, ובאין קביעה כזאת – בדרך מקובלת בנסיבות הענין.

איסור התניה

14. התניה על הוראות חוק זה שאינה לטובת לקוח – בטלה.

פרק ב': עונשין

הפצת כרטיס חיוב ללא חוזה

15. (א) מנפיק לא ימסור, בידועין, כרטיס חיוב ללקוח אם הלקוח לא חתם קודם לכן על חוזה כרטיס חיוב; עשה כן המנפיק, דינו – קנס כאמור בסעיף 61(א)4 לחוק העונשין, התשל"ז–1977 (להלן – חוק העונשין).

(ב) נעברה עבירה לפי סעיף זה בידי חבר-בני-אדם, יואשם בעבירה גם כל אדם אשר בשעת ביצוע העבירה היה בו מנהל פעיל, שותף – למעט שותף מוגבל – או עובד מינהל בכיר האחראי לאיתור תחום, אם לא הוכיח שהעבירה נעברה שלא בידיעתו ושנקט כל אמצעים סבירים להבטחת שמירתו של סעיף זה.

(ג) הוראות סעיף זה לא יחולו אם כרטיס החיוב נמסר בנסיבות האמורות בסעיף 2(ב).

(ד) הוראות סעיף זה לא יחולו על סוג כרטיס תשלום כאמור בסעיף 2א.

גניבת כרטיס חיוב

16. (א) הנוטל או המחזיק כרטיס חיוב שלא בהסכמת לקוח, בכוונה להשתמש בו או לאפשר לאחר להשתמש בו, דינו – מאסר שלוש שנים.

(ב) הנוטל או המחזיק כרטיס חיוב שלא בהסכמת הלקוח, חזקה שהוא מתכוון להשתמש בו או לאפשר לאחר להשתמש בו, וזולת אם הוכיח הצדק סביר לנטילה או להחזקה כאמור.

(ג) בסעיף זה, "נטילה" – כמשמעותה בסעיף 383(ג) לחוק העונשין.

הונאה בכרטיס חיוב

17. המשתמש בכרטיס חיוב או במרכיב ממרכיביו, בכוונה להונות, דינו – מאסר שלוש שנים, ואם נעברה העבירה בנסיבות מחמירות, דינו – חמש שנים.

החזקת ציוד לזיוף כרטיס חיוב

18. המחזיק בחומר או במכשיר המיועד לייצור כרטיס חיוב של מנפיק או להדפסה, למחיקה להוספת נתונים או לעריכת שינויים על גבי כרטיס חיוב של המנפיק, והכל ללא הסכמת אותו מנפיק, דינו – מאסר שלוש שנים.

שימוש בכרטיס אשראי ללא כיסוי

19. (א) לקוח המשתמש בכרטיס אשראי או המוסר לאחר כרטיס אשראי, בידיעה שהוא עלול להשתמש בו, והכל כשהוא יודע שהשימוש יגרום לחריגה מהמוסכם בחוזה כרטיס האשראי או שהיה לו יסוד סביר להניח שהשימוש יגרום לחריגה כאמור, דינו – קנס כאמור בסעיף 61(א)4 לחוק העונשין, או פי ארבעה מסכום החריגה שבוצעה, לפי הסכום הגדול שבהם.

(ב) נוצרה יתרת חוב שלא בהתאם לחוזה כרטיס האשראי והחוב לא סולק תוך עשרה ימים מיום שהלקוח נדרש לשלמו, חזקה שהלקוח ידע שהשימוש יגרום לחריגה כאמור בסעיף קטן (א), או שהיה לו יסוד סביר להניח שהשימוש יגרום לחריגה כאמור ועליו הראיה לסתור.

פרק ג': הוראות שונות

20. (בוטל).

שינוי סכומים

20א. (א) שר המשפטים רשאי בצו, בהתייעצות עם נגיד בנק ישראל ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, לשנות את הסכומים הקבועים בסעיף 5.

(ב) שר המשפטים רשאי בצו, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, לשנות את הסכום הקבוע בסעיף 12.

פטור

20ב. שר המשפטים, בהתייעצות עם נגיד בנק ישראל ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי, בתקנות, לפטור סוגים של כרטיסי תשלום מתחולת החוק, כולו או חלקו.

ביצוע ותקנות

21. שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, בהתייעצות עם נגיד בנק ישראל ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו, ובמיוחד בדבר –

(1) חובת מנפיקים למסור ללקוח העתק מהחוזה עליו חתם או לגלות ללקוח, לפי הפירוט והדרך שנקבעו, כל פרט מהותי לגבי תכנון היקפו ותנאיו של חוזה כרטיס חיוב, לרבות הסיכונים הכרוכים בשימוש בכרטיס חיוב;

תחולה

22. הוראות פרקים א' ו'ג' יחולו על אלה בלבד:
- (1) מנפיק שהוא חברה הרשומה בישראל או שעסקיה בישראל;
- (2) מי שמנפיק כרטיסי חיוב ללקוח ישראלי והמען למסירת הכרטיס הוא בישראל; בפסקה זו, "לקוח ישראלי" – אזרח ישראלי או בעל רשיון לישיבת קבע או לישיבת ארעי בישראל, כמשמעותה בחוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952.

תחילה

23. תחילתו של חוק זה ששה חדשים מיום פרסומו.

הוראות מעבר

24. (א) חוק זה יחול על חוזה כרטיס חיוב שנכרת לפני תחילתו, בין שהוא חתום ובין שאינו חתום.
- (ב) הוראות סעיף 10 לא יחולו על עסקאות שנעשו לפני תחילתו של החוק.

- (2) אופן מסירת כרטיס חיוב מאת מנפיק ללקוח;
- (3) פרטים במסמך בעסקה או רישומים שעל פיהם יחייב המנפיק את הלקוח בעסקה שנעשתה לפי סעיפים 9 או 10;
- (4) מסמכים שיש לצרף להודעות של לקוח ושל מנפיק;
- (5) פרטי הודעות ודרך מסירתן;
- (6) מען המנפיק למסירת הודעות ולמסירת כרטיס חיוב;
- (7) חובת מסירת פרטים בידי ספק המנפיק כרטיסי אשראי, ומי שפרטים כאמור יימסרו לו;
- (8) פרטים שעל הלקוח למסור לפי סעיף 12 ודרך מסירתם;
- (9) חובת דיווח ופרטי דיווח על חיוב הלקוח בעסקאות שנעשו באמצעות כרטיס חיוב.

